

URHEILU-UUTISIA KUOLEMAN KENTILTÄ
Jalkapallon Qatarin MM-kisat 2022 Ylen Urheiluruudussa

Alberto Politi

Pro gradu -tutkielma
Journalistiikka / liikunnan yhteiskuntatieteet
Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta
Liikuntatieteellinen tiedekunta
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen Liikuntatieteellinen	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos Liikuntatieteellinen tiedekunta
Tekijä Alberto Politi	
Työn nimi Urheilu-uutisia kuoleman kentiltä – Jalkapallon Qatarin MM-kisat 2022 Ylen Urheiluruudussa	
Oppiaine Journalistiikka Liikunnan yhteiskuntatieteet	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Aika Toukokuu 2023	Sivumäärä 87 sivua + 3 liitettä
Tiivistelmä Qatarissa pelattujen vuoden 2022 miesten jalkapallon MM-kisojen uutisointi oli haasteellinen tehtävä Ylen urheilutoimitukselle. Qatarin kisaisännöityteen liittyy räikeitä eettisiä epäkohtia, jotka vastuullista urheilujournalismia harjoittavien tahojen on tuotava esiin. Samaan aikaan Yleltä odotetaan kuitenkin myös urheilumaailman elämysten tuottamista suomalaisille. Aiemman tutkimuksen perustella urheilujournalismissa painotetaan vahvasti elämysten välittämistä ilmiöuutisoinnin kustannuksella. Tässä journalistiikan ja liikunnan yhteiskuntatieteiden kaksoisgradututkielmassa selvitettiin, miten Qatarin MM-kisoja käsiteltiin Ylen Urheiluruudussa. Lisäksi tutkielmassa eriteltiin Yle Urheilun työntekijöiden kokemuksia Qatarin kisojen uutisointiprosessista. Tutkielman aineisto muodostui Urheiluruudun lähetyksistä kerätystä 68 journalistisesta jutusta sekä kolmesta tutkimushaastattelusta. Kerättyä tutkimusaineistoa analysoitiin määrällistä ja laadullista tutkimusta yhdistelevää monimenetelmällistä lähestymistapaa hyödyntäen. Urheiluruudun sisältöjä tarkasteltiin numeerisesti määrällisen sisällönerittelyn kautta. Lisäksi erityyppisille Urheiluruudun sisällöille laadittiin niitä ilmentävät tyyppikuvaukset. Haastatteluaineistosta eriteltiin puolestaan Yle Urheilun työntekijöiden kokemuksia kuvaavia teemoja. Tutkielman tulokset osoittavat, että Ylen urheilujournalismi kuvastaa entistä jonkin verran kriittisempää urheilujournalismin suuntausta. Urheiluruudussa Qatarin kisaisännöitys tuomittiin poikkeuksellisen usein ja jyrkästi, mutta joukossa oli myös runsaasti perinteistä tulosuutisointia. Qatarin MM-kisojen kritisointi oli Urheiluruudussa usein muiden kuin urheilutoimittajien tehtävä. Yle Urheilun työntekijät kokivat onnistuneensa hyvin tulos- ja ilmiöuutisoinnin tasapainottamisessa ja uutisaiheisiin reagoimisessa. Uutisoinnin olisi kuitenkin kannattanut suunnitellaan ennakkoon yksityiskohtaisemmin. Jatkossa urheilujournalismia voidaan kehittää sijoittamalla resursseja urheilutoimittajien tekemään tutkivaan journalismiin.	
Asiasanat jalkapallo, maailmanmestaruuskisat, Qatar, televisiojournalismi, urheilujournalismi, yleisradioyhtiöt	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto JYX	

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Faculty Faculty of Humanities and Social Sciences Faculty of Sport and Health Sciences	Department Department of Language and Communication Studies Faculty of Sport and Health Sciences
Author Alberto Politi	
Title Sports reports from the Killing Fields – The FIFA World Cup Qatar 2022 in Yle’s Televised Sports News	
Discipline Journalism Social Sciences of Sport	Type of Thesis Master’s Thesis
Date May 2023	Number of pages 87 pages + 3 attachments
Summary Reporting the FIFA World Cup Qatar 2022 was a difficult task for the sports department of the Finnish Broadcasting Company (Yle). Qatar has repeatedly violated several ethical norms, which had to be revealed to Yle’s audience. At the same time, Yle is expected to deliver experiences through the most important sporting events. According to previous research findings, sports journalists often tend to uncritically report sporting events instead of criticising the side-effects of those events. In this research, reporting of the FIFA World Cup Qatar 2022 in Yle’s television sports news programme (Urheiluruutu) was examined. In addition, experiences considering the Qatar-reporting were collected from Yle’s employees. The findings are based on 68 journalistic news stories presented in Urheiluruutu and on three research interviews. The collected research material was analysed by mixed method approach that combines both quantitative and qualitative research methods. Different content types were separated from the news stories through quantitative content analysis. In addition, different content types were described through qualitative content analysis. Concerning the research interviews, three main themes were separated. The research findings indicates that Yle’s sports reporting represents slightly more critical trend of sports journalism. In Urheiluruutu, Qatar’s hosting right was criticised exceptionally firmly and frequently, but there were also lots of traditional and uncritical sports reporting. When Qatar or FIFA was criticised, it was often a task of other than sports journalists. Yle’s employees expressed that they managed to balance different news topics well and had a good capacity to react to unexpected events. However, they should have planned the reporting in more detail in advance. In the future, sports reporting can be developed by investing resources in investigative reporting carried out by sports journalists.	
Keywords broadcasting companies, football, Qatar, sports journalism, television news, world cups	
Archive location Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto JYX	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO.....	1
2 AIEMPI TUTKIMUS.....	6
2.1 Kehityskelpoinen urheilujournalismi	7
2.2 Televisio urheilu-uutisten kanavana.....	9
2.3 Urheiluruudun toiminnan reunaehdot.....	11
2.4 Urheilun megatapahtumat uutisointikohteena.....	15
2.4.1 Jalkapallon miesten MM-kisat megatapahtumana	17
2.4.2 Qatarilaisen megatapahtuman ominaispiirteet.....	18
3 AINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄT	22
3.1 Urheiluruudun lähetykset	22
3.2 Tutkimushaastattelut.....	25
3.3 Urheiluruutujen laadullis-määrällinen analyysi	30
3.3.1 Aineiston koodaaminen	31
3.3.2 Aineiston määrällinen sisällönerittely	37
3.3.3 Aineiston tyypittely	38
3.4 Haastatteluaineiston teemoittelu.....	40
4 TULOKSET	44
4.1 MM-kisajutut lukuina.....	44
4.1.1 Juttumäärät ja juttujen painoarvot	44
4.1.2 Juttujen ajallinen jakautuminen.....	48
4.1.3 Juttuluokkien toimittajaprofiilit.....	53
4.1.4 Juttutyyppeiden esiintyvyydet.....	55
4.2 Juttuluokkien tyypiesimerkit	56
4.2.1 Tyypillinen tiedottava tulosjuttu.....	57

4.2.2	Tyypillinen taustoittava tulosjuttu	58
4.2.3	Tyypillinen tiedottava ilmiöjuttu	60
4.2.4	Tyypillinen taustoittava ilmiöjuttu	61
4.3	Yle Urheilun työntekijöiden kokemukset	63
4.3.1	Onnistunut tasapainoilu tulos- ja ilmiöuutisoinnin välillä.....	63
4.3.2	Kyky reagoida yllättäviin tapahtumiin	65
4.3.3	Epäkäytännölliset ohjeet Qatarin matkustaneille	66
5	POHDINTA.....	69
6	LOPUKSI	75
6.1	Tutkimuksen arviointi	75
6.2	Jatkotutkimusehdotukset	77
	LÄHTEET	79

LIITTEET

Liite 1: Kuvaukset tarkasteltujen Urheiluruudun juttujen aiheista

Liite 2: Tutkimushaastateltaville esitetty tutkimustiedote

Liite 3: Tutkimushaastateltaville esitetty tietosuojailmoitus

1 JOHDANTO

Suomalaiset urheilutoimitukset olivat marraskuussa 2022 ennenkokemattoman tilanteen edessä. Tavallisesti kesällä pelattavat jalkapallon miesten MM-kisat alkoivat Qatarissa samaan aikaan muun muassa talviurheilulajien tiiviin alkukauden ja salibandyn MM-kisojen kanssa. Tätä tutkimusta varten haastateltu Ylen urheilutoimittaja kuvailee asetelmaa absurdiksi.

”Muistan silloin kun oltiin Levillä alppihiihdon naisten pujottelukauden avauksessa, niin sitten siellä pistettiin ikään kuin aloituspotku niille MM-kisoille. Se tuntui tosi oudolta. Nyt samalla kun lähtee pujottelukausi käyntiin, niin myöskin Qatarissa aletaan pelata jalkapalloa.” (Ht2)

Poikkeuksellisen ajankohdan lisäksi Qatarin MM-kisoihin tiedettiin liittyvän enemmän eettisiä epäkohtia kuin todennäköisesti mihinkään nykyaikaiseen urheilutapahtumaan koskaan aiemmin. Urheilutoimitusten täytyikin suunnitella lähestymistapaansa Qatarin MM-kisoihin erityisen tarkasti. Yhtäältä kyseessä on yksi maailman kaikkein suurimmista urheilutapahtumista, joka kiinnostaa suomalaisiakin laajasti. Jalkapallon miesten MM-kisat on määritelty valtioneuvoston asetuksella yhteiskunnallisesti merkittäväksi urheilutapahtumaksi Suomessa (Valtioneuvoston asetus yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien televisioinnista 199/2007 2007). Toisaalta monet suomalaiset ilmoittivat esimerkiksi sosiaalisessa mediassa boikotoivansa Qatarin MM-kisojen katsomista järjestäjämäan laajojen ja räikeiden ihmisoikeusloukkausten, kuten siirtotyöläisten orjuuttamisen, takia.

Lähtöasetelman voi katsoa olleen erityisen hankala Ylelle, jolla on moraalinen ja yhtiön strategiaankin kirjattu velvollisuus tarjota suomalaisille sekä elämyksiä urheilumaailman merkittävimmistä tapahtumista että vastuullista ja kriittistä raportointia yhteiskunnallisista epäkohdista ympäri maailmaa. Tässä tutkimuksessa selvitetään Ylen toimittamien Urheiluruudun lähetysten ja kolmen tutkimushaastattelun kautta, miten Qatarin MM-kisat esitettiin Urheiluruudussa. Samalla tutkimuksessa eritellään Yle Urheilun työntekijöiden kokemuksia Qatarin MM-kisojen uutisointiprosessista.

Qatarin MM-kisat eivät olleet missään tapauksessa ensimmäinen kerta, kun urheilutoimittajille tarjoutui mahdollisuus nostaa esille urheilun megatapahtumiin liittyviä epäkohtia. Esimerkiksi niin ikään vuonna 2022 järjestettyihin Pekingin talviolympialaisiin liittyi isoja eettisiä

epäkohtia muun muassa ihmisoikeusnäkökulmasta. Pekingin kisojen kohdalla epäkohdat eivät kuitenkaan olleet varsinkaan suurelle yleisölle samalla tavalla ilmiselviä kuin Qatarin MM-kisojen tapauksessa. Tämä mahdollisti urheilutoimituksille melko paljon liikkumavaraa sen suhteen, kuinka paljon huomiota kisojen yhteiskunnalliseen vaikutukseen kiinnitetään.

Ylen ruotsinkielisen urheilutoimituksen Yle Sportenin toimittaja Sebastian Backman antoi Pekingin kisojen kynnyksellä julkaistussa verkkojutussa ennustuksensa kisojen suurimmista puheenaiheista Suomessa. Tiivistettynä ja vapaasti suomennettuna Backman ennusti ihmisten kritisoivan aluksi Kiinan kisaisännyyttä. Suomen miesten jääkiekkomaajoukkue voittaisi kuitenkin olympiakultaa ja voimassa olleita koronarajoituksia helpotettaisiin, minkä seurauksena suomalaiset kokoontuisivat toreille juhlimaan. (Räihä ym. 2022.)

Backmanin ennustus osoittautui lopulta hämmästyttävän tarkaksi ainakin Suomen jääkiekkomenestyksen osalta. Sen lisäksi se on osuva kuvaus urheilutoimitusten tyypillisestä suhtautumistavasta urheilun megatapahtumiin. Aiemman urheilujournalismin tutkimuksen perusteella urheilutoimittajien tiedetään raportoivan ahkerasti esimerkiksi olympialaisten yhteiskunnallisista vaikutuksista ennen kisoja (Horne 2017). Kisatapahtumien käynnistyessä toimittajien huomio siirtyy kuitenkin tutkimusten mukaan stadionien sisäpuolelle ja dramaattisten urheilusuoritusten hehkuttamiseen (Horne 2017; Horne & Whannel 2010).

Viime vuosina kansainväliset tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, että urheilujournalismi on vaiheittain kehitymässä entistä kriittisemmäksi (ks. esim. Biscomb & Matheson 2019; Cassidy 2017). Suomalais tutkimuksissa vastaavaa ei kuitenkaan ole havaittu yhtä selkeästi (ks. Laine & Turtiainen 2018). Tämä tutkimus ajoittuukin monella tapaa merkitykselliseen ajankohtaan. Tutkimus antaa käsityksen siitä, onko suomalainen urheilujournalismi kehitymässä aiempaa kriittisempään suuntaan. Lisäksi tutkimus osoittaa, miten Ylessä lähestytään eettisesti äärimmäisen arveluttavaa, mutta samaan aikaan hyvin merkityksellistä urheilutapahtumaa.

Suomessa tieteellisiä ja vertaisarvioituja urheilujournalismia käsitteleviä tekstejä julkaistaan tyypillisesti muutamia vuosittain. Helmikuussa 2023 julkaistiin Suomalaisen urheilujournalismin bibliografia -niminen tieteellinen verkkosivusto, jonne on koottu keskitetysti tietoa aiemmasta suomalaisesta urheilujournalismin tutkimuksesta. Bibliografian mukaan urheilujournalismiin liittyviä kotimaisia väitöskirjoja on julkaistu viimeisen reilun 30 vuoden aikana yhteensä 15 kappaletta. Lisäksi Suomen eri yliopistoissa tehdään vuosittain

useita urheilujournalismia tarkastelevia maasteritason opinnäytetöitä. Aiempien tutkimusten aihekirjo on ollut laaja, ja urheilujournalismia on tarkasteltu useista eri näkökulmista. (Laine & Särkivuori 2023.)

Kansainvälisesti urheilujournalismia on tutkittu erittäin laajasti. Tutkija Andrew C. Billings listasi 2010-luvun taitteessa erästä kirjaprojektiaan varten merkittävänä pitämänsä urheilua ja mediaa koskevat tutkimukset edellisen 30 vuoden ajalta. Listaani tuli lopulta yli 400 tutkimusta, joiden joukossa oli artikkeleita yli 70 eri tiedelehdessä. Vaikka Billingsin listaa ei ole virallisesti julkaistu, se on osaltaan edistänyt kansainvälistä urheilujournalismin tutkimusta. (Gantz 2011, 7.) Tämän tutkimuksen kirjallisuusosio perustuukin pitkälti juuri kansainväliseen tutkimuskirjallisuuteen. Kansainvälisistä urheilujournalismin tutkijoista voidaan erikseen mainita Billingsin lisäksi ainakin David Rowe ja Raymond Boyle, jotka ovat useasti osoittaneet urheilujournalismin koostuvan useimmiten kriittikittömästä tulosraportoinnista (ks. esim. Boyle 2012; Rowe 2007). Myös Qatarin MM-kisoja on tutkittu kansainvälisesti paljon eri näkökulmista (ks. esim. Al-Emadi ym. 2022; Dun 2014). Kisojen saamaa mediahuomioita ei kuitenkaan toistaiseksi ole juuri tutkittu.

Sekä kotimaisessa että kansainvälisessä urheilujournalismin tutkimuksessa on useimmiten tarkasteltu printtilehtiä tai kirjoitettuja verkkosivustoja (ks. Laine & Särkivuori 2023; English 2018). Tämä johtuu todennäköisesti monessa tapauksessa kirjoitetun tekstin tarkastelun vaivattomuudesta esimerkiksi videokuvan ja audioiden tarkasteluun verrattuna. Tämän tutkimuksen tavoitteena on kuitenkin kuvata vähemmän tutkittuja television urheilu-uutisia Urheiluruutuun kohdistuvan tapaustutkimuksen kautta. Tarkastelun apuna hyödynnetään kahta tutkimuskysymystä. Tutkimuksessa selvitetään ajanjaksolla 21.9.2022–17.1.2023 esitettyihin Ylen television pääuutislähetysten jälkeisiin Urheiluruutuihin sekä kolmeen tutkimushaastatteluun rajautuen:

1. Miten Urheiluruudussa käsiteltiin vuoden 2022 jalkapallon miesten MM-kisoja ja kisoihin liittyviä ilmiöitä?
2. Miten tutkimushaastateltavat kokevat Ylen suoriutuneen vuoden 2022 miesten jalkapallon MM-kisojen käsittelystä Urheiluruudun osalta?

Tutkimuksessa selkeä pääpaino on ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä. Kysymys on muotoiltu tarkoituksella hyvin väljäksi, jottei se rajoittaisi aineiston tarkastelua tarpeettomasti. Toisin sanoen ensimmäinen tutkimuskysymys mahdollistaa esimerkiksi Urheiluruudun aihevalintojen, kerrontamuotojen ja äänessä olevien toimittajien roolien analysoinnin sekä määrällisin että laadullisin keinoin. Kysymys ohjaa nostamaan aineistoista esille sellaisia havaintoja, jotka kuvaavat parhaiten Urheiluruudun MM-kisauutisoinnin ominaispiirteitä.

Ensimmäiseen kysymykseen vastataan sekä Urheiluruudun lähetyksistä kootun määrällisen aineiston että tutkimushaastattelujen kautta. Tässä tutkimuksen osassa Urheiluruudun lähetyksistä saatava tieto on keskiössä, ja tutkimushaastattelujen rooli on tätä tietoa täydentävä.

Toinen tutkimuskysymys on ensimmäiseen kysymykseen verrattuna selvästi tarkemmin rajattu. Sen tarkoitus on ensisijaisesti tuottaa ymmärrystä siitä, miten urheilutoimituksessa arvioidaan ison uutisointiprosessin onnistumista. Samalla huomiota kiinnitetään siihen, millaisten asioiden kautta haastateltavat erittelevät onnistumista. Toisin sanoen kysymyksellä selvitetään sitä, pidetäänkö onnistumisena esimerkiksi kattavaa ihmisoikeusraportointia tai visuaalisesti laadukkaita ottelujuttuja. Havainnot antavat viitteitä siitä, miten Ylen voi olettaa jatkossa kertovan suurista ja kiistanalaisista urheilutapahtumista. Koska tutkimuskysymys keskittyy haastateltavien subjektiivisiin kokemuksiin, kysymykseen vastataan lähinnä tutkimushaastattelujen pohjalta.

Aihepiirin ja tutkimuskysymysten määrittelyn jälkeen tässä tutkielmassa eritellään aiempaa tutkimusta valikoivan kirjallisuuskatsauksen kautta. Tämän jälkeen tutkielmassa esitellään tutkimuksen aineisto sekä aineiston analyysissä hyödynnetyt määrällisen sisällönerittelyn, tyypittelyn ja teemoittelun menetelmät. Lopuksi tutkielmassa käydään läpi tutkimuksen tulokset ja tulosten kautta tehdyt johtopäätökset. Johtopäätöksissä annetaan muutamia ehdotuksia siitä, miten suomalaisissa urheilutoimituksissa voidaan jatkossa kohdata tässä ja aiemmissa tutkimuksissa esiin nousseita haasteita.

Tämän johdantoluvun loppuosaa lukuun ottamatta olen pidättäytynyt käyttämästä yksikön ensimmäistä persoonaa tätä tutkielmaa kirjoittaessani. Valinnan tarkoituksena ei ole ollut häivyttää omaa rooliani tutkijana tai vältellä vastuun ottamista tutkimuksen menetelmällisistä ratkaisuista tai johtopäätöksistä. Sen sijaan olen halunnut tarjota lukijalla mahdollisimman yhdenmukaisen ja omaa henkilökohtaista kirjoitustyyliäni vastaavan lukukokemuksen.

Passiivin ja kolmannen persoonan käyttämisestä huolimatta koen kuitenkin pystyneeni sanoittamaan selkeästi tekemieni ratkaisujen vaikutukset tutkimukselle ja sen tuloksille.

Johdantoluvun lopuksi haluan lyhyesti tuoda esille suhteeni Yleen. Työskentelin toimittajana Ylen Joensuun toimituksessa vuonna 2022 kesäkuun alusta joulukuun loppuun. Näin ollen työskentelin Ylelle samaan aikaan kuin keräsin Ylen sisällöistä aineistoa tätä tutkimusta varten. Ylen aluetoimituksissa tehdään silloin tällöin sisältöjä, joita hyödynnetään myös Urheiluruudussa. Itse en kuitenkaan tehnyt tällaisia sisältöjä tutkimuksen aineistonkeruujaksolla, enkä vaikuttanut Urheiluruudun sisältöihin muillakaan tavoin.

Tutkimuksen aineistoja analysoidessani olen tiennyt palaavani Ylen Joensuun toimitukseen heti tämän tutkimuksen valmistumisen jälkeen. Aiempi ja tuleva työhistoriani Ylellä on kuitenkin ollut täysin irrallinen tästä tutkimusprojektista. Ylelle työskentelyä suurempana haasteena tutkimuksen objektiivisuuden kannalta pidän henkilökohtaista suhdettani urheilujournalismiin. Tiedostan itse odottavani urheilujournalismilta yhtä korkeaa kriittisyyden tasoa kuin muultakin objektiivisuuteen pyrkivältä journalismilta. Tätä tutkimusta tehdessäni olen kuitenkin ymmärtänyt entistä paremmin, että urheilujournalismin kuluttajissa on paljon henkilöitä, jotka toivovat esimerkiksi Urheiluruudulta puhdasta keskittymistä ottelutuloksiin. Konkreettisesti jouduin pohtimaan omaa suhdettani tutkittavaan aiheeseen, kun yksi tutkimushaastateltavistani halusi kuulla omia ajatuksiani.

”Mua kiinnostaa, että henkilökohtaisesti, minkälaisia tunteita noi Qatarin kisat ja uutisointi siinä, minkälaisia ajatuksia se sussa herätti?” (Ht1)

Itselleni yllätyksenä tulleen kysymyksen kautta ymmärsin, että minulla on omia selkeitä toiveita sen suhteen, millaista urheilu-uutisointia haluaisin kuluttaa. Nämä toiveet eivät kuitenkaan ole objektiivisesti tarkasteluna millään tavalla parempia kuin muiden urheilujournalismin kuluttajien toiveet. Tutkimuksen tuloksia esittäessäni olenkin parhaani mukaan pyrkinyt perustelemaan johtopäätökseni aiemman tutkimuskirjallisuuden ja tutkimusaineiston tarjoaman sisällön kautta.

2 AIEMPI TUTKIMUS

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Ylen Urheiluruutujen Qatarissa järjestettyjen jalkapallon miesten MM-kisojen urheilujournalistista käsittelyä. Koko kyseistä tutkimuskohdetta ei kuitenkaan kannata tiivistää yhteen virkkeeseen, koska virkkeestä tulee väistämättä äärimmäisen vaikeaselkoinen. Jos edellä esitetty virke sen sijaan pilkotaan osiin, tutkimuskohteesta voi helposti havaita muutamia ylä- ja alatasoja.

Koska kyse on jalkapallon MM-kisojen uutisoinnista, Yle harjoittaa urheilujournalismia käsitellessään tapahtumaa Urheiluruudun lähetyksissä. Television kautta välitettyyn urheilujournalismiin liittyy kuitenkin sellaisia mahdollisuuksia ja haasteita, jotka tekevät siitä oman urheilujournalismin osa-alueensa verrattuna esimerkiksi verkon urheilu-uutisiin. Myös Urheiluruutu on yksilöllinen julkaisukanava. Yleisradioyhtiön toimintalogiikan vuoksi se on erilainen urheilumediatuote kuin esimerkiksi niin ikään television kautta urheilu-uutisia Suomessa välittävä MTV3:n Tuloruutu (vrt. Meinander 2012, 506–507).

Urheilun megatapahtumatkin muodostavat oman alatasonsa urheilujournalismin alle, koska ne ovat kokonsa vuoksi poikkeuksellisia uutisointikohteita. Vastaavasti miesten jalkapallon MM-kisat ovat niin omaleimainen konsepti, etteivät urheilujournalistit voi lähestyä sitä täysin samoin kuin muita urheilun megatapahtumia. Lisäksi jokaisessa jalkapallon MM-kisatapahtumassa on kulloisestakin kisaisännistä riippuvia tekijöitä, jotka vaikuttavat urheilujournalistien työhön.

Tämän luvun tarkoitus on perustella aiempaan tutkimuskirjallisuuteen tukeutuen, miksi edellä esitetty tutkimuskohteen pilkkominen ylä- ja alatasoihin on tarpeellinen. Luku tarjoaa johdantolukua syvällisemmän ymmärryksen tutkimuksen teoreettisesta taustasta. Tutkimuskohteen eri tasojen teoreettinen taustoitus alkaa katsauksella urheilujournalismia käsittelevään aiempaan tutkimukseen. Toinen alaluku syventyy television urheilu-uutisten toimintalogiikkaan. Kolmannessa alaluvussa avataan puolestaan Urheiluruudun historiallista prosessia nykyiseksi television urheilumediatuotteeksi. Neljännessä ja viimeisessä alaluvussa tarkastellaan megatapahtumien uutisoinnin haasteita. Jalkapallon miesten MM-kisoja sekä yleisellä tasolla että Qatarin kisojen tapauksessa tarkastellut aiempi tutkimus saa tässä alaluvussa erityishuomion.

2.1 Kehityskelpoinen urheilujournalismi

Urheilujournalismi voidaan yksinkertaisimmillaan määritellä urheiluaiheiseksi journalismiksi (Laine & Särkivuori 2023). Journalismilla puolestaan tarkoitetaan prosessia, jossa televisiokanavien ja sanomalehtien kaltaiset mediatoimijat pyrkivät välittämään tosiasioihin perustuvaa ja riippumatonta tietoa suurille ihmisjoukoille. Journalismin keskeinen tarkoitus on edistää demokratiaa ja vahtia vallankäyttöä. (Palmer ym. 2020; Nieminen & Pantti 2009, 133.) Suomessa laadukasta ja riippumaton journalismia harjoittavat tahot ovat sitoutuneet noudattamaan Julkisen sanan neuvoston (JSN) laatimaa eettistä ohjeistusta eli journalistin ohjeita (vrt. Uutismedian liitto 2023).

Urheilujournalismi liittyy läheisesti mediaurheilun käsitteeseen. Esimerkiksi maasteritason opinnäytetöissä näitä käsitteitä käytetään toisinaan sekaisin. Mediaurheilulla tarkoitetaan kuitenkin laajasti mediassa esitettyä urheilua (Turtiainen 2012; Rowe 2011a). Mediaurheilun käsitteen alle lukeutuu sekä urheilutapahtumien journalistinen käsittely että kaupallisen urheiluviihteen välittäminen. Urheilujournalismi keskittyy sen sijaan yksinomaan urheiluaiheiden riippumattomaan käsittelyyn.

Tämän tutkimuksen aihepiirin näkökulmasta urheilujournalismin ja mediaurheilun käsitteiden eron ymmärtäminen on olennaista. Yle tuottaa runsaasti sekä urheilujournalistista sisältöä että muuta urheilusisältöä. Kaikki Urheiluruudussa esitetty sisältö on kuitenkin lähtökohtaisesti journalistista. Tästä syystä Urheiluruudun sisältöjä tulee tarkastella urheilujournalismin vaatimukset ja reunaehdot huomioiden.

Tutkijoiden havainnot urheilujournalismista voidaan karkeasti jakaa noin aikaan ennen vuotta 2010 ja aikaan vuoden 2010 jälkeen. Varhaisempaan ajanjaksoon sijoittuu useita sittemmin laajasti siteerattuja urheilujournalismin eräänlaisia klassikkotekstejä (ks. esim. Boyle & Haynes 2009; Rowe 2007. Tällä ajanjaksolla julkaistuissa tutkimuksissa urheilujournalismin todetaan pääsääntöisesti olevan liian kritiikitöntä. Tuoreimmissa tutkimuksissa uudet tutkijat ovat kuitenkin havainneet urheilujournalismissa selkeitä kehityskulkuja (ks. esim. Biscomb & Matheson 2019; Cassidy 2017).

Perinteisesti mediatalojen urheilutoimituksia on verrattu tavaratalojen leluosastoihin (English 2018). Leluosastovertauksen alkuperän jäljittäminen osoittautui tämän tutkimuksen puitteissa

mahdottomaksi, mutta vertausta on käytetty ainakin 1980-luvun alusta alkaen sekä tieteellisissä että kaunokirjallisissa kirjoituksissa (ks. esim. Leverett 1981, 112). Vuosituhannen vaihteeseen mennessä leluosastovertausta oli jo käytetty urheilujournalismin tutkimuksessa niin ahkerasti, että tutkija David Rowe (2004, 37) totesi sen muuttuneen kliseiseksi.

Leluosastovertaus perustuu sekä tutkimuksissa että arkielämässä tehtyihin havaintoihin urheilujournalistien yleisistä käytänteistä. Tutkimuksissa urheilujournalismia on kritisoitu muun muassa maskuliinisuuden ylikorostamisesta (McDonald 2012), naisurheilijoiden seksualisoimisesta (Laine 2011, 293–299; Rowe 2005), poliittisten ulottuvuuksien unohtamisesta (Chen & Colapinto 2010), rasismista (Beck & Bosshart 2003, 18), tuloskeskeisyydestä (Rowe 2007), tutkivan journalismin puutteesta (Boyle & Haynes 2009, 183; Rowe 2007) sekä yleisesti kritiikittömyydestä (ks. esim. Oates & Pauly 2007; Rowe 2007). Useissa tutkimuksissa urheilutoimittajilla on havaittu olevan muita toimittajia kritiikittömämpi työskentelyote (Laine & Turtiainen 2018; Horne 2017).

Monet tutkijat ovat myös pitäneet miespuolisten toimittajien valtavaa yliedustusta urheilutoimituksissa ongelmallisena uutisoinnin objektiivisuuden ja tasa-arvoisuuden kannalta (Hardin ym. 2006; Claringbould ym. 2004). Miespuolisten urheilutoimittajien yliedustus on osoitettu myös suomalaistutkimuksissa. Kesällä 2007 tehdyn selvityksen mukaan vain noin kymmenesosa Urheilutoimittajain liiton jäsenistä oli tarkasteluhetkellä naisia. (Itkonen ym. 2008.)

Mediatalojen arjessa monet toimittajat ovat havainneet urheilujournalismin heikkoudet, minkä takia urheilutoimittajia on saatettu pitää toimitusten eräänlaisena pohjasakkana. Tähän on vaikuttanut myös se, että urheilutoimittajien koulutustaso on perinteisesti ollut muita toimittajia alempi. (Beck & Bosshart 2003, 15.) Muiden toimittajien on havaittu mieltävän urheilutoimittajat onnekkaita miesyksilöiksi, jotka saavat elantonsa seuraamalla urheilukilpailuja stadionien parhailta paikoilta ja juttelemalla urheilutähtien kanssa (Hutchins & Rowe 2012, 125). Urheilijoiden jututtaminen on nähty ennemmin kaverillisena jutusteluna kuin journalistisesti uskottavana haastattelemisena (Beck & Bosshart 2003, 15, ks. myös Sugden & Tomlinson 2007). Urheilutoimittajien väheksymisen seurauksena urheilutoimituksista on tullut monessa toimituksessa hyvin eristyneitä tai eristettyjä osastoja (McEnnis 2020).

Monet viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana julkaistut tutkimukset viittaavat kuitenkin siihen, etteivät perinteiset käsitykset urheilujournalismista enää pidä täysin paikkaansa. Esimerkiksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyviä kysymyksiä urheilu-uutisoinnin näkökulmasta tarkastellut William P. Cassidy (2017) toteaa, että leluosastovertaus on ainakin osin vanhentunut. Urheilujournalistit ovat myös 2010-luvulla olleet edelläkävijöitä toimitustyön siirtyessä printtilehtijournalismista digitaalisille julkaisualustoille (McEnnis 2020; Boyle 2017). Urheilutoimittajat ovat lisäksi erittäin tehokkaita havaitsemaan ja uutisoimaan tunnetuille urheilumaailman henkilöille sattuvia toilailuja, kuten dopingkäryjä, rattijuopumuksia ja eettisesti kyseenalaisia ulostuloja (Raney 2011, 81; ks. myös Rowe 2011b, 101). Biscomb ja Matheson (2019) puolestaan huomauttavat, että naisten urheilumediassa saama julkisuus lähestyy selvästi miesten saaman huomion määrää, vaikka täydelliseen tasa-arvoon onkin vielä matkaa.

Karkeasti voikin todeta, että urheilujournalismi alkoi kehittyä selvästi kriittisempään ja ammattimaisempaan suuntaan noin 2010-luvun taitteessa. Muutama tästä poikkeava havainto on kuitenkin syytä nostaa esiin. Ruotsalaisissa sanomalehdissä sadan vuoden ajanjaksolla (1895–1995) julkaistuja urheilu-uutisia tutkinut Ulf Wallin (1998, 223–224) toteaa, että ruotsalaisten urheilutoimittajien työskentelyote muuttui kriittiseksi jo noin 1980-luvun taitteen tienoilla. Laineen ja Turtiaisen (2018) mukaan suomalainen urheilujournalismi on sen sijaan edelleen huomattavan kritiikitöntä. Kokonaisuutena urheilujournalismin voi kuitenkin todeta kulkevan yhä kriittisempään suuntaan, jossa ilmiöitä käsittelevien uutisten merkitys korostuu suhteessa perinteisiin tuloraportteihin.

2.2 Televisio urheilu-uutisten kanavana

Urheilujournalismia yleisellä tasolla koskevien havaintojen voi pääosin katsoa olevan yleistettävissä myös silloin, kun tarkastellaan yksittäisiä julkaisukanavia. Jokaisella julkaisukanavalla on kuitenkin hieman toisistaan poikkeavia reunaehtoja ja uutisoinnin kohderyhmiä. Mitä tahansa uutisointia tarkasteltaessa onkin syytä perehtyä myös uutisten julkaisukanavan ominaispiirteisiin.

Televisio oli urheilun hallitseva välityskanava 1960-luvulta 2000-luvun alkuun asti. Esimerkiksi jalkapallon miesten MM-kisojen kasvuprosessissa televisiolla on ollut hyvin

merkittävä rooli. Vuosituhannen vaihteen jälkeen television on kuitenkin joutunut kilpailemaan tiukasti ensin sanomalehtien ja sittemmin verkon julkaisualustojen kanssa. (Haynes & Boyle 2017.)

Television keskeinen etu on mahdollisuus näyttää tapahtumia suorana lähetyksenä. Tämä etu korostuu erityisesti urheilutapahtumia välitettäessä, sillä moni haluaa ensisijaisesti seurata urheilua suorana. (Haynes & Boyle 2017, 89–90; Rivenburgh 2003, 36–37.) Televisiokanavat ovat hyödyntäneet suora lähetys -elementtiä menestyksekkäästi myös Urheiluruudun konseptia muistuttavissa urheilu-uutislähetyksissä. Tyypillisesti uutisankkuri johdattaa uutiskatsauksen urheilukentän laidalle, josta toimittaja antaa suoran raportin. (Real 2011, 24.)

Hyvistä lähtökohdista huolimatta televisiokanavat ovat monen tutkijan mielestä onnistuneet huonosti kriittisessä urheilujournalismissa. Televisiokanavien perinteinen ongelma on, että ne maksavat valtavia summia urheilukilpailujen lähetysoikeuksista. Tällöin ne eivät ole kovinkaan halukkaita asettamaan omaa sisältöään kielteiseen valoon (Horne 2017; ks. myös Kolamo 2014, 107–108). Aiemmissa tutkimuksissa myös Ylen on havaittu käsittelevän televisiolähetyksissään jalkapallon miesten MM-kisoja vähemmän kriittisesti kuin suomalaiset sanomalehdet tekevät sivuillaan (Kolamo 2014, 83).

Lähetysoikeudet omistavilla televisiokanavilla ei myöskään ole sanomalehtien tavoin jatkuvaa painetta kilpailla urheiluyhteisöistä. Vain harvalla on mahdollisuus seurata urheilukilpailuja paikan päällä, joten suuri joukko urheilufaneja etsii vaihtoehtoista katselukokemusta televisiosta (Fairley & Tyler 2012, 258–259; Weed 2007). Tämä valmis yleisö kannustaa televisiokanavia luomaan urheilutapahtumista mediaurheilun draamantäyteisiä spektaakkeleita (Kolamo 2014; Gruneau 1989, 136–137). Esimerkiksi alppihiihdon maailmancupia on televisiossa brändätty ”valkoiseksi sirkukseksi” ainakin 1980-luvulta lähtien (Gruneau 1989, 136).

Perinteisesti televisiokanavat ovat olleet kiinnostuneita jalkapallon miesten MM-kisojen kaltaisista urheilun megatapahtumista lähinnä niiden aikana. Printtimedia on sen sijaan osoittanut kykenevänsä raportoimaan urheilun megatapahtumista myös niiden välisellä ajalla. (Moragas Spà ym. 1995, 43–44.) Megatapahtumia käsittelevissä verkkouutisissa yhdistyy puolestaan piirteitä sekä kriiikkittömästä televisiouutisoinnista että hieman kriittisemmästä printtiuutisoinnista (Horne 2017).

Osaltaan eri julkaisukanavien eroja selittää se, että televisiolla on mahdollisuus tukeutua urheilu-uutisoinnissaan suoraan tai ainakin tallennettuun videokuvaan. Verkkouutisten ja varsinkin printtilehden tekijät joutuvat sen sijaan kamppailemaan lähetysrajoitusten ja myöhäisen julkaisuajankohdan kanssa. Heidän roolinsa onkin usein tapahtumien taustoittaminen ja lisätiedon etsiminen. (Hutchins & Rowe 2012, 125–126; Chen & Colapinto 2010; Wallin 1998, 260–261.)

On kuitenkin syytä huomata, ettei kovin tarkka jako eri julkaisukanaviin ole välttämättä kaikissa yhteyksissä tarkoituksenmukainen. Journalismin digitalisaatio eli siirtyminen verkkopohjaisille julkaisualustoille on pirstaloanut toimittajien työtä. Urheilutoimittajilla onkin yhä useammin tarve versioda samaa sisältöä mediatalon eri julkaisukanaviin. (Hutchins & Rowe 2012.)

Kritiikiton urheilutapahtumien välittäminen on televisiokanaville usein yksinkertaisin keino välittää urheilumaailman tapahtumia. Lähetysrajoitusten omistaminen kannustaa monia televisiokanavia tähän. Varsinkin Qatarin MM-kisojen kaltaisen uutisointikohteen kohdalla televisiokanavien tulisi kuitenkin pyrkiä eroon perinteisistä toimintamalleista kriittisen uutisoinnin mahdollistamiseksi.

2.3 Urheiluruudun toiminnan reunaehdot

Pelkkä julkaisukanavien tarkastelu ei aina riitä tuottamaan ymmärrystä tietyn mediatoimijan toiminnan reunaehdoista. Vaikka julkaisukanava olisi sama, eri toimijoiden välillä voi olla suuriakin eroja. Esimerkiksi Ylen Urheiluruutu ja MTV3:n Tuloruutu muistuttavat päällisin puolin suuresti toisiaan. Mainosrahoitteinen MTV on kuitenkin alusta asti painottanut kevyttä viihdesisältöä ja kansainvälistä urheilua, kun taas julkisrahoitteiselta Yleisradiolta on perinteisesti odotettu kansallisen kulttuurin vaalimista (Meinander 2012, 506–507).

Urheiluruutu on Ylen konseptoinnissa ja brändämisessä television uutislähetys, jossa käsitellään urheiluun liittyviä ajankohtaisia aiheita. Urheiluruudun lähetysten keskiössä on aina juontaja eli uutisankuri, joka kuljettaa lähetystä eteenpäin. Urheiluruutu muistuttaa läheisesti muun

muassa suomalaisen MTV3:n Tulosruutua, ruotsalaisen SVT:n Sportnyttia ja brittiläisen BBC:n Sportsdayta.

Urheiluruutuun keskeisesti vaikuttavien tekijöiden syvälinen ymmärtäminen vaatii Urheiluruudun historiallisen kehityskaaren tarkastelua. Erillinen urheilu-uutislähetys on ollut osa Ylen tv-uutistoimintaa lähes alusta alkaen. Yle lähetti ensimmäisen tv-uutiset syyskuussa 1959 (Viljakainen 2004, 97). Jo neljä vuotta myöhemmin urheilu-uutiset eriytettiin omaksi uutislähetyskseen. Ensimmäinen Urheiluruutu esitettiin sunnuntaina 18. Elokuuta 1963 pääuutislähetysten jälkeen (Sirkiä-Jarva 2007, 451).

Yksittäisten urheilutoimittajien persoonat ja henkilökohtaiset työskentelyotteet vaikuttivat suuresti Urheiluruudun alkutaipaleeseen. Erityisesti syksyllä 1961 television ensimmäiseksi vakituiseksi urheilutoimittajaksi palkattua Anssi Kukkosta on usein luonnehdittu suomalaisen urheilu-uutisoinnin uranuurtajaksi. (Sirkiä-Jarva 2007, 451–452; Arponen 1998, 55) Myös samoihin aikoihin työskennelleestä Seppo Kannaksesta tuli tunnettu Urheiluruudun kasvo (Virtapohja 1998, 74). Urheiluruudun yksi ensimmäisistä introista olikin piirretty mustavalkofilm, jossa kukko juoksee yli kannaksen (ks. Youtube 2023; Laine 2012, 286).

Toisaalta Urheiluruudun alun henkilövetoisuutta ei pidä ylikorostaa. Ylen johdossa oli heti television käyttöönotosta alkaen vahva halu kehittää television urheilutarjontaa. Radiosta saatujen kokemusten perusteella urheilun tiedettiin vetoavan suureen yleisöön. Urheiluruudulla olikin alusta alkaen pääosin vakiintunut asema Ylen uutistoiminnassa, vaikka esimerkiksi vuonna 1965 se menetti paikkansa sunnuntai-illan pääuutislähetysten yhteydessä. (Salokangas 1996, 129, 315.)

Vuosien varrella Urheiluruudun lähetysajat ja pituudet ovat vaihdelleet useasti. Tämän tutkimuksen tarkasteluajanjaksolla (21.9.2022–17.1.2023) Urheiluruudusta esitettiin Yle TV1 -kanavalla viikon jokaisena päivänä yksi päälähetys ja yksi kakkoslähetys. Lisäksi kaikki Urheiluruudun lähetykset tallennettiin Yle Areenaan kuukauden ajaksi.

Syystalvella 2022–2023 päälähetys esitettiin joka päivä heti Yle TV1:n puoli yhdeksän iltauutisten jälkeen. Kakkoslähetys esitettiin arkipäivisin kello 21.49 ja viikonloppuisin kello 18.10. Päälähetyksessä aiheita käsitellään lähtökohtaisesti kakkoslähetystä monipuolisemmin ja syvällisemmin. Arkipäivisin syntyy kuitenkin toisinaan tilanteita, joissa kakkoslähetys on

päälähetystä merkityksellisempi. Näin käy käytännössä silloin, kun jokin merkittävä urheilutulos ratkeaa päälähetysten ja kakkoslähetysten välisellä ajalla.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan pelkästään Urheiluruudun päälähettyksiä. Tarkasteluajanjaksolla päälähettykset kestivät pääsääntöisesti maanantaisin ja tiistaisin neljä minuuttia, keskiviikkoisin, torstaisin ja perjantaisin yhdeksän minuuttia, lauantaisin 14 minuuttia ja sunnuntaisin 19 minuuttia.

Maanantain ja tiistain tyyppillisessä päälähettyksessä on yksi kattavampi uutinen ja noin kolme lyhyttä tulosuutista. Viikonlopun lähettykset ovat selvästi monipuolisempia. Niiden aluksi juontaja kertoo lyhyesti lähettyksen pääaiheista, minkä jälkeen esitetään muutama pidempi pääuutinen. Tämän jälkeen lähettyksessä esitetään tyyppillisesti nopeatempoinen ja uutissähkemäinen katsaus eri lajien viikonlopun tuoreista tuloksista. Lähettyksen lopussa on usein loppukevennykseksi tarkoitettu juttu jostakin erikoisesta urheiluilmiöstä tai vähemmän tunnetun urheilijan uratarinasta. Tarkasteluajanjaksolla tällaisia loppukevennyksiä olivat esimerkiksi juttu Pakistanin hevospoolokulttuurista (25.9.) sekä henkilöjuttu darts-pelaaja Iida Langosta (7.1.). Keskiviikon, torstain ja perjantain lähettykset muistuttavat viikonlopun lähettyksiä, mutta ovat kestoltaan lyhyempiä. Yksittäiset lähettykset voivat kuitenkin toisinaan poiketa suurestikin tyyppillisestä lähettyksestä erityisesti silloin, kun urheilumaailmassa tapahtuu jotain poikkeuksellista.

Urheiluruudussa käsitellään sekä urheilutuloksia että urheiluun liittyviä ilmiöitä ja puheenaiheita. Tarkasteluajanjaksolla katsotuissa Urheiluruudun lähettyksissä kolme selvästi käsitellyintä lajia olivat jalkapallo, jääkiekko ja koripallo. Jalkapallo olisi kolmen käsitellyimmän lajin joukossa, vaikka Qatarin MM-kisoja koskevat jutut poistettaisiin aineistosta. Koripallon näkyvyyttä lisäsi erityisesti Lauri Markkasen menestyminen koripalloliiga NBA:ssa. Urheiluun liittyvistä ilmiöistä tarkasteluajanjaksolla saivat huomiota erityisesti Qatarin jalkapallon MM-kisaisännöiden kyseenalaisuus, venäläisten urheilijoiden osallistumisoikeuksiin liittyvät kysymykset sekä suomalaisessa voimistelussa paljastuneet eettiset epäkohdat.

Erilaisten ilmiöaiheiden käsittely ei kuitenkaan aina ole ollut itsestään selvä osa Urheiluruutua. Urheiluruudun alkuvuosina Ylen urheiluraportointi oli kritiikitöntä ja yksipuoleista tulosraportointia. Urheilutoimittajilla oli myös tapana kannustaa suomalaisurheilijoita

korostetun subjektiivisesti. Sekä Yleisradion ohjelmaneuvosto että Radio- ja televisiotoimittajien liitto (RTTL) ilmaisivat 1960-luvulla huolensa Yleisradion urheiluraportoinnin kritiikittömyydestä. Ohjelmaneuvosto myös ohjeisti urheilutoimitusta käsittelemään enemmän massa- ja kuntourheilua. Toisaalta ohjelmaneuvosto ei halunnut karsia huippu-urheilutarjonnasta. (Salokangas 1996, 242–243.)

Sittemmin Ylen urheilu-uutisoinnin pitkäaikaiseksi linjaksi onkin vakiintunut tasapainoilu huippu-urheiluraportoinnin ja ilmiölähtöisemmän urheilu-uutisoinnin välillä. Ylen nykyisen strategian mukaan sen tavoite on välittää suomalaisille isoimmat urheilutapahtumat (Yleisradio 2020). Samaan aikaan Yle kertoo kuitenkin pyrkivänsä myös edistämään suomalaista urheilukulttuuria tarjoamalla näkyvyyttä vähemmän arvostetuille urheilulajeille (Pokkinen 2022).

Viime vuosina isoimpien urheilutapahtumien raportointi on kaventunut siinä suhteessa, että Yle on jakanut lähetysoikeuksia muiden toimijoiden kanssa. Esimerkiksi Qatarin MM-kisat olivat ensimmäinen kerta, kun Yle jakoi jalkapallon MM-kisojen lähetysoikeudet kaupallisen toimijan, tässä tapauksessa MTV:n, kanssa (MTV Urheilu 2020). Toisaalta Yle ilmoitti tammikuussa 2023 ostaneensa aiempaa laajemmat lähetysoikeudet vuosina 2026–2032 järjestettäviin olympialaisiin (Yle Urheilu 2023).

Lähetysoikeussopimukseen syventyminen on siinä mielessä keskeistä, että oikeuksien on todettu vaikuttavan urheilu-uutisoinnin sisältöön (Hutchins & Rowe 2012; ks. myös. luku 2.2). Urheiluruutua tarkasteltaessa onkin syytä eritellä sitä, kuinka laajasti Urheiluruudussa käsitellään Ylen itse välittämien urheilutapahtumien kielteisiä ilmiöitä. Havaintoja tulee myös suhteuttaa Ylen television urheiluraportoinnin historiaan. Kritiikittömän alkuvaiheen jälkeen Ylen urheilu-uutisoinnilta on perinteisesti odotettu myös urheilukulttuuristen ja valtavirrasta poikkeavien ilmiöiden käsittelyä. Olennainen kysymys kuuluukin, miten hyvin tasapainoilu Ylen strategiaan kirjatun huippu-urheilu-uutisoinnin ja kriittisemmän ilmiöuutisoinnin välillä toteutuu Urheiluruudun lähetyksissä.

2.4 Urheilun megatapahtumat uutisointikohteena

Vakiintuneet urheilujournalistiset käytänteet ja eri julkaisukanavien ominaispiirteet eivät ole ainoita urheilu-uutisointiin vaikuttavia tekijöitä. Uutisointiin vaikuttaa keskeisesti myös se, millainen urheilun tapahtuma tai ilmiö on kyseessä. Tämän pääluvun viimeisessä alaluvussa eritelläänkin urheilun megatapahtumien uutisoinnin mahdollisuuksia ja haasteita.

Maailman suurimpia urheilutapahtumia kutsutaan tutkimuskirjallisuudessa usein urheilun megatapahtumiksi tai joissain tapauksissa urheilun gigatapahtumiksi. Eri tutkijat ovat kuitenkin käyttäneet vuosien varrella hyvin erilaisia määritelmiä sen suhteen, mitkä tapahtumat on syytä laskea urheilun megatapahtumiksi. Esimerkiksi Hornen (2007) mukaan vain kesäolympialaiset ja jalkapallon miesten MM-kisat täyttävät täysin urheilun megatapahtuman kriteerit. Fourie ja Santana-Gallego (2011) puolestaan laskevat megatapahtumiksi myös esimerkiksi kriketin ja rugbyyn MM-kisat.

Urheilun megatapahtuman määritelmää tutkinut Martin Müller (2015) on laatinut yksityiskohtaiset kriteerit, joiden perusteella urheilutapahtumia voidaan jakaa suur-, mega- ja gigatapahtumiin. Näiden kriteerien mukaan megatapahtumat houkuttelevat tietyn määrän vierailijoita, saavuttavat suuren medianäkyvyyden, ovat huomattavan kalliita järjestää ja niillä on suuri vaikutus tapahtumapaikan rakennettuun ympäristöön ja paikallisiin asukkaisiin. Tätä suuremmat tapahtumat ovat gigatapahtumia ja pienemmät suurtapahtumia. (Müller 2015.)

Müllerinkaan kriteerit eivät kuitenkaan ole täysin ratkaisseet urheilun megatapahtuman määrittelyn hankaluutta. Esimerkiksi Müllerin kriteeristöä soveltanut Fett (2020) määrittelee Etelä-Afrikan vuoden 2010 jalkapallon miesten MM-kisat gigatapahtumaksi. Müller puolestaan pitää samaa tapahtumaa megatapahtumana (Müller 2015, 636).

Tässä tutkimuksessa kaikki jalkapallon miesten MM-kisat ja olympialaiset määritellään selvyuden vuoksi urheilu megatapahtumiksi, vaikka ainakin osa tapahtumista täyttää selvästi gigatapahtuman kriteerit. Vertailu mega- ja gigatapahtumien välillä ei ole tämän tutkimuksen kannalta erityisen merkityksellistä. Sen sijaan olennaista on ymmärtää, että jalkapallon miesten MM-kisojen kaltaiset valtavan kokoluokan urheilutapahtumat houkuttelevat runsaasti yleisöä sekä paikan päälle että varsinkin eri mediakanavien äärelle. Lisäksi tapahtumilla on erittäin keskeinen paikallistason vaikutus tapahtuman järjestäjämaalle ja -paikkakunnalle.

Urheilutoimituksille megatapahtumat ovat ihanteellinen uutisointikohde, koska ne tuottavat yllättäviä tapahtumia etukäteen ennakoitavissa olevana ajankohtana (Horne 2017; ks. myös Billings & Wenner 2017). Urheilun megatapahtumien käsittely alkaakin mediassa aina jo kauan ennen itse tapahtumaa (Rivenburgh 2003, 31). John Horne (2017) on jakanut megatapahtumien uutisointiprosessin seitsemään vaiheeseen. Uutisointi alkaa tapahtumia mahdollisesti hakevien tahojen spekuloinnilla, minkä jälkeen uutisoidaan hakuprosessin etenemisestä, tapahtumaisännän valinnasta, valmistautumisesta tapahtumaan, itse tapahtumasta sekä lyhyestä tapahtuman jälkeisestä ajasta. Lisäksi urheilujournalistit arvioivat koko prosessin ajan tapahtuman moraalista legitimizeettiä. (Horne 2017.)

Megatapahtumat ovat siinäkin mielessä tuottoisia urheilutoimituksille, että tapahtumia koskevat uutiset tavoittavat tavallista selvästi suuremman yleisön. Moni seuraa urheilu-uutisia lähes pelkästään megatapahtumien aikana. (Billings & Wenner 2017.) Toisaalta megatapahtumien luonne on hyvin hetkellinen. Valtaosa ihmisistä unohtaa suurimman osan tapahtumasta hyvin nopeasti sen päättymisen jälkeen. (Billings ym. 2017; Billings & Wenner 2017.)

Usein megatapahtumien hetkellinen luonne heijastuu myös uutisointiin. Ennen tapahtumaa urheilujournalistit jaksavat vielä seurata aktiivisesti tapahtumaan liittyviä ilmiöitä. Tässä vaiheessa tapahtumaprosessia mediassa seurataan tyypillisesti muun muassa tapahtuman budjetin toteutumista ja tapahtumainfrastruktuurin valmistumista suunnitellussa aikataulussa (Horne & Whannel 2010). Itse tapahtuman alkaessa urheilutoimittajien huomio siirtyy kuitenkin hyvin lyhyessä hetkessä ilmiöuutisoinnista urheilutulosten raportointiin (Horne 2017; ks. myös Hammet 2011). Tapahtuman jälkeen alkaa jo valmistautuminen seuraavan suuren urheilutapahtuman uutisointiin, mikä vähentää urheilutoimittajien halua palata päättyneeseen tapahtumaan (Billings & Wenner 2017).

Brittimedian Lontoon 2012 olympiauutisointia tarkastellut Horne (2017) havaitsi urheilutoimittajien olleen ennen kisoja huolissaan muun muassa drooneilla suoritettavasta kisavieraiden valvonnasta, kemianteollisuuden yrityksen kyseenalaisesta roolista kisojen sponsorina sekä lipunmyynnin ongelmista. Kisojen aikana brittimedian ensisijainen huoli oli kuitenkin se, kuinka hyvin brittiurheilijat menestyvät kotikisoissaan. Kisojen jälkeen

mediahuomio keskittyi lähinnä brittien laajaksi osoittautuneen urheilullisen menestyksen hehkuttamiseen. (Horne 2017.)

Urheilujournalismia koskeva yleinen kriittisen raportoinnin lisääntyminen vaikuttaa pätevän megatapahtumien kohdalla ainakin tapahtumia edeltävällä ajanjaksolla. Tutkimukset viittaavat kuitenkin siihen, että megatapahtumien alkaessa urheilutoimittajilla on edelleen ainakin jonkinasteinen taipumus siirtyä suhteellisen kriitikittömään tulosraportointiin. Toimittajilla on myös haluttomuutta palata tarkastelemaan päättyneitä tapahtumia uusien kiinnostavien tapahtumien lähestyessä.

2.4.1 Jalkapallon miesten MM-kisat megatapahtumana

Jalkapallon miesten MM-kisat ovat tällä vuosituhanella haastaneet kesäolympialaisten aseman maailman suurimpana ja kalleimpana urheilutapahtumana (Müller 2015; Whannel 2003). MM-kisat eroavat kuitenkin olympialaisista ja muista suurimmista urheilutapahtumista siinä suhteessa, että kisojen julkisuuskuvaa varjelee poikkeuksellisen aggressiiviseksi osoittautunut toimija. Kansainväliselle jalkapalloliitto Fifalle miesten MM-kisat ovat ehdoton ykköstuote, jonka maineella on suunnaton rahallinen arvo. Fifan on todettu harjoittavan järjestelmällistä urheilutoimittajien kontrolloimista, mikä vaikeuttaa kisoista uutisoimista. (Kolamo 2014, 83–105.)

Fifan ja MM-kisajärjestäjien on havaittu suunnittelevan etukäteen huolellisesti sitä, miten kisoihin saapuville toimittajille saadaan välitettyä mahdollisimman myönteinen käsitys tapahtumasta. Yleisiä mielipiteenmuokkauskeinoja ovat muun muassa toimittajien huomion kiinnittäminen MM-kisojen fanialueisiin sekä toimittajien ympäröiminen mahdollisimman vieraanvaraisilla henkilöillä. (Sobral ym. 2022; Grix 2012, 300–303.) Ennen Etelä-Afrikassa vuonna 2010 järjestettyjä MM-kisoja Fifa myös investoi afrikkalaisten jalkapallotoimittajien kouluttamiseen, mutta koulutus keskittyi vain myönteisen ja kriitikittömän uutisoinnin keinoihin (Rowe 2017).

Fifan viestintää Etelä-Afrikan MM-kisojen yhteydessä tutkinut Sami Kolamo (2014) toteaa, että jalkapalloliiton suhtautuminen toimittajiin on kaksijakoinen. Fifa pyrkii esiintymään yhtenäisenä ja maailmaa parantavana perheenä, joka ei sorru kyseenalaisuuksiin. Tämän viestin

toistamisessa varsinkin tv-toimittajilla on tärkeä PR-rooli. Samaan aikaan Fifa on kuitenkin huolissaan kritiikkiä esittävästä toimittajista. (Kolamo 2014, 83–105.)

Silloin kun Fifa joutuu ottamaan kantaa hankaliin kysymyksiin, se säätelee ulostulojaan äärimmäisen tarkasti. Fifalla on usein tapana järjestää tiedotustilaisuuksia, joissa vuorovaikutus on hyvin yksisuuntaista. Tilaisuuksissa Fifan edustaja pitää jonkinlaisen monologin, jonka jälkeen mahdollisuudet toimittajien kysymyksille ovat tarkkaan rajatut. Kriittisten kysymysten esittämistä rajoittaa myös se, että osa toimittajista pelkää menettävänsä lehdistötilaisuuksiin ja kisapaikoille pääsyyn tarvittavan akkreditointinsa. (Kolamo 2014, 83–105.)

Perinteisesti Fifa on onnistunut varjelemaan julkisuuskuvaansa MM-kisojen yhteydessä suhteellisen hyvin. Fifan valmiiksi muotoillun viestin toistaminen on usein toimittajille yksinkertaisin tapa kertoa MM-kisoihin liittyvistä asioista. Brasilian vuoden 2014 MM-kisojen uutisointia tarkastelleessa brittitutkimuksessa havaittiin, että brittimedia toisti Fifan viestiä 60 prosentissa satunnaisotannalla valituista jutuista. (Levy 2017, 573–575.)

Aiemman tutkimuksen perusteella voikin todeta, että urheiluun liittyvien kielteisten ilmiöiden uutisoiminen on jalkapallon miesten MM-kisojen tapauksessa keskimääräistä haastavampaa. MM-kisoja käsittelevien toimittajien on sekä kyettävä torjumaan Fifan syöttämät viestit että kierrettävä kisajärjestäjien suunnittelemat esteet päästäkseen arveluttavien ilmiöiden luokse.

2.4.2 Qatarilaisen megatapahtuman ominaispiirteet

Jokaiseen jalkapallon miesten MM-lopputurnaukseen liittyy arveluttavia yhteiskunnallisia ilmiöitä, joihin kriittistä journalismia harjoittavien toimittajien olisi syytä perehtyä. Esimerkiksi Saksan 2006 MM-kisojen yhteydessä puheenaiheeksi nousi muun muassa jalkapallohuliganismi, Etelä-Afrikan 2010 kisoissa paikallisten asukkaiden protestit, Brasilian 2014 kisoissa niin ikään paikallisten protestit sekä huolet kisainfrastruktuurin valmistumisesta ja Venäjän 2018 kisoissa Krimin miehitystä seurannut kansainvälinen boikotointimieliala (Wong & Chadwick 2017). Qatarin kisojen kohdalla selvästi eniten keskustelua ja kritiikkiä on herättänyt tuhannet kisapaikkoja rakentaneiden siirtotyöläisten kuolemat.

Tutkija Sarath K. Ganji (2016, 221) ennusti jo vuonna 2016, että kansainvälinen yleisö tulee muistamaan Qatarin kisat ihmisoikeustragediana tuhansien kuolleiden siirtotyöläisten takia. Tarkkaa arviota kisapaikkojen rakennustöissä kuolleista siirtotyöläisistä ei ole ainakaan toistaiseksi saatavilla. Julkisuudessa tilannetta on kuitenkin usein suhteutettu sanomalehti The Guardianin julkaisemaan tietoon, jonka mukaan yli 6 500 työntekijää olisi kuollut vuoden 2021 helmikuuhun mennessä (The Guardian 2021). On selvää, ettei mikään kriittiseen ja objektiiviseen urheilujournalismiin pyrkivä taho voi jättää näitä lukuja huomioimatta Qatarin kisoista uutisoitaessa.

Siirtotyöläisten kuolemien ohella esimerkiksi Qatarin ihmisoikeustilanne, korruptio ja MM-kisaisännöiden massiiviset kustannukset tarjoavat aiheita tutkiville urheilutoimittajille (Kolamo 2022). Kustannukset ovat muutenkin hyvä esimerkki Qatarin kisojen omaleimaisuudesta. Jalkapallon miesten MM-kisaisännöiden kokonaiskustannukset ovat 2000-luvulla pääsääntöisesti vaihdelleet muutaman miljardin ja noin 15 miljardin Yhdysvaltain dollarin välillä (Fett 2020). Qatarin kisojen hinnaksi on kuitenkin arvioitu 200 miljardia (Al Thani 2021, 1747).

Tarkasteltavaa riittää myös siinä, ettei Qatarin kaltainen suhteellisen pieni arabimaa ole koskaan järjestänyt jalkapallon miesten MM-kisoihin verrattavissa olevaa urheilun megatapahtumaa (Rookwood 2019, 28; Dun 2014). Paikalliset asukkaat ilmaisivatkin ennen kisoja huolensa muun muassa Qatarin infrastruktuurin riittävydestä kisojen aikana (Al-Emadi ym. 2022). Myös loppuvuoteen sijoittuva tapahtuma-aika on urheilun megatapahtumalle hyvin poikkeuksellinen (Matzarakis & Fröhlich 2015, 481).

Qatarin kisoihin liittyvien arveluttavien ilmiöiden uutisoiminen on kuitenkin haasteellinen tehtävä. Fifan aiheuttamien haasteiden (ks. luku 2.4.1) lisäksi Qatar on jo itsessään haastava työskentelymaa toimittajille. Toimittajien pidätykset ja jopa maastapoistamiset ovat Qatarissa suhteellisen yleisiä. (Reporters without borders 2023.) Toimittajat eivät voi myöskään täysin perustaa raporttejaan tutkimustiedolle, koska riippumattomien tutkijoiden työskentely on Qatarissa vaikeaa (Al-Emadi ym. 2017).

Fifan tavoin myös Qatarilla on vahva motiivi varjella julkisuuskuvaansa tarkasti. Urheilun megatapahtumien järjestäminen on perinteisesti nostanut järjestäjävaltion kansainvälistä statusta (Rowe 2004, 22). Länsimaisen oikeustajun vastaista toimintaa harjoittavilla

kansainvälisillä tahoilla onkin usein intressi parantaa julkisuuskuvaansa kiinnittämällä huomiota muualle. Tällaista maineenparannusta on perinteisesti kuvattu valko- ja viherpesun käsitteillä (Skey 2022, 3). Viime vuosina käsitteistö on kuitenkin laajentunut, ja erityyppisiä maineenparannusoperaatioita on alettu kuvata myös esimerkiksi urheilupesun ja sateenkaaripesun käsitteillä (Hartal 2022, 836; Skey 2022, 2–3).

Urheilupesun tarkoituksena on siirtää huomiota pois eettisesti kestävämmästä toiminnasta. Käytännössä urheilupesua toteutetaan tyypillisesti joko ostamalla ja rahoittamalla tunnettuja urheiluseuroja tai järjestämällä näyttäviä urheilutapahtumia. Urheilupesu perustuu siihen, että urheiluun osallistuvilta toimijoilta, kuten urheilijoilta, katsojilta ja toimittajilta, saadaan hiljainen hyväksyntä epäeettiselle toiminnalle. (Fruh ym. 2022.) Urheilupesusta syytetään useimmiten tiettyjä Arabian niemimaan maita, mutta käsitteen kautta on tarkasteltu myös esimerkiksi Pekingin vuoden 2022 talviolympialaisia (Dooley 2022).

Urheilupesua on tutkimuksissa kuvattu koko Qatarin MM-kisahankkeen perimmäiseksi tarkoitukseksi. Qatarin MM-kisajärjestäjien näkökulmasta urheilutoimittajat ovat keskeinen urheilupesun kohderyhmä. (Fruh ym. 2022.) Tämä juohtuu siitä, että jalkapallon MM-kisauutisoinnin sävyn tiedetään vaikuttavan kisojen järjestäjätahosta syntyviin mielikuviin sekä hyvässä että pahassa (Schallhorn 2019, 34). Koska Qatarin tiedetään harjoittavan laajamittaista urheilupesua, Urheiluruudun Qatar-uutisointia tulee tarkastella myös urheilupesun torjumisen näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa urheilupesun käsitettä hyödynnetään sen arvioimiseen, missä määrin Urheiluruudussa torjuttiin Qatarin urheilupesuyrityksiä. Tämän tarkastelu auttaa puolestaan ilmentämään sitä, miten Urheiluruudussa käsiteltiin Qatarin MM-kisoja ja kisoihin liittyviä ilmiöitä.

Erialaisten urheilupesuyritysten tunnistaminen ja torjuminen ei ole toimittajille helppoa. Esimerkiksi MM-kisojen ottelutapahtumien raportointi tukee Qatarin tavoitteita, sillä se ohjaa huomiota pois kielteisistä ilmiöistä. Ahkera otteluraportointi saattaa muun muassa johtaa siihen, että verkon hakukoneet antavat Qatarista hakutulokseksi otteluraportteja ennen kuvausta maan ihmisoikeustilanteesta. (Fruh ym. 2022, 2–3.) Urheilupesua tutkineiden Kyle Fruhin, Alfred Archerin ja Jake Wojtowiczin mukaan toimittajien ainoa mahdollisuus torjua Qatarin harjoittama urheilupesu täysin on jättää ottelutapahtumien kertominen kokonaan väliin. Jos urheilutuloksista on pakko raportoida, tutkijat suosittelivat toimittajia harjoittamaan järjestelmällistä protestointia osana uutisointia. (Fruh ym. 2022.)

Qatarin MM-kisoista uutisoivien toimittajien onkin pohdittava tarkkaan, miten kisoihin liittyvät ilmeiset eettiset epäkohdat saa parhaiten todennettua yleisölle. Jos uutisoinnissa käsitellään myös ottelutapahtumia, toimittajien on hyväksyttävä jonkinasteinen rooli osana Qatarin harjoittamaa urheilupesua. Tällöin yleisölle on syytä perustella, miksi toimittajat uutisoivat myös kyseenalaisten kisojen urheilullisesta annista.

3 AINEISTO JA ANALYYSIMENETELMÄT

Tämän tutkimuksen aineisto muodostui Urheiluruudun lähetyksistä kerätyistä 68 jutusta sekä kolmesta tutkimushaastattelusta. Aineistoa analysoitiin määrällistä ja laadullista analyysiä yhdistelevää monimenetelmällistä lähestymistapaa hyödyntäen. Urheiluruudun lähetyksiä tarkasteltiin määrällisen sisällönerittelyn ja tyypittelyn kautta. Haastatteluaineistosta puolestaan etsittiin haastateltavien kokemuksia ilmentäviä teemoja teemoittelun avulla. Tämän pääluvun alaluvuissa aineistoa ja analyysimenetelmiä eritellään tarkemmin.

Aineistoa ja analyysimenetelmiä koskevien valintojen keskeinen tarkoitus on tutkimuksen triangulaation vahvistaminen. Triangulaatiolla tarkoitetaan tutkimuksen luotettavuuden edistämistä erityyppisten aineistojen ja analyysimenetelmien hyödyntämisen kautta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Triangulaation muotoja ovat muun muassa aineisto-, analyysi-, tutkija-, teoria-, menetelmä- ja tutkimusympäristötriangulaatio (Tuomi & Sarajärvi 2018, 168; Guion ym. 2011; Eskola & Suoranta 2008, 69). Tässä tutkimuksessa tähdättiin aineistotriangulaatioon keräämällä aineistoa sekä Urheiluruudun lähetyksistä että tutkimushaastattelujen kautta. Lisäksi tutkimuksessa hyödynnettiin analyysitriangulaatiota useamman eri analyysimenetelmän käyttämisen muodossa. Seuraavaksi tässä luvussa esitellään kaksi erityyppistä aineistoa, joihin aineistotriangulaatio perustuu.

3.1 Urheiluruudun lähetykset

Tämän tutkimuksen aineistonkeruuvaiheeseen sisältyi kaikkien 21. syyskuuta 2022 ja 17. tammikuuta 2023 välisenä aikana esitettyjen Ylen pääuutislähetysten jälkeisten Urheiluruutujen katsominen. Näiden 119 päivän aikana Yle esitti yhteensä 116 pääuutislähetysten jälkeistä urheiluruudun jaksoa. Itsenäisyyspäivänä, jouluaattona ja joulupäivänä Urheiluruutua ei esitetty.

Tarkasteluajanjakso valittiin alkamaan 60 päivää ennen Qatarin MM-kisoja (20.11.–18.12.2022) ja päättyämään 30 päivää kisojen jälkeen. Ajanjakson valintaan vaikutti aiemman tutkimustiedon pohjalta muodostunut esiymmärrys, jonka mukaan urheilutoimittajat aloittavat tyypillisesti urheilun megatapahtumien käsittelyn hyvissä ajoin ennen tapahtumaa, mutta päättävät sen hyvin pian tapahtuman päätyttyä (vrt. luku 2.4).

Tarkasteluun valituista Urheiluruudun lähetyksistä litteroitiin kaikki jutut, joissa mainittiin Qatarin MM-kisat jollakin tapaa. Tutkimussuunnitelman mukaan alkuperäisenä tarkoituksena oli valita litteroitavaksi sellaiset jutut, joissa käsitellään olennaisesti Qatarin MM-kisoja. Tämän muotoilun tarkoituksena oli yhtäältä sisällyttää aineistoon esimerkiksi jalkapalloa yleisellä tasolla käsittelevät jutut, joissa viitataan myös Qatarin MM-kisoihin ja toisaalta rajata aineiston ulkopuolelle sellaiset täysin MM-jalkapalloon liittymättömät jutut, joissa Qatarin MM-kisat sattumalta mainitaan esimerkiksi haastateltavan lausahduksessa. Aineistoon sisällytettävien juttujen määrittely osoittautui kuitenkin lopulta odotettua yksinkertaisemmaksi, sillä kaikki tarkasteluajanjaksolla esitetyt urheiluruudun jutut, joissa MM-kisat mainittiin, käsitelivät yksinomaan jotakin kisoihin liittyvää asiaa.

Ensimmäinen tarkasteluajanjaksolle osunut Qatarin MM-kisoja käsitelty juttu esitettiin 13. marraskuuta eli 53 päivää tarkastelun alkamisen jälkeen ja tasan viikko ennen MM-kisoja. Viimeinen juttu esitettiin puolestaan 21. joulukuuta, kolme päivää kisojen päättymisen jälkeen. Näin ollen koko 119 päivän tarkastelujakson keskelle osui yhteensä 39 päivän jakso, jonka aikana aineistokriteerit täyttävää sisältöä esitettiin.

Jälkikäteen tarkasteltuna aineistonkeruuajanjakso olisi kannattanut määritellä lyhyemmäksi tutkimusekonomisista syistä. Toisaalta aiemman tutkimustiedon perusteella oli syytä olettaa, että MM-kisojen käsittely olisi alkanut toteutunutta aikaisemmin ja jatkunut pidempään. Tarpeettoman pitkästä ajanjaksosta ei myöskään ole ainakaan haittaa tutkimuksen tuottamien havaintojen luotettavuuden näkökulmasta. Jos ensimmäiset ja viimeiset MM-kisoja käsittelevät jutut olisivat sen sijaan sijoittuneet hyvin lähellä ajanjakson alkua ja loppua, jäisi aineiston ulkopuolelle jääneiden juttujen määrä ja sisältö tutkimuksen luotettavuutta heikentäväksi kysymykseksi.

Aineistokriteerit täyttävää sisältöä synnyttäneellä 39 päivän ajanjaksolla pääuutislähetyksen jälkeisissä Urheiluruuduissa käsiteltiin Qatarin MM-kisoja yhteensä hieman vajaat kaksi tuntia. Litteroituna määrä tarkoittaa noin 40:tä sivua. Yksittäisiä MM-kisoja koskevia juttuja tarkastelluissa lähetyksissä esitettiin yhteensä 68. Juttumääristä puhuttaessa on kuitenkin syytä huomata, että määrien tarkka laskeminen Urheiluruudun lähetyksistä edellyttää jossain määrin subjektiivisten rajausten tekemistä. Urheiluruudun lähetykset ovat monipuolinen kokonaisuus hyvin erilaisia sisältöjä. Lähetyksissä on useita selkeästi yksittäisiä juttuja, jotka vastaavat

hyvin kuvauksia tyypillisistä television journalistisista juttutyypeistä, kuten sähköistä, sähkösatasista ja uutisjutuista. Näiden lisäksi Urheiluruudussa esiintyy kuitenkin myös omintakeisia versioita ja yhdistelmiä eri juttutyypeistä sekä erilaisia kokeilullisia kerrontamuotoja. Tämä tekee yksiselitteisestä juttumäärien laskemisesta käytännössä mahdotonta.

Tutkimuksen aineistonkeruuvaiheessa MM-kisoja käsitelleet sisällöt jaettiin yksittäisiksi jutuiksi sen perusteella, milloin Urheiluruudun juontaja eli uutisankkuri ohjasi lähetystä uuteen suuntaan. Toisin sanoen jutun katsottiin vaihtuvan sellaisissa kohdissa, joissa lähetysten kuva palaa uutisstudiossa seisovaan juontajaan. Tällä määritelmällä MM-kisoja käsitelleitä juttuja oli tarkasteluajanjaksolla yhteensä 55.

Litteroiduin aineiston läpikäyntivaiheessa tuli kuitenkin nopeasti selväksi, ettei juttumäärien laskeminen juontajaan perustuvien siirtymien kautta anna totuudenmukaista kuvaa aineistosta. Urheiluruudun lähetyksistä on runsaasti sisältöjä, joissa tiettyä aihetta käsitellään kahdesta hyvin erilaisesta näkökulmasta ilman juontajan kautta tapahtuvaa siirtymää. Hyvä esimerkki tästä on Urheiluruudussa 19. marraskuuta esitetty sisältökokonaisuus (juttu 7; juttu 8), jossa haastateltu Ylen jalkapalloasiantuntija Antti Pohja analysoi Qatarin miesten jalkapallomaajoukkueen tasoa. Heti analyysin perään lähetyksessä esitettiin Ylen ulkomaantoimittaja Sampo Vaarakallion Dohassa tekemä katukysely, jossa kisaturistit kertoivat mielipiteitään kisojen järjestämisestä Qatarissa. Aineistonkeruuvaiheessa noudatetun laskentatavan mukaan nämä kaksi hyvin erilaista sisältökokonaisuuden osaa olisi laskettu yhdeksi jutuksi.

Tässä tutkimuksessa käytettävä juttumäärä 68 perustuu aineiston läpikäyntivaiheessa tehtyyn päätökseen, jonka mukaan aineistosta on pyritty erottamaan mahdollisimman monta yksittäistä juttua. Toisin sanoen yksittäinen sisältökokonaisuus jaoteltiin useammaksi jutuksi aina kun kokonaisuudesta löytyi jokin perusteltavissa oleva jakolinja. Useimmissa tapauksissa tällainen jakolinja tarkoitti selkeää näkökulman muuttumista ja raportoivan toimittajan vaihtumista sisältökokonaisuuden sisällä. Myös ottelutuloksia raportoivat juontajan lukemat sähköiset laskettiin omiksi jutuikseen, vaikka niitä olisi esitetty useampi peräkkäin (ks. esim. juttu 16; juttu 17). Jakoa ei kuitenkaan tehty sellaisissa toimittajan spikkaamissa jutuissa, joissa toimittaja luettelee eri otteluiden tuloksia yhtenäisen juttukokonaisuuden sisällä (ks. esim. juttu 15; juttu 24).

Mahdollisimman monen yksittäisen jutun erottamisen perusteena on tutkimuksen toistettavuus. Eri tutkijoilla on Urheiluruudun tapauksessa parhaat mahdollisuudet löytää aineistosta samat jutut, kun erottelua tehdään edellä kuvattujen jakolinjojen perusteella. On kuitenkin syytä muistaa, ettei tämäkään erottelumenetelmä ole aukoton ottaen huomioon Urheiluruudun kokonaisuuden moniulotteisuuden ja tulkinnanvaraisuuden. On todennäköistä, etteivät kaikki tutkijat löytäisi tämän tutkimuksen aineistosta täsmälleen 68:aa juttua luetelluista erottelukriteereistä huolimatta.

Laskemisen vaikeuden lisäksi aineiston jakamista 68 juttuun voi kritisoida myös siitä, että juttusanan käyttäminen voi johtaa tutkimuksen lukijaa harhaan. Suomen kielessä sanalla uutisjuttu viitataan television tapauksessa usein sellaiseen televisiouutisten osaan, joka koostuu alkujuonnosta, toimittajan välispiikeistä sekä haastateltavan vastauksista (vrt. Nikkinen & Vacklin 2012, 166–168). Tämän tutkimuksen määrällisen analyysin kannalta oli kuitenkin välttämätöntä jakaa aineisto laskettavissa oleviin osiin. Ilmaisemisen yksinkertaistamiseksi näistä osista käytetään yhteisnimitystä juttu.

Aineistoon sisältyviin yksittäisiin juttuihin viitataan tässä tutkimuksessa merkinällä (juttu [välilyönti] jutun numero). Tiedot esimerkiksi yksittäisten juttujen esityspäivämääristä ja juttutyypeistä on esitetty sivuilla 35–36 olevassa taulukossa (taulukko 1). Edellä kuvailut 68 Qatarin MM-kisoja käsittelevää juttua muodostivat tutkimuksen varsinaisen Urheiluruudun lähetyksiin pohjautuvan aineiston. Näiden juttujen lisäksi koko tarkasteluajanjaksolta 21.9.2022–17.1.2023 kirjattiin muistiin myös yksittäisiä Urheiluruutua koskevia havaintoja, joita käytetään tutkimuksen tulososiossa (ks. luku 4) varsinaisesta aineistosta saatavien havaintojen täydentäjinä ja selittäjinä.

3.2 Tutkimushaastattelut

Urheiluruudun lähetyksistä kootun aineiston lisäksi tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksiin vastataan kolmen tutkimushaastattelun kautta. Tutkimusta varten haastateltiin Ylen urheilutoimituksesta yhtä uutispäällikköä ja kahta toimittajaa. Haastateltavaksi pyydettiin henkilöitä, jotka olivat olleet keskeisesti joko suunnittelemassa (uutispäällikkö) tai

toteuttamassa (toimittajat) Qatarin MM-kisojen uutisointia Urheiluruudun osalta. Yle Urheilun johto auttoi sopivien haastateltavien etsinnässä.

Tämän tutkimuksen tekijä haastatteli itse kaikki haastateltavat helmikuun 2023 alussa. Uutispäällikön kanssa käytiin lisäksi lyhyt sähköpostien vaihto haastattelun jälkeen yhden haastattelussa avoimeksi jääneen kysymyksen tarkentamiseksi. Kaikki haastattelut toteutettiin kasvotusten Ylen toimitiloissa Helsingin Pasilassa yhteensä kahtena eri päivänä.

Haastateltavia ohjeistettiin varautumaan noin tunnin ja enintään noin puolentoista tunnin kestoiseen vapaamuotoiseen ja keskustelunomaiseen haastatteluun. Haastattelujen toteutuneet kestot olivat lopulta noin 50 minuuttia (Ht1), reilu tunti (Ht2) ja reilu puolitoista tuntia (Hup). Litteroitua aineistoa haastatteluista syntyi yhteensä noin 50 sivua.

Kaikkien haastateltavien kanssa sovittiin, että he esiintyvät tutkimusjulkaisussa nimettöminä. Tässä tutkimuksessa haastateltuun uutispäällikköön viitattaessa käytetään merkintää (Hup) ja toimittajiin viitattaessa merkintöjä (Ht1) ja (Ht2). Ennen haastatteluja haastateltaville kuitenkin korostettiin, ettei nimettömyys tarkoita täyttä tunnistamattomuutta tutkimusjulkaisussa (ks. liite 3 Tietosuojailmoitus). Haastateltavat tiesivät esimerkiksi toistensa henkilöllisyydet. Näin ollen haastateltavat antoivat tutkimustietoa nimettöminä, mutta tietoisina siitä, ettei täyttä tunnistamattomuutta voida taata.

Haastattelut toteutettiin käyttämällä niin kutsuttua avoimen haastattelun menetelmää. Avoimissa haastatteluissa määritellään etukäteen tyypillisesti vain haastattelun aihe. Haastateltavan annetaan kertoa määritellystä aiheesta vapaamuotoisesti. Haastattelijallakin on kuitenkin haastattelutilanteesta olennainen rooli syventävien jatkokysymysten esittäjänä. Toisin sanoen haastattelija ohjaa haastattelutilannetta saamiensa vastausten perustella. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 88.)

Tämän tutkimuksen puitteissa toteutetut avoimet tutkimushaastattelut alkoivat sen kertaamisella, mistä tutkimuksessa on kyse. Haastateltaville oli jo etukäteen kerrottu puhelimitse sekä sähköpostilla lähetetyn tutkimustiedotteen (ks. liite 2) kautta, mitä tutkimuksella on tarkoitus selvittää. Haastattelutilanteiden aluksi tämä toistettiin vielä kertaalleen haastateltaville. Sen jälkeen haastateltavia pyydettiin kuvailemaan mahdollisimman vapaamuotoisesti Qatarin MM-kisojen uutisointiprosessia.

Pyyntö kuvailla Qatarin MM-kisojen uutisointiprosessi oli ainoa etukäteen muotoiltu kysymys, joka kaikille haastateltaville esitettiin. Avoimen haastattelun periaatteiden ja tarkoituksen mukaisesti kysymys oli muotoiltu mahdollisimman väljästi, jotta haastateltavilla olisi mahdollisuus lähteä rakentamaan keskustelua merkitykselliseksi kokemiinsa suuntiin. Käytännössä kysymyksen tarkoitus oli toimia keskustelunavaajana ja rohkaista haastateltavia kertomaan tarkasteltavasta aiheesta mahdollisimman vapaamuotoisesti.

Ensimmäisen kysymyksen jälkeen haastattelut etenivät pääsääntöisesti haastattelijalle spontaanisti syntyneiden jatkokysymysten varassa. Haastattelutilanteessa haastattelijalla oli lisäksi mukanaan muistilista, johon oli merkitty muutamia mahdollisia lisäkysymyksiä siltä varalta, että haastateltavilla olisi vaikeuksia kertoa aiheesta ilman tarkempaa ohjailua. Näiden lisäkysymysten merkitys jäi kuitenkin vähäiseksi, sillä kaikissa haastattelutilanteissa syntyi luontevaa keskustelua muutenkin. Lisäksi haastateltavat nostivat keskustelussa oma-aloitteisesti esille valtaosan niistä asioista, joita lisäkysymykset olisivat koskeneet.

Avoin haastattelu on varsinkin pro gradu -tutkimuksen kohdalla huomattavasti harvemmin käytetty laadullisen tutkimuksen haastattelumenetelmä kuin puolistrukturoitu haastattelu. Puolistrukturoiduissa haastatteluissa haastattelutilanne etenee etukäteen määriteltyjen teemojen, niihin liittyvien kysymysten ja haastattelussa mahdollisesti syntyvien lisäkysymysten varassa (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 87). Puolistrukturoitujen haastattelujen suosiminen saattaa monessa tapauksessa ainakin osittain johtua tietyistä tyypillisistä haasteista, joita avointen haastattelujen toteuttamiseen liittyy.

Avoimien haastattelujen kohdalla tutkijan on oltava tietoinen muun muassa niin kutsutuista Hawthorne- ja haloilmiöistä. Hawthorne-ilmiössä haastateltavan tietoisuus haastattelutilanteen olemassaolossa vaikuttaa hänen toimintaansa. Haloilmiössä puolestaan haastattelijalla on vahva oletus haastateltavasta, mikä saa hänet ohjaamaan haastattelutilannetta tiettyyn suuntaan. (Bihu 2020, 717–718.) Hawthorne- ja haloilmiöihin liittyvät riskit korostuvat avoimissa haastatteluissa. Esimerkiksi tämän tutkimuksen haastattelutilanteissa haastateltavat saattoivat kokea painetta kertoa kokemuksistaan laajasti, koska heitä nimenomaisesti ohjeistettiin siihen. Tutkijan täytyi puolestaan varoa ohjaamasta haastattelutilanteita omien ennako-oletustensa pohjalta.

Edellä kuvatut ilmiöt liittyvät läheisesti avoimien haastattelujen perushaasteeseen, joka koskee haastateltavien halua miellyttää haastattelijaa. Avoimen haastattelun asetelma saattaa helposti kannustaa haastateltavaa antamaan sellaista tietoa, jota hän olettaa haastattelijan haluavan kuulla. (Hannan & McKenzie 2007; Hofisi ym. 2014, 62.) Tämän välttämiseksi haastattelijalta edellytetään syvällistä haastatteluosaamista (Hofisi ym. 2014, 62).

Menetelmällisten haasteiden lisäksi avoimet haastattelut vaativat tutkijalta erityistä huolellisuutta myös tutkimuseettisestä näkökulmasta. Avoimissa haastattelutilanteissa annettuja vastauksia on tyypillisesti muunlaisissa haastatteluissa saatuja vastauksia vaikeampaa anonymisoida. (DiCicco-Bloom & Crabtree 2006, 319.) Esimerkiksi tämän tutkimuksen tapauksessa Yle Urheilun työntekijät saattavat tunnistaa haastateltavat heidän vastauksistaan poimituista sitaateista, vaikka haastateltavien henkilöllisyyttä ei suoraan kerrotakaan.

Haasteellisuudestaan huolimatta avoimet haastattelut ovat tietyissä tilanteissa paras keino tuottaa syvällistä ymmärrystä. Avointen haastattelujen kautta pystytään usein ilmentämään uusia ja yllättäviäkin näkökulmia. Menetelmänä avoin haastattelu on joustava ja mahdollistaa spontaanin syventymisen haastattelutilanteessa esiin nouseviin näkökulmiin. Myös väärrien tulkintojen ymmärtämisen vaara on verrattain pieni, sillä haastattelijalla on mahdollisuus kerrata ja tarkentaa haastattelutilanteessa esiin nousevia asioita. (Hofisi ym. 2014, 62.) Lisäksi avoimet haastattelut toimivat hyvin yhdessä monien muiden tiedonkeruumenetelmien kanssa, millä voidaan vahvistaa tutkimuksen luotettavuutta (Alshenqeti 2014, 43). Avoimia haastatteluja ei niiden haasteellisuudesta huolimatta tulisikaan tarpeettomasti välttää silloin kun niiden hyödyntämiselle on perusteltu syy.

Tämän tutkimuksen tapauksessa sekä avoin että puolistrukturoitu haastattelu olisivat täysin perusteltavissa olevia tiedonkeruumenetelmiä. Puolistrukturoitujen haastattelujen kautta haastateltavien tiedostamattoman ohjaamisen riski olisi ollut pienempi ja eri haastateltavilta olisi voitu saada paremmin vertailtavissa olevia vastauksia. Toisaalta avoimia haastatteluja puoltaa erityisesti toisen tutkimuskysymyksen muotoilu. Tutkimuskysymyksen kautta selvitetään Yle Urheilun työntekijöiden kokemuksia. Tällaiset subjektiiviset kokemukset saattavat olla paremmin ilmennettävissä, kun haastateltavia ei ohjata liian tarkasti keskittymään tiettyihin aiheisiin. Avoimet haastattelut mahdollistavat sen, että haastateltavat voivat tuoda esiin kaikkien merkittävämmiksi kokemiaan asioita tärkeysjärjestyksessä.

Avointa ja puolistrukturoitua haastattelumenetelmää verrattaessa on kuitenkin syytä muistaa, ettei mikään haastattelu ole koskaan täysin avoin eli strukturoimaton (Adhabi & Anozie 2017, 90). Esimerkiksi tämän tutkimuksen kohdalla tutkimuksen aihepiiristä kertominen haastateltaville ja haastattelijan muistilista toivat struktuuria haastatteluihin. Käytännössä tämän tutkimuksen haastatteluissa ei kuitenkaan ole juuri hyödynnetty puolistrukturoitujen haastattelujen etuja, vaan haastattelutilanteet ovat olleet melko lähellä puhdasta avointa haastattelua.

Koska avoimia haastatteluja käytetään pro gradu -tutkimuksissa verrattain harvoin, valitulla tiedonkeruumenetelmällä voi katsoa olevan arvoa myös tässä suhteessa. Tämän tutkimuksen kautta tulevilla tutkijoilla on mahdollisuus saada ymmärrystä avoimen haastattelujen hyödyistä ja haasteista maisterintason opinnäytetyön kontekstissa. Toimittajataustan kautta saadun haastattelukokemuksen (ks. luku 1) myötä tämän tutkimuksen tekijällä on perusteltu syy olettaa, että avoimiin haastatteluihin liittyvät haasteet ja haastattelijan kohdistuvat vaatimukset huomioitiin ainakin riittävässä määrin tutkimuksen haastatteluja toteutettaessa.

Haastatteluja koskevien menetelmällisten ratkaisujen lisäksi myös haastateltavien valintaa on syytä perustella. Ensinnäkin on syytä todeta, että Ylen Qatarin MM-kisoja olisi voinut hyvin tarkastella myös ilman haastateltavia. Tutkimushaastattelujen hyödyntämiseen päädyttiin kuitenkin sekä tutkimuksen aineistotriangulaation vahvistamiseksi että kiinnostavien lisähavaintojen tuottamiseksi.

Tutkimukseen pyydettiin mukaan Yle Urheilusta sekä esihenkilötyötä että päivittäistä uutistyötä tekeviä henkilöitä. Eri asemassa olevien haastateltavien valinnan perusteena on ollut tietolähteiden monipuolistaminen entisestään. Kolmeen tutkimushaastateltavaan päädyttiin ennen kaikkea tutkimusekonomista syistä. Koska jo Urheiluruudun lähetyksistä syntyi suhteellisen kattava aineisto, useamman haastateltavan valitseminen olisi kasvattanut tutkijan työtaakkaa kohtuuttomasti suhteutettuna tältä pro gradu -tutkielmalta edellytetyyn laajuuteen.

Kolmeen haastateltavaan päätyminen herättää kysymyksen siitä, saavutetaanko haastatteluaineistossa niin kutsuttua saturaatiopistettä eli tilannetta, jossa uudet haastateltavat eivät enää tuo merkittävää lisätietoa (ks. Wenner ym. 2018). Tässä suhteessa haastateltavien määrän vähyyttä voi varmasti kritisoida. Toisaalta Qatarin MM-kisoihin Urheiluruudun osalta syventyneet Yle Urheilun työntekijät on suhteellisen pieni joukko ihmisiä. Näin ollen voi

olettaa, että valitut haastateltavat edustavat haastateltavan kriteerit täyttävien ihmisten joukkoa ainakin kohtalaisen hyvin. On myös syytä ymmärtää, ettei täydellisen saturaation saavuttaminen edes välttämättä ole kovinkaan merkityksellistä tämän tutkimuksen puitteissa. Tässä tutkimuksessa tutkimushaastatteluja hyödynnetään ensisijaisesti vastattaessa toiseen tutkimuskysymykseen. Toisen tutkimuskysymyksen tarkoitus on puolestaan täydentää ja syventää ensimmäisen ja tärkeämmän tutkimuskysymyksen kautta saatuja havaintoja. Näin ollen tämän tutkimuksen puitteissa toteutettuja haastatteluja tulee tarkastella syventävää ja kiinnostavaa lisätietoa tuottavina, ei ensisijaisina tietolähteinä.

3.3 Urheiluruutujen laadullis-määrällinen analyysi

Urheiluruudun lähetyksistä poimitut 68 juttua muodostivat laadullisen aineiston. Tätä aineistoa analysoitiin kuitenkin sekä laadullisen että määrällisen analyysin keinoin. Kyse on niin kutsutusta monimenetelmällisyydestä, jossa pyritään eroon laadullisen ja määrällisen tutkimuksen vastakkainasettelusta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Monimenetelmällisyyttä voidaan käyttää moniin eri tarkoituksiin, kuten esimerkiksi kokonaisvaltaisten havaintojen tekemiseen, triangulaatioon, erilaisiin tutkimuskysymyksiin vastaamiseen ja eri menetelmien heikkouksien paikkaamiseen (Doyle ym. 2009, 178; Tashakkori & Creswell 2007, 4). Tässä tutkimuksessa monimenetelmällistä lähestymistapaa käytettiin triangulaatiotarkoituksessa. Eri menetelmillä tuotettujen samansuuntaisten havaintojen voi katsoa lisäävän niiden johdonmukaisuutta ja uskottavuutta.

Urheiluruudun juttujen monimenetelmällistä analyysiä kutsutaan tässä tutkimuksessa laadullis-määrälliseksi analyysiksi. Käytännössä tämä laadullis-määrällinen analyysi koostui valmistelevästä vaiheesta ja sitä seuraavasta kahdesta varsinaisesta analyysivaiheesta. Valmistelevässä vaiheessa havaintoyksiköt eli Urheiluruudun jutut koodattiin juttuluokiksi luokitusrunkoon. Luokitusrungon perusteella aineistoa analysoitiin ensin määrällisen sisällönerittelyn keinoin ja lopuksi tyypittelemällä edeltävissä vaiheissa ilmenneet juttuluokat. Tämä kolmivaiheisen analyysin jokainen vaihe esitellään tarkemmin alaluvuissa 3.3.1–3.3.3.

3.3.1 Aineiston koodaaminen

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analyysi aloitetaan useimmiten koodaamisella, jonka tarkoitus on järjestellä laadullinen aineisto hallittavaan ja tutkimuskysymysten kannalta tarkoituksenmukaiseen muotoon (Elliott 2018, 2851). Miles ja Huberman (1994, 56) kutsuvat laadullisten tutkimusmenetelmien klassikko-oppaassaan koodaamista aineiston analyysimenetelmäksi. Tässä tutkimuksessa koodaamisella oli kuitenkin enemmän valmisteleva tarkoitus. Koodaamista käytettiin varsinaisen analyysin mahdollistamiseksi. Myös Tuomi ja Sarajärvi (2018, 104–105) toteavat, että koodaaminen on käytännössä kaikkiin laadullisiin analyyseihin sisältyvä välttämätön esivaihe.

Koodauksen suorittamiseksi ei ole olemassa valmista, kaikkien laadullisten aineistojen analysoimiseen soveltuvaa mallia. Tutkija joutuu itse määrittelemään havaintoyksikkönsä ja koodauskäsi kirjansa tai muodostamaan nämä aiemman tutkimuksen perusteella. (ks. Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Näin ollen tutkija joutuu aina tekemään subjektiivisia rajauksia sen suhteen, mitä aineistosta koodataan, ja miten koodaaminen käytännössä toteutetaan.

Tässä tutkimuksessa Urheiluruudun lähetyksistä saadut 68 juttua toimivat havaintoyksikköinä, jotka koodattiin aiemman tutkimuksen pohjalta muodostettuun luokittelurunkoon. Muodostetussa luokittelurungossa on yhteensä kuusi muuttujakoodia, joiden avulla luokittelurunko voidaan esittää taulukkona. Muuttujakoodit ovat:

1. Esitysajankohdan mukaan annettu jutun numero
2. Päivämäärä, jolloin juttu esitettiin Urheiluruudussa
3. Jutussa esiintyvän toimittajan rooli (urheilutoimittaja, muu toimittaja, ei toimittajaa)
4. Jutussa esiintyvän toimittajan sukupuoli (mies, nainen)
5. Juttutyyppe
6. Juttuluokka

Kahden ensimmäisen muuttujakoodin tarkoitus on mahdollistaa havaintoyksiköiden esittäminen loogisessa järjestyksessä. Niiden kautta pystytään myös osoittamaan eri

juttuluokkien yhteys tiettyihin ajankohtiin analyysin määrällisen sisällönerittelyn vaiheessa (ks. luku 4.1.2).

Muuttujakoodit 3–5 valittiin aiemman tutkimuksen perusteella. Aiemmat urheilujournalismin tutkimukset ovat osoittaneet, että urheiluun keskittyvät toimittajat käsittelevät urheiluaiheita vähemmän kriittisesti kuin pääosin muihin aiheisiin keskittyvät toimittajat. Urheiluraportoinnin tiedetään myös olleen pitkään hyvin miesvetoista. Juttutyyppejen erittely on puolestaan tarkoituksenmukaista siitä syystä, että kriittisemmät tulosuutiset ovat perinteisesti hallinneet urheiluraportointia. (vrt. luku 2.1.)

Koodatessa juttuja luokittelurunkoon toimittajat jaoteltiin urheilutoimittajiin ja muihin toimittajiin sen mukaan, millaisia työtehtäviä he pääsääntöisesti tekivät tutkimuksen tarkasteluajanjaksolla. Juttutyyppejen määrittely oli sen sijaan monimutkaisempaa. Määrittelyn pohjana käytettiin tutkija Tim Harrowerin (2006, 171) luokittelua, jonka mukaan televisiouutiset koostuvat tyypillisesti joko kuvitetuista tai kuvittamattomista uutissähkeistä, sähkeen ja lyhyen haastattelukommentin sisältävistä sähkesatasista sekä toimittajavetoisista toimitetuista uutisjutuista. Tämä luokittelu soveltuu kuitenkin hyvin rajallisesti Urheiluruudun lähetyksen tarkasteluun. Urheiluruudussa käytetään runsaasti sellaisia juttutyyppejä, joille ei löydy yksiselitteistä määritelmää aiemmasta tutkimuskirjallisuudesta. Näin ollen viidennen muuttujakoodin kohdalla teoriatietoa jouduttiin täydentämään aineistolähtöisillä havainnoilla.

Harrowerin listaamien sähkeiden, sähkesatasten ja uutisjuttujen lisäksi juttutyypiksi määriteltiin tässä tutkimuksessa myös raportit, studiodialogit, suorat dialogit, tulosuutiset, verkkonostot ja muut jutut. Raportilla tarkoitetaan uutisointikohteessa paikan päällä olevan toimittajan antamaa tilannekatsausta, joka voi olla joko suora tai etukäteen nauhoitettu. Studiodialogissa lähetyksen juontaja keskustelee uutisstudioon kutsutun asiantuntijavieraan kanssa ja suorassa dialogissa uutisointikohteessa paikan päällä olevan toimittajan kanssa.

Tulosuutinen on Urheiluruudussa hyvin yleinen, mutta varsin löyhästi määritelty juttutyyppi. Tulosuutisessa toimittaja on etukäteen äänittänyt eli spiikkannut jonkin uutisarvoisen urheilukilpailun tai -ottelun keskeiset tapahtumat ja yhdistänyt spiikkinsä tapahtuman kohokohdista leikattuun videoon. Tämä juuri urheilu-uutisoinnille ominainen juttutyyppi nousi esille myös yhdessä tutkimushaastattelussa. Samalla selvisi, ettei juttutyyppejä ole käytännössä määritelty edes Yle Urheilun sisällä.

”Toimittajana Urheiluruudussa tein totta kai ihan paljon ottelujuttuja, matsiraportteja, missä keskityttiin pelkästään kenttätapahtumiin, turnauksen tapahtumiin.”

—

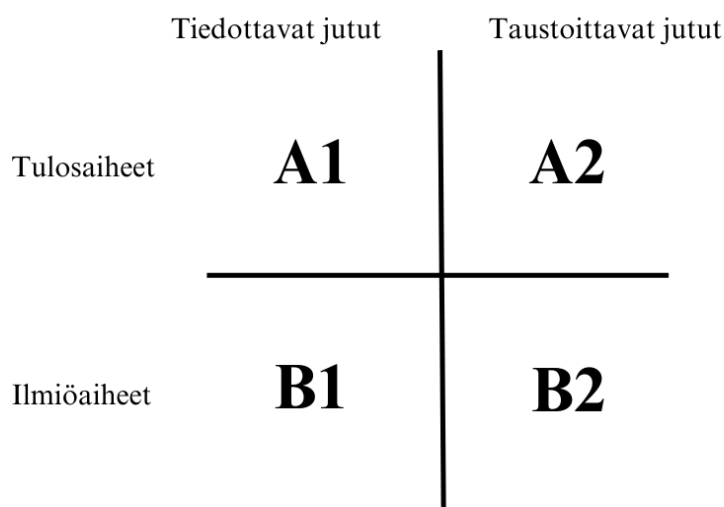
K: *”Tosiaan nostit esille nämä ottelu... matsiraportit. Millä nimellä niitä teillä oikein kutsutaan?”*

”Ottelujuttu tai otteluraportti tai perusjuttu. Ei sille mitään virallista ole.” (Ht1)

Myös verkkonosto on Urheiluruudulle hyvin ominainen juttutyyppe. Verkkonostossa juontaja esittelee lyhyesti jonkin aiheen, josta kerrotaan syvällisemmin yle.fi-verkkosivustolla. Verkkonostot päättyvät aina juontajan sanoihin ”aiheesta lisää verkkosivuilamme” tai ”aiheesta lisää Yle Urheilun verkkosivuilla”.

Muuttujakoodien 3–5 tavoin myös kuudes muuttujakoodi valittiin teorialähtöisesti. Kyseisen muuttujakoodin valinta edellytti kuitenkin muita koodeja subjektiivisempien ja moniulotteisempien rajausten tekemistä. Kuudennen muuttujakoodin avulla havaintoyksiköt koodattiin yhteen neljästä varsinaisesta juttuluokasta, useamman juttuluokan välimaastoon tai muihin juttuihin. Juttuluokat ovat tiedottavat tulosjutut, taustoittavat tulosjutut, tiedottavat ilmiöjutut ja taustoittavat ilmiöjutut.

Aineiston määrällisen sisällönerittelyn yksinkertaistamiseksi kullekin juttuluokalle annettiin myös yhdestä kirjaimesta ja yhdestä numerosta muodostuva nimi. Nämä nimet on havainnollistettu seuraavalla sivulla olevassa nelikentässä (kuva 1).

KUVA 1. Tutkimuksen havaintoyksiköt koodattiin tiedottaviin tulosjuttuihin (juttuluokka A1), taustoittaviin tulosjuttuihin (juttuluokka A2), tiedottaviin ilmiöjuttuihin (juttuluokka B1) ja taustoittaviin ilmiöjuttuihin (juttuluokka B2).

Juttuluokkien koodaamisen apuna käytetty nelikenttä muodostettiin teorialähtöisesti aiemmissa tutkimuksissa käytettyjä menetelmiä yhdistellen. Laineen ja Välimäen (2012, 68) mukaan urheilujournalistiset sisällöt voidaan jakaa tiedottaviin ja taustoittaviin juttuihin. Tiedottavat jutut käsittelevät ajankohtaisia urheilukilpailuja, kun taas taustoittavat jutut täydentävät ajankohtaisten tapahtumien uutisointia tai liittyvät muihin aiheisiin (Laine & Välimäki 2012, 68). Lisäksi aiemmissa tutkimuksissa on usein eritelty urheilujournalistisia sisältöjä sen perusteella, keskitytäänkö niissä urheilutuloksiin vai urheilumaailman ilmiöihin (ks. esim. Rowe 2007).

Käytännössä nelikentän vasempaan yläkulmaan (A1) sijoittuvat jutut, joissa kerrotaan ottelutuloksia. Tähän lokeroon laskettiin mukaan myös Argentiinan maailmanmestaruusjuhlintaa toteavasti raportoivat jutut sekä pelaajien ja valmentajien tiiviit kommentit otteluista. Oikeaan yläkulmaan (A2) sijoittuvat puolestaan jutut, joissa syvennetään A1-luokan aiheita esimerkiksi otteluennakoiden tai ottelutulosten merkitysten analysoinnin kautta. Alempi rivi on varattu jutuille, joissa käsitellään MM-kisoihin liittyviä yhteiskunnallisia ilmiöitä. Vasempaan alakulmaan (B1) sijoittuvat yllättäviin pelikentän ulkopuolisiin

tapahtumiin toteavasti reagoivat jutut. Tällaisia juttuja voivat olla esimerkiksi ottelutapahtumiin liittyvistä mellakoista kertovat uutiset. Oikeaan alakulmaan (B2) sijoittuvissa jutuissa yhteiskunnallisia ilmiöitä analysoidaan syvällisesti ja ennalta suunnitellusti. Juttuluokkien eroja on eritelty tarkemmin luvussa 5.1.

Aineiston läpikäyntivaiheessa nelikentän validiteettia eli soveltuvuutta testattiin tarkastelemalla alustavasti sitä, kuinka tasaisesti havaintoyksiköt sijoittuvat nelikenttään, ja kuinka suuri on nelikentän ulkopuolinen muiden juttujen luokka. Tämän jälkeen kaikki havaintoyksiköt koodattiin edellä kuvattujen kuuden muuttujakoodin mukaisesti luokittelurunkoon. Saatu luokittelurunko voidaan esittää alla olevana taulukkona (taulukko 1).

TAULUKKO 1. Urheiluruudun tuottaman aineiston laadullis-määrällisen analyysin luokittelurunko esitettynä taulukkomuodossa. Urheilutoimittajista käytetään taulukossa lyhennettä urh. Muista kuin urheilutoimittajista käytetään merkintää muu.

Juttunumero	Päivämäärä	Toimittaja	Juttutyyppi	Juttuluokka
1	13.11.	muu, mies	uutisjuttu	B2
2	13.11.	-	studiodialogi	B2
3	16.11.	-	muu	B1
4	17.11.	urh., mies	uutisjuttu	B2
5	17.11.	muu, mies	suora dialogi	B2
6	18.11.	muu, mies	uutisjuttu	B2
7	19.11.	urh., mies	uutisjuttu	A2/B2
8	19.11.	muu, mies	muu	B2
9	19.11.	-	sähkesatanen	B1
10	20.11.	urh., mies	tulosuutinen	A1
11	20.11.	muu., mies	suora raportti	B2
12	20.11.	-	studiodialogi	A2
13	20.11.	-	sähkesatanen	B2
14	21.11.	urh., mies	uutisjuttu	A1/B1
15	22.11.	urh., mies	tulosuutinen	A1
16	23.11.	-	sähke	A1
17	23.11.	-	sähke	A1
18	23.11.	muu, mies	uutisjuttu	B2
19	23.11.	-	verkkonosto	muu
20	24.11.	urh., mies	uutisjuttu	A1
21	25.11.	urh., mies	tulosuutinen	A1/B1
22	25.11.	-	sähke	A1
23	26.11.	urh., mies	tulosuutinen	A1
24	27.11.	urh., mies	uutisjuttu	A1

25	27.11.	-	sähke	B1
26	27.11.	muu, nainen	uutisjuttu	B2
27	28.11.	-	sähke	A1
28	29.11.	urh., mies	tulosuutinen	A1
29	30.11.	urh., mies	tulosuutinen	A1
30	30.11.	muu, nainen	uutisjuttu	B2
31	30.11.	-	verkkonosto	muu
32	1.12.	urh., mies	tulosuutinen	A1
33	1.12.	-	verkkonosto	A1
34	1.12.	urh., mies	uutisjuttu	A1
35	2.12.	-	sähke	A1
36	2.12.	urh., mies	tulosuutinen	A1
37	2.12.	-	studiodialogi	A2
38	2.12.	-	verkkonosto	muu
39	3.12.	-	muu	A2
40	4.12.	urh., mies	tulosuutinen	A1
41	4.12.	-	sähke	A1
42	4.12.	urh., nainen	uutisjuttu	B2
43	5.12.	urh., mies	tulosuutinen	A1
44	7.12.	urh., mies	uutisjuttu	A2
45	7.12.	-	muu	muu
46	7.12.	muu., mies	uutisjuttu	B2
47	8.12.	-	sähkesatanen	A1
48	9.12.	urh., mies	tulosuutinen	A1
49	9.12.	-	muu	muu
50	10.12.	urh., mies	tulosuutinen	A1
51	10.12.	-	sähkesatanen	A1
52	11.12.	urh., mies	tulosuutinen	A1
53	11.12.	muu, nainen	raportti	A2
54	11.12.	-	studiodialogi	A2
55	13.12.	urh., mies	uutisjuttu	A2
56	14.12.	urh., mies	uutisjuttu	A2
57	15.12.	urh., mies	uutisjuttu	A1/B1
58	17.12.	-	sähke	A1
59	17.12.	urh., mies	uutisjuttu	A2
60	17.12.	muu, nainen	suora raportti	A2/B2
61	17.12.	urh., mies	uutisjuttu	B2
62	18.12.	urh., mies	tulosuutinen	A1
63	18.12.	muu, nainen	suora raportti	A2/B2
64	18.12.	-	studiodialogi	A2
65	19.12.	urh., mies	uutisjuttu	A1
66	20.12.	urh., mies	tulosuutinen	A1
67	20.12.	muu, nainen	suora raportti	A2
68	21.12.	muu, mies	uutisjuttu	B2

3.3.2 Aineiston määrällinen sisällönerittely

Urheiluruudun lähetyksistä kootun aineiston ensimmäisessä varsinaisessa analyysivaiheessa hyödynnettiin määrällistä tarkasteluotetta. Määrällinen analyysi on monitasoisen kokonaisuus erilaisia analyysitapoja. Yksinkertaisimmillaan määrällisessä analyysissä lasketaan ja luokitellaan aineistosta määriteltyjä havaintoyksiköitä. Monimutkaisemmassa määrällisessä analyysissä voidaan sen sijaan tarkastella esimerkiksi kahden muuttujan välistä riippuvuutta korrelaatiokertoimia laskemalla. (Gunter 2002, 234.)

Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin määrällistä sisällönerittelyä, jota voi pitää hyvin yksinkertaisena määrällisen analyysin muotona. Kaikkein yksinkertaisimmillaan määrällinen sisällönerittely voi tarkoittaa yksittäisten sanojen laskemista. Useimmiten määrällisen sisällönerittelyn apuna on kuitenkin jonkinlainen luokittelurunko, kuten tässäkin tutkimuksessa. (ks. Eskola & Suoranta 2008, 185.) Käytännössä määrällisessä sisällönerittelyssä on kyse tekstimuotoisen aineiston esittämisestä numeerisessa muodossa (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018, 118–119).

Määrällinen sisällönerittely on hyvin lähellä laadullista sisällönanalyysiä. Määrällistä sisällönerittelyä esitelläänkin useissa laadullisen tutkimuksen menetelmäoppaissa (ks. esim. Tuomi & Sarajärvi 2018, 118–121; Miles & Huberman 1994, 252–254). Joissain suomenkielisissä tieteellisissä kirjoituksissa sisällönerittelyn ja sisällönanalyysin käsitteet sekoittuvat keskenään. Tämä saattaa ainakin osittain johtua siitä, että englannin kielessä käsitteille on vain yksi yhteinen sana, content analysis. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 118–119.) Ruotsin kielessä käytetään puolestaan käsitettä kvantitativ innehållsanalys, jonka sanatarkka suomennos on määrällinen sisällönanalyysi (ks. esim. Hamqvist 2009).

Sisällönerittelyä ja sisällönanalyysiä ei kuitenkaan tulisi sotkea toisiinsa, sillä sisällönerittelyllä tarkoitetaan pääsääntöisesti tekstien määrällistä eli numeerista kuvaamista. Sisällönanalyysillä puolestaan viitataan tekstien sanalliseen kuvaamiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 118–119.) Tässä tutkimuksessa sisällönerittelyn käsitteen edellä käytetään sanaa *määrällinen*, jottei analyysin määrällinen tarkoitus jäisi lukijalle epäselväksi.

Määrällinen sisällönerittely soveltuu erityisen hyvin journalististen sisältöjen tarkasteluun. (Riffe ym. 2014; Eskola & Suoranta 2008, 185). Määrällisen sisällönerittelyn avulla media-

aineistosta voidaan esimerkiksi laskea tiettyä aihetta käsittelevien juttujen lukumäärä. Hieman monimutkaisemmassa media-aineistojen sisällönerittelyssä voidaan laskea moodeja, mediaaneja, keskiarvoja ja osuuksia. (Riffe ym. 2014, 141–142.) Moodin avulla voidaan selvittää esimerkiksi juttujen yleisin haastateltavien määrä, keskiarvon avulla juttujen keskimääräinen pituus ja osuuksien avulla tiettyjen juttujen yleisyys muihin juttuihin verrattuna.

Tässä tutkimuksessa määrällistä sisällönerittelyä käytettiin tutkimuksen havaintoyksikköjen eli Urheiluruudun lähetyksistä koottujen juttujen esittämiseen numeerisessa muodossa. Tarkastelun keskiössä olivat koodausvaiheessa (ks. luku 3.3.1) määritellyt juttuluokat. Analyysin aluksi laskettiin kunkin juttuluokan koko juttumäärillä mitattuna. Tämän jälkeen juttuluokkien välillä etsittiin eroavaisuuksia laskemalla eri juttuluokkiin kuuluvien juttujen ajallinen sijoittuminen tarkasteluajanjaksolle sekä eri toimittajaprofiilien ja eri juttutyyppeiden esiintymismäärät juttuluokissa.

Toteutetun määrällisen sisällönerittelyn tarkoituksena on tuottaa ymmärrystä siitä, kuinka yleisiä eri juttuluokkiin kuuluvat jutut olivat Urheiluruudun lähetyksistä kootussa aineistossa. Lisäksi määrällinen sisällönerittely havainnollistaa eri toimittajaprofiilien ja eri juttutyyppeiden painottumista tiettyihin juttuluokkiin. Kaikki nämä numeeriset havainnot auttavat puolestaan vastaamaan siihen, miten Urheiluruudussa käsiteltiin Qatarin MM-kisoja ja kisoihin liittyviä ilmiöitä.

3.3.3 Aineiston tyypittely

Laadullis-määrällisen analyysin toisessa varsinaisessa analyysivaiheessa hyödynnettiin tyypittelyä, joka on yksi laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmistä. Urheiluruuduista kootun aineiston tyypittelyn tarkoitus on laajentaa määrällisen sisällönerittelyn kautta saatua ymmärrystä tarkastelemalla aineistoa myös laadullisesta näkökulmasta. Samalla tyypittely tukee analyysiprosessin triangulaatiotavoitetta.

Tyypittelyssä aineisto ryhmitellään havainnollistaviin tyyppeihin (Tuomi & Sarajärvi 2018, 107). Tämän ryhmittelyn avulla eri tyypeistä voidaan laatia niitä havainnollistavia

tyyppikuvauksia, joiden avulla puolestaan nähdään, miten eri kertomukset eroavat toisistaan. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tyypittelyssä keskeistä on juuri informaatioaineksen, ei informaatiolähteiden tyypittely (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Esimerkiksi tässä tutkimuksessa olisi tyypittelyn tarkoituksen vastaista ryhmitellä aineistoa juttutyypin mukaan. Sen sijaan juttutyyppejä voidaan hyödyntää sen ilmentämisessä, millaisista elementeistä määritellyt juttuluokat tyypillisesti koostuvat.

Useimmiten tyypittelyä edeltää laadullisen aineiston teemoittelu eli ryhmittely erilaisten teemojen mukaan, mikä on Eskolan ja Suorannan (2008, 181) mukaan käytännössä välttämätön tyypittelyn esivaihe. Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (2006) huomauttavat kuitenkin, että myös aineiston koodaaminen ja määrällinen tarkastelu sopivat hyvin tyypittelyn lähtökohdiksi. Määrällinen tarkastelu tukee tyypittelyä siinä suhteessa, että laskelmien ja taulukoiden kautta voidaan tarkastella, esiintyvätkö kaikki aineiston tyypilliset elementit tyyppikuvauksissa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Tyypittelyssä syvennetään esimerkiksi teemoittelun kautta aloitettua analyysiä. Se vaatiikin aineiston aktiivista työstämistä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Eskola ja Suoranta (2008, 182) ovat listanneet kolme tapaa, joiden avulla tyyppikuvauksia voidaan muodostaa. Autenttisessa tavassa aineistosta nostetaan esille todellisia esimerkkejä, jotka kuvastavat jotakin aineiston laajempaa osaa. Yhdistelevässä tavassa tyyppikuvaukseen otetaan sellaisia tapauksia, jotka esiintyvät useimmissa havainnointiyksiköissä. Mahdollisimman laaja-alaisessa tyyppikuvauksessa muodostetaan puolestaan kuva aineistosta nostamalla mukaan sellaisiakin esimerkkejä, jotka saattavat esiintyä aineistossa vain kertaalleen. (Eskola & Suoranta 2008, 182.)

Tämän tutkimuksen puitteissa toteutetussa tyypittelyssä sovellettiin autenttista tyypittelytapaa. Jokaisesta määritellystä juttuluokasta etsittiin sellaisia Urheiluruudussa tosiasiallisesti esitettyjä juttuja, jotka antavat mahdollisimman hyvän kuvan kyseiselle juttuluokalle tyypillisestä jutusta. Tällaisia tyyppiesimerkkejä nostettiin joistain juttuluokista useampi kuin yksi, sillä osassa juttuluokista on löydettävissä useampi alatyyppejä.

Autenttisten tyyppiesimerkkien kuvaamista voi pitää taloudellisena, mutta laajana tapana kuvata koko aineistoa (vrt. Eskola & Suoranta 2008, 181). Tyyppiesimerkkien lisäksi tyypittelyn tuloksia käsittelevässä luvussa (ks. luku 4.2) kuvataan myös sanallisesti eri juttuluokille tyypillisiä piirteitä. Sanallisten kuvausten tarkoituksena on sekä havainnollistaa Qatarin MM-kisojen käsittelyä Urheiluruudussa että konkretisoida määritelmiä, joiden kautta yksittäisiä juttuja voidaan jakaa koodausvaiheessa määriteltyihin juttuluokkiin. Samalla sanalliset kuvaukset tuovat analyysin laadullisen näkökulman määrällisen sisällönerittelyn vastapainoksi.

3.4 Haastatteluaineiston teemoittelu

Tämän tutkimuksen puitteissa toteutettujen tutkimushaastattelujen kautta pyritään ensisijaisesti ymmärtämään, miten Yle Urheilun työntekijät kokevat onnistuneensa Qatarin MM-kisojen käsittelyssä Urheiluruudun osalta. Koska tutkimushaastatteluissa noudatettiin avoimen haastattelun menetelmää, haastateltavat toivat esille runsaasti sellaisia asioita, jotka eivät liity kokemuksiin. Tällaisetkin asiat saattoivat olla tutkimuksen kannalta relevantteja varsinkin ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastaamisen osalta. Varsinaisessa haastatteluaineiston analyysissä haastatteluvastausten joukosta etsittiin kuitenkin sellaisia osuuksia, jotka liittyvät haastateltavien kokemuksiin.

Kokemusten etsimisessä hyödynnettiin teemoittelua, joka on tyypittelyn tavoin yksi laadullisten tutkimusaineistojen perusanalyysimenetelmistä. Teemoittelussa analyysi on kuitenkin pintapuolisempaa kuin tyypittelyssä (Eskola & Suoranta 2008, 181). Käytännössä teemoittelu on useimmiten aineistolähtöistä analyysiä, jossa aineistosta määritellään eri teemoja ja etsitään niitä ilmentäviä näkemyksiä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 107; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Teemoittelua käsittelevässä kirjallisuudessa siteerataan usein Milesia ja Hubermania (1994), jotka jakavat teemoittelun käytännön toteutuksen kolmeen päävaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa aineistosta erotellaan kiinnostava sisältö koodaamisen avulla. Toisessa vaiheessa kiinnostavaksi määritelty sisältö järjestellään helpommin tarkasteltavaan muotoon esimerkiksi taulukoinnin avulla. Viimeisessä vaiheessa jäsenellyistä aineistoista tehdään johtopäätökset ja esitetään ne ymmärrettävässä muodossa. (Miles & Huberman 1994, 10–12.)

Tässä tutkimuksessa tutkimushaastatteluaineiston teemoittelu pohjautui haastattelujen litteraatteihin. Kaikki haastattelut litteroitiin viimeistään seuraavana päivänä haastattelusta. Tämän jälkeen analyysin tavoitteen kannalta merkityksellinen sisältö koodattiin litteroidusta aineistosta. Käytännössä koodausvaihe oli hyvin yksinkertainen. Aineistosta leikattiin tekstinkäsittelyohjelman avulla erilleen sellaiset tekstikatkelmat, joissa haastateltavat kertoivat kokemuksistaan.

Teemoittelun toisessa vaiheessa koodaamisella erotelluille tekstikatkelmille annettiin lyhyt sanallinen kuvaus. Samankaltaisia kuvauksia puolestaan yhdistettiin yhdeksi teemaksi, minkä jälkeen tekstikatkelmat pystyttiin järjestelemään näihin teemoihin. Tämä järjestely oli suhteellisen subjektiivinen työvaihe, sillä teemat pyrittiin muodostamaan mahdollisimman aineistolähtöisesti. Järjestelyvaiheessa määriteltyjen teemojen ulkopuolelle jätettiin myös joitakin haastateltavien kokemuksiin liittyviä kertomuksia. Esimerkiksi yksi haastateltavista totesi ohimennen, että joidenkin Qatarin MM-kisoja käsitelleiden Urheiluruudun juttujen tekninen laatu olisi voinut olla parempi. Kyseinen kokemus oli irrallinen muista haastatteluissa esiin nousseista kokemuksista, joten siitä olisi täytynyt muodostaa oma teemansa. Teemoiksi määriteltiin kuitenkin vain sellaisia asiakokonaisuuksia, jotka useammat haastateltavat toivat esille, tai joita yksittäiset haastateltavat pitivät erityisen huomionarvoisina. Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa 2 teemojen muodostusta on havainnollistettu käytännön esimerkkien kautta.

TAULUKKO 2. Esimerkkejä menettelystä, jolla haastateltavien ilmaisemat kokemukset on järjestelty teemoiksi.

Tekstikatkelma	Kuvaus tekstikatkelmasta	Teema
<i>"Meillä oli tietty linja, mistä pidettiin kiinni."</i>	Etukäteen tehty ja toimiva uutisointisuunnitelma	Onnistunut tasapainoilu tulos- ja ilmiöuutisoinnin välillä
<i>"Se oli selvä, että me ei haluta olla se jatke Qatarin jossain tällaisessa matkailumainonnassa. Se kiillotettu ulkokuori, mikä on, me ei lähdetä siitä, vaan kerrotaan epäkohdista ja sit keskitytään puhtaasti siihen, mitä tapahtuu kentällä."</i>	Onnistuminen Qatarin lähettämien viestien torjunnassa ja keskittyminen otteluiden tapahtumiin	Onnistunut tasapainoilu tulos- ja ilmiöuutisoinnin välillä
<i>"– – kun oli kliimaksi, niin me oltiin Buenos Airesissa, ja siellä oli kansanjuhlaa jos jonkinmoista."</i>	Onnistunut reagointi Argentiinan menestykseen	Kyky reagoida uutistapahtumiin
<i>"Jos on joku aivan käsittämättömän hyvä matsi, sit mennään tulos ja pelitapahtumat edellä."</i>	Kyky uutisoida yllättävistä ottelutapahtumista	Kyky reagoida uutistapahtumiin
<i>"Juttujen tekninen laatu voi aina olla parempi."</i>	Puutteita juttujen toteutuksen laadussa	-

Kaikki edellä kuvatun analyysiprosessin kautta löydetty teemat on lueteltu ja kuvattu haastatteluaineiston teemoittelua käsittelevässä tulosluvussa (ks. luku 4.3). Kyseisessä

tulosluvussa teemoja kuvataan ensisijaisesti tutkijan tekemien tulkintojen ja johtopäätösten kautta. Teemoja havainnollistetaan myös yksittäisten haastattelulitteraateista poimittujen sitaattien kautta. Runsasta sitaattien esittämistä kritisoidaan toisinaan siitä, että se tekee tulosluvusta helposti liian pinnallisen ja lukijalle raskaan (ks. esim. Eskola & Suoranta 2008, 180). Tässä tutkielmassa sitaatteja hyödynnetäänkin tarkasteltavan ilmiön havainnollistamisessa, mutta pääpaino on syvemmälle menevien tutkijan tulkintojen esittämisessä.

4 TULOKSET

Urheiluruudun lähetyksistä saadun aineiston avulla vastataan kysymykseen, miten Qatarin MM-kisoja ja niihin liittyviä ilmiöitä käsiteltiin Urheiluruudussa. Tutkimushaastattelujen kautta ilmennetään puolestaan Yle Urheilun työntekijöiden kokemuksia MM-kisauutisoinnista Urheiluruudun osalta. Kokemusten erittelyssä kiinnitetään huomiota sekä onnistumisen että epäonnistumisen kokemuksiin.

Tämä tulosluku alkaa Urheiluruudun lähetysten numeerisella kuvaamisella. Sen jälkeen Urheiluruudun lähetysten tyypillisiä elementtejä kuvataan sanallisesti. Luvun lopuksi haastatteluaineistosta osoitetaan haastateltavien kokemuksia kuvaavia teemoja.

4.1 MM-kisajutut lukuina

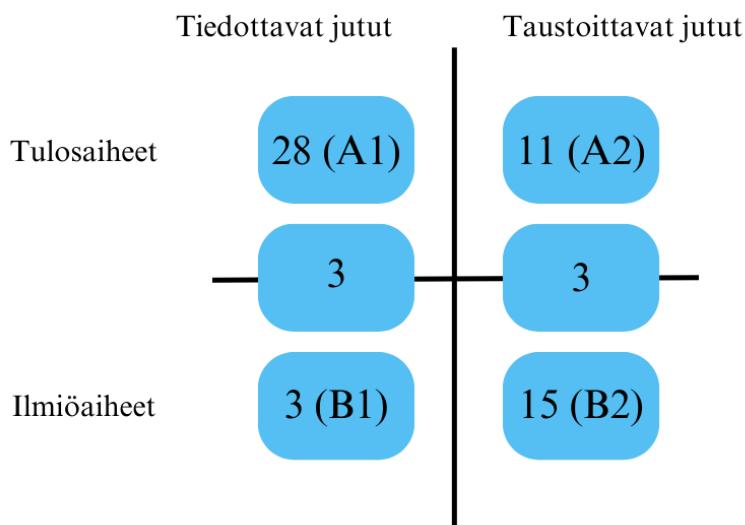
Seuraavissa neljässä alaluvussa keskitytään erilaisten sisältöjen laskemiseen Urheiluruudun lähetyksistä. Ensimmäisessä alaluvussa esitetään erityyppisten Qatarin MM-kisoja käsitelleiden juttujen kappalemäärät. Lisäksi luvussa tarkastellaan tietyn tyyppisten juttujen osuutta kaikista Qatar-jutuista. Toisessa alaluvussa kuvataan puolestaan sitä, millaisia juttuja Urheiluruudussa esitettiin ennen kisoja, kisojen alku- ja loppupuolella sekä kisojen jälkeen.

Kolmannessa alaluvussa eritellään erityyppisten juttujen toimittajaprofiileja toimittajien sukupuolta ja ammatillista erikoistumista koskevien tietojen kautta. Viimeisessä alaluvussa tarkastellaan juttutyyppisiä. Luvussa keskitytään siihen, millaisia juttutyyppisiä erityyppisissä Urheiluruudun Qatar-jutuissa hyödynnettiin.

4.1.1 Juttumäärät ja juttujen painoarvot

Varsinaiseen aineistoon sisällytetyistä 68 jutusta yhteensä 63 pystyttiin sijoittamaan koodausvaiheessa (ks. luku 3.3.1) määritellyn nelikentän juttuluokkiin. Nelikentän ulkopuolelle jäi kolme verkkonostoa, joissa mainostettiin Ylen verkkosisältöjä (jutut 19, 31 ja 38) sekä kaksi juttua, joissa Urheiluruudun juontaja esitteli MM-kisojen lähipäivien otteluohjelmaa (jutut 45 ja 49).

Jäljelle jääneistä 63 jutusta 28 sijoittui sisältönsä perusteella luokkaan tiedottavat tulosjutut (juttuluokka A1), 11 taustoittaviin tulosjuttuihin (A2), 3 tiedottaviin ilmiöjuttuihin (B1) ja 15 taustoittaviin ilmiöjuttuihin (B2). Kolmessa jutussa oli selkeitä piirteitä sekä luokkaan A1 että luokkaan B1 kuuluvista jutuista. Niin ikään kolmessa jutussa oli puolestaan piirteitä luokkien A2 ja B2 jutuista. Yksittäisten juttujen jakautumista eri juttuluokkiin on havainnollistettu kuvassa 2. Liitteessä 1 on puolestaan listattu kuvaus jokaisen tarkastellun jutun aiheesta.

KUVA 2. Qatarin MM-kisoja käsitelleiden Urheiluruudun juttujen jakautuminen eri juttuluokkiin. Kuvan luvut kuvaavat juttujen kappalemääriä.

Juttuluokkien A1 ja B1 välimaastoon sijoittuvat uutinen Englanti–Iran-ottelun tuloksesta, jossa käsiteltiin myös Fifan päätöstä kieltää sateenkaaren väriset kapteeninnauhat sekä molempien joukkueiden tekemiä mielenilmauksia (juttu 14), uutinen Iran–Wales-ottelun tuloksesta ja iranilaispelaajien protestien seurauksista (juttu 21) sekä uutinen Ranska–Marokko-ottelun tuloksesta ja otteluun liittyneistä mellakoista Euroopassa (juttu 57). Juttuluokkien A2 ja B2 piirteitä näkyy puolestaan Qatarin joukkueen kyseenalaista muodostamista ja pelillistä suorituskyyä käsitelleessä ennakossa (juttu 7), Buenos Airesista lähetetyssä raportissa, jossa ennakoitaan Argentiinan menestymisen merkitystä sekä yleisen juhlatunnelman että maan

inflaatio-ongelman näkökulmista (juttu 60) sekä niin ikään Buenos Airesista lähetetyssä raportissa, jossa eritellään argentiinalaista juhlimistapaa ja analysoidaan maailmanmestaruuden yhteiskunnallista merkitystä Argentiinalle (juttu 63).

Lopuista 57 jutusta selvästi eniten juttuja (n=28) sijoittuu tiedottavien tulosjuttujen A1-luokkaan. Tulos- ja ilmiöaiheita käsiteltiin lähes yhtä usein taustoittavasta näkökulmasta. Tiedottavien ilmiöjuttujen B1-luokka erottautuu selvästi muista juttujen vähyydellä (n=3). Tätä voi selittää ainakin osittain se, ettei Qatarissa tapahtunut MM-kisojen aikana kovinkaan paljoa yllätyksellisiä protesteja tai merkittäviä ongelmia kisajärjestelyissä, minkä myös yksi haastateltavista nosti esille.

”Sehän huomattiin jossain vaiheessa, että meillä oli valmius tehdä enemmänkin kriittisiä juttuja, mutta sitten ne tapahtumat siellä Qatarissa ei antanut aihetta ehkä. Nimenomaan niitä pelaajien protesteja ei kauheasti näkynyt, niin mä luulen, että moni varmaan odotti, että niitä saattais tulla enemmän, kuin mitä tuli.”
(Ht1)

Tiedottavien tulosjuttujen runsauden perusteella Ylen voisi todeta käsitelleen Qatarin MM-kisoja Urheiluruudussa melko tuloskeskeisesti. Johtopäätös on kuitenkin liian yksinkertaistettu siinä suhteessa, ettei tarkastelussa ole huomioitu eri juttuluokkiin kuuluvien juttujen painoarvoa.

Printtimedian tutkimuksessa eri juttujen painoarvoa eritellään usein mittaamalla palstamillimetrejä (ks. esim. Laine 2011; Hamqvist 2009). Tämän tutkimuksen aineistonkeruuvaiheessa jokaisen jutun kesto merkittiin muistiin, jotta painoarvoja voisi tarkastella sitä kautta. Ongelmaksi osoittautui kuitenkin se, että aineiston läpikäyntivaiheessa juttumäärä muuttui 55:stä 68:aan (ks. luku 3.1).

Koska juttujen kestojen kirjaaminen uudelleen olisi ollut tutkimusekonomisesti liian työlästä, eri juttujen painoarvoa tarkastellaan tässä erittelyssä litteroitujen juttujen sanamäärien kautta. Jokaisen jutun sanamäärä laskettiin tekstinkäsittelyohjelman avulla. Mukaan laskettiin kaikkien jutuissa esiintyneiden juontajien, toimittajien ja haastateltavien sanomat sanat litteroimatta jätettyjä äännähdyksiä ja sanojen toistoja lukuun ottamatta. Muiden kuin suomen- ja

englanninkielisten haastateltavien puhe käännettiin litterointivaiheessa suomeksi Ylen tekstityksiin tukeutuen.

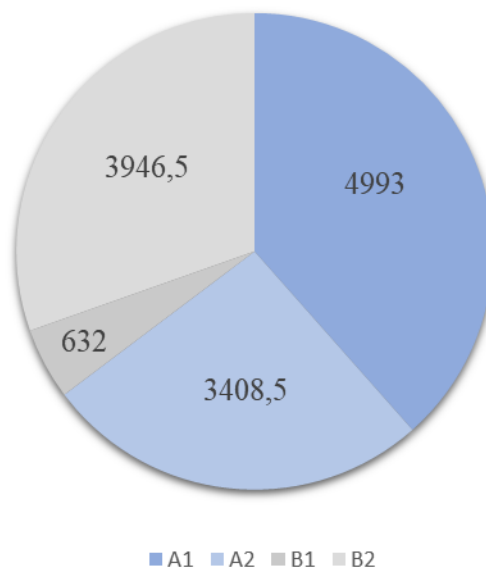
Sanamäärien tarkastelu osoittaa Urheiluruudun juttujen pituuksien vaihtelevan suuresti. Lyhin tarkasteltu juttu koostuu vain 26 sanasta. Kyseessä on verkkonosto, jonka yhteydessä juontaja kertoo Belgian päävalmentajan eronneen tehtävästään hävityn ottelun jälkeen (juttu 33). Toisessa ääripäässä on alkamassa olevia MM-kisoja ennakoanut studiokeskustelu, jossa lausuttiin 437 sanaa (juttu 12).

Taulukossa 3 on esitetty kaikkien juttuluokkien juttujen yhteenlaskettu sanamäärä ja keskimääräinen jutun pituus. Kokonaissanamäärä laskettaessa kahteen eri luokkaan kuuluvien juttujen sanamäärät on jaettu kahdella ja saadut osamäärät on lisätty kummankin luokan kokonaissanamäärään. Tästä syystä luokkien A2 ja B2 kokonaissanamäärä on desimaaliluku. Keskiarvot on puolestaan laskettu pelkästään sellaisista jutuista, jotka kuuluvat vain yhteen luokkaan. Kahteen eri luokkaan kuuluvien juttujen sanamäärää ei siis ole huomioitu keskiarvoa laskettaessa.

TAULUKKO 3. Tarkasteltujen juttujen yhteenlasketut ja keskimääräiset sanamäärät juttuluokittain eriteltynä.

Juttuluokka	Sanoja yhteensä	Sanoja keskimäärin
A1 / tiedottavat tulosjutut	4 993	163
A2 / taustoittavat tulosjutut	3 408,5	285
B1 / tiedottavat ilmiöjutut	632	64
B2 / taustoittavat ilmiöjutut	3 946,5	245

Eri juttuluokkien juttujen keskimääräisistä pituuksista voidaan havaita, että Qatarin MM-kisoja käsitelleet Urheiluruudun taustoittavat jutut (luokat A2 ja B2) ovat olleet huomattavasti tiedottavia juttuja laajempia. Tiedottavien tulosjuttujen (A1) kokonaismäärä on kuitenkin niin suuri muihin juttuluokkiin verrattuna, että kyseisen luokka on suurin myös sanamäärällä mitattuna. Kuvassa 3 on havainnollistettu eri juttuluokkien painoarvoa sanamäärällä mitattuna.

KUVA 3. Juttuluokkien painoarvot aineistossa sanamäärillä mitattuna. Kuvassa tulosaiheita sisältävät juttuluokat on merkitty sinisen sävyillä ja ilmiöaiheita sisältävät juttuluokat harmaan sävyillä.

Taulukon 2 ja kuvan 3 perusteella voidaan todeta, että Urheiluruudun lähetyksissä käsiteltiin laajasti sekä Qatarin kisojen urheilullisia tuloksia että kisoihin liittyviä ilmiöitä. Tulosaiheet saivat kuitenkin ilmiöaiheita enemmän huomiota. Karkeasti voi todeta, että Qatarin MM-kisoja käsitelleistä jutuista kaksi kolmasosaa keskittyi tulosten raportointiin tai analyysiin ja loput ilmiöaiheisiin.

4.1.2 Juttujen ajallinen jakautuminen

Tarkasteluajanjakson ensimmäinen Qatarin MM-kisoja käsitellyt juttu esitettiin 13. marraskuuta ja viimeinen 21. joulukuuta. Eri juttuluokkiin kuuluvat jutut eivät kuitenkaan jakautuneet tasaisesti tälle ajanjaksolle. Juttujen ajallista jakautumista voidaan tarkastella laskemalla tiettyyn juttuluokkaan kuuluvien juttujen juttunumeroiden mediaani. Jokaiselle jutulle on annettu oma juttunumeronsa esitysajankohtien mukaisessa järjestyksessä (ks. luku 3.1).

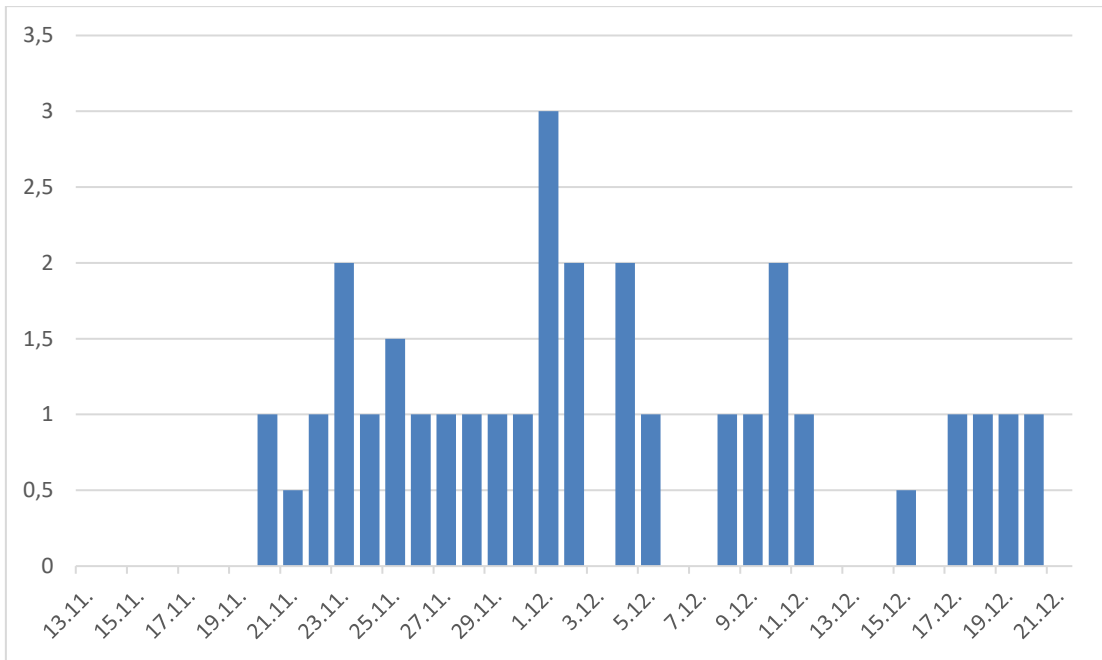
Esimerkiksi taustoittavien tulosjuttujen luokkaan A2 kuuluu juttuja numeroilla 7, 12, 37, 39, 44, 53, 54, 55, 56, 59, 60, 63, 64 ja 67. Tämän lukujonon mediaani eli keskimäinen luku on 54,5. Mitä lähempänä saatu mediaani on arvoa 1, sitä enemmän kyseisen luokan juttuja esitettiin kisauutisointiprosessin alkuvaiheessa. Vastaavasti lähellä arvoa 68 olevat mediaanit kertovat juttuluokan juttujen painottuneen kisojen loppuvaiheeseen.

Edellä kuvatusta juttuluokan A2 laskuesimerkistä voidaan todeta, että Urheiluruudun taustoittavat tulosjutut painottuivat selvästi lähelle Qatarin MM-kisojen loppuhetkiä. Samalla menetelmällä laskettujen kaikkien juttuluokkien mediaanit on koottu alla olevaan taulukkoon (taulukko 4).

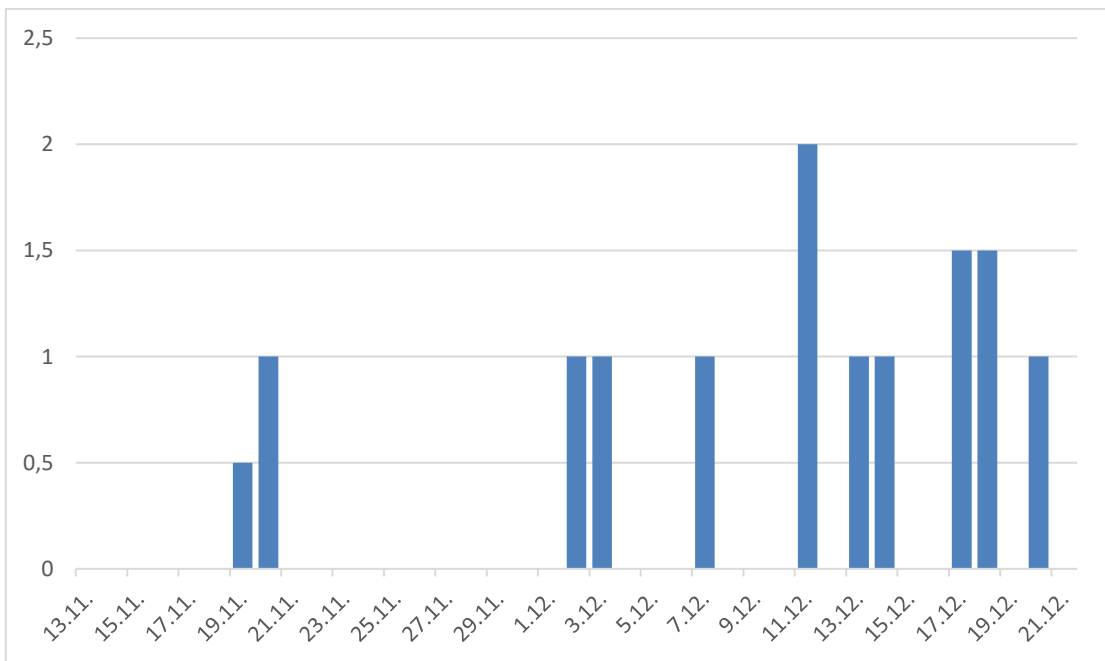
TAULUKKO 4. Eri luokkien juttujen mediaanit juttunumeroiden perusteella laskettuna.

Juttuluokka	Juttunumeroiden mediaani
A1 / tiedottavat tulosjutut	34
A2 / taustoittavat tulosjutut	54,5
B1 / tiedottavat ilmiöjutut	17,5
B2 / taustoittavat ilmiöjutut	15,5

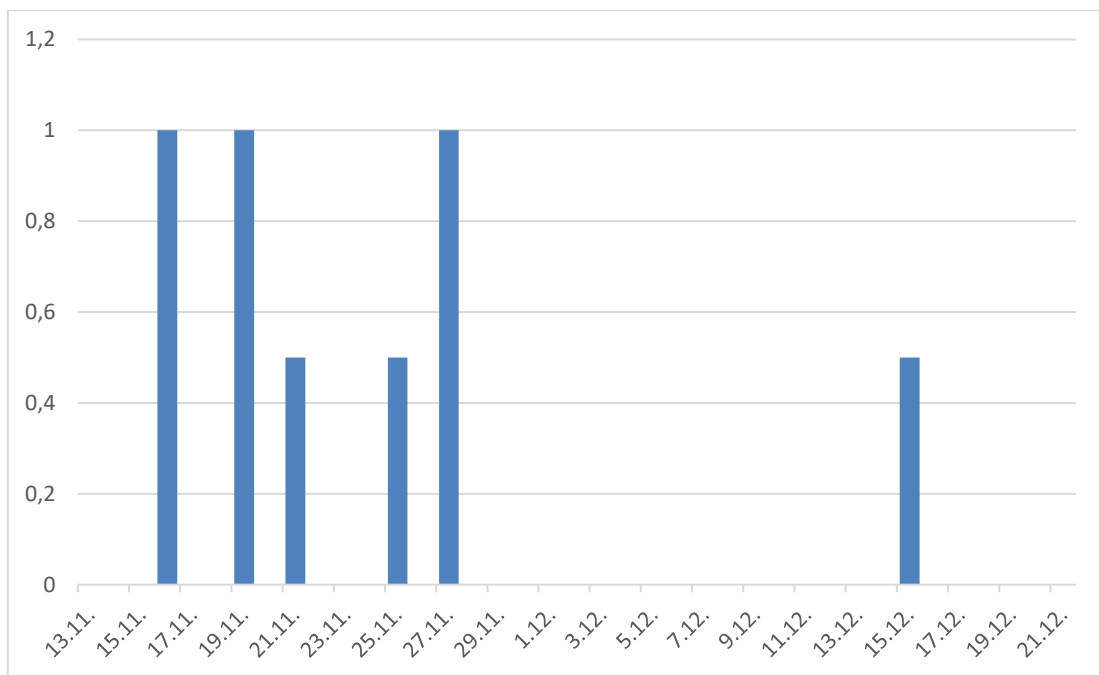
Kuvissa 4–7 on havainnollistettu kuhunkin luokkaan kuuluvien juttujen esitysmääriä päivämäärien mukaan muodostetulla aikajanalla. Kahteen eri juttuluokkaan kuuluvat jutut on laskettu mukaan määriin puolikkaina juttuina.

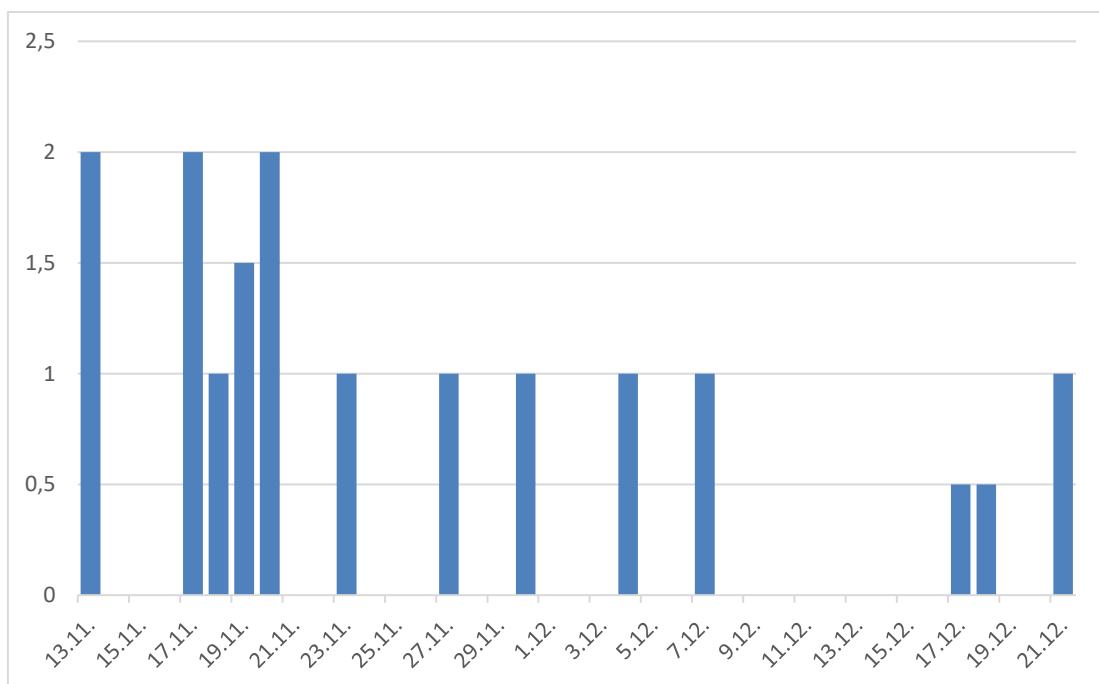
KUVA 4. Tiedottavien tulosjuttujen (A1) kappalemäärät päivämäärittäin.

KUVA 5. Taustoittavien tulosjuttujen (A2) kappalemäärät päivämäärittäin.

KUVA 6. Tiedottavien ilmiöjuttujen (B1) kappalemäärät päivämäärittäin.

KUVA 7. Taustoittavien ilmiöjuttujen (B2) kappalemäärät päivämäärittäin.

Taulukon ja kuvien perusteella voidaan todeta, että Urheiluruudussa kiinnitettiin runsaasti huomiota Qatarin MM-kisoihin liittyviin ilmiöihin ennen kisoja ja kisojen alkuvaiheessa. Kisautisointiprosessin keskivaiheilla ottelutulosten raportointi sai selvästi eniten näkyvyyttä.

Kisojen loppuvaiheessa Urheiluruudussa keskityttiin puolestaan vahvasti kisojen urheilullisen annin analysointiin.

Tutkimushaastatteluissa nousi esille, että ilmiöuutisoinnin painottaminen kisauutisointiprosessin alkupäähän oli etukäteen suunniteltu ratkaisu.

”Me haluttiin tosi vahvasti, et erikoislähetystenkin puolella ne on ne ensimmäiset päivät, et käydään läpi tää kaikki. Sit tietysti kisojen edetessä entistä enemmän siihen itse urheiluun. Se oli myös meillä päivittäistuotannossa. Ensin tietyllä tavalla raamitetaan se, missä ollaan, ja sit vähitellen kisatapahtumat. Kun panokset kasvaa, se katse kääntyy sinne.” (Hup)

Haastateltavat totesivat myös, että ilmiöuutisointia haluttiin jättää jonkin verran myös kisojen jälkipuolelle. Urheiluruutua tekevillä toimittajilla oli haastateltavien mukaan myös journalistinen vapaus painottaa päivittäistyössä ilmiö- tai tulossisältöjä kulloisenkin tilanteen mukaan.

Toisaalta esimerkiksi työntekijäresurssit saattoivat vaikuttaa siihen, millaisesta näkökulmasta Qatarin kisoja käsiteltiin Urheiluruudussa yksittäisinä päivinä. Haastateltu uutispäällikkö muisteli, että Ylen Norjan yleisradioyhtiöltä saama uutisjuttu Qatarin naisten jalkapallomaajoukkueen tilasta (juttu 61) oli alun perin tarkoitus esittää Urheiluruudussa selvästi aiemmin.

”Se, että se valu sitten, se tais olla päivää ennen finaalia, niin johtui ihan siitä, että tuli sairaustapauksia. Me ei saatu sitä käännsjuttua. Se matsku oli meillä varmaan kisojen puolivälistä. Sitä valitettavasti jouduttiin aina vaan siirtään ja siirtään.” (Hup)

Haastateltavien kertomukset tukevat määrällisellä sisällönerittelyllä saatuja havaintoja tietyyntyyppisten juttujen painottamisesta MM-kisojen eri vaiheissa. Tiivistetysti voi todeta, että Urheiluruudussa kerrottiin aluksi laajasti Qatarin MM-kisoihin liittyvistä kyseenalaisuuksista. Tämän jälkeen kisojen käsittelyssä siirryttiin selkeästi rutiininomaiseen tulosraportointiin. Kisojen urheilullisten ratkaisuhetkien lähestyessä tulosraportointia syvennettiin lisäämällä otteluennakoiden ja -analyysien määrää.

4.1.3 Juttuluokkien toimittajaprofiilit

Qatarin MM-kisoja käsitelleistä Urheiluruudun jutuista merkittiin muistiin jutussa esiintyneiden toimittajien toimittajaprofiilit. Toimittajaprofiililla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa tietoa toimittajan sukupuolesta ja suhteesta urheiluaiheisiin. Urheilutoimittajiksi kutsutaan toimittajia, jotka työskentelivät syystalvella 2022–2023 urheiluaiheiden parissa yksittäisiä projekteja säännöllisemmin. Muista MM-kisajuttuja Urheiluruutuun tehneitä toimittajia kutsutaan tässä tutkielmassa muiksi toimittajiksi.

Aineiston 68 jutusta yhteensä 43:ssa esiintyi toimittaja. Lopuissa jutuista Urheiluruudun lähetyksen juontaja kertoi käsiteltävästä aiheesta joko yksin tai studiovieraan kanssa. Urheiluruudun juontajaprofiileja ei eritellä tarkemmin tässä tutkimuksessa. Suuntaa antavasti voi kuitenkin todeta, että Urheiluruudun lähetyksissä on sekä mies- että naisjuontajia suunnilleen yhtä usein.

Urheiluruudun toimittajien tapauksessa miehet ovat selkeästi yliedustettuina. Tämä näkyy varsinkin Qatarin MM-kisoja käsitellessä jutuissa. Taulukossa 5 on esitetty, kuinka monta kertaa eri toimittajaprofiilit esiintyivät kunkin juttuluokan jutuissa. Kahteen eri juttuluokkaan kuuluvien juttujen tapauksessa toimittajan esiintyminen on laskettu molempiin luokkiin.

TAULUKKO 5. Eri juttuluokkien jutuissa esiintyneet toimittajaprofiilit esiintymiskertojen määrällä ilmaistuna.

Juttuluokka	Urheilutoimittajat		Muut toimittajat		Yhteensä
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	
A1	21	-	-	-	21
A2	5	-	-	4	9
B1	3	-	-	-	3
B2	3	1	8	4	16

Qatarin MM-kisajutuissa esiintyi miestoimittaja noin neljä kertaa useammin kuin naistoimittaja. Eri juttuluokkien välillä on kuitenkin huomattavia eroja. Naistoimittajat eivät tehneet yhtäkään tiedottavaa juttua (juttuluokat A1 ja B1). Sen sijaan nais- ja miestoimittajat analysoivat ottelutulosten merkitystä lähes yhtä usein.

Taustoittavien ilmiöjuttujen (juttuluokka B2) tapauksessa miestoimittaja oli noin kaksi kertaa naistoimittajaa yleisempi. Taustoittavien ilmiöjuttujen toimittajaprofiilia tarkasteltaessa on kuitenkin syytä todeta, että Ylen ulkomaantoimittaja Sampo Vaarakallio esiintyi puolessa kyseisen juttuluokan toimittajavetoisista jutuista. Vaarakallio oli ainoa Ylen Qatarin lähettämä suomenkielinen toimittaja. Urheiluruudun lähetyksissä Vaarakalliota brändättiin useampaan otteeseen Ylen paikan päällä olevaksi toimittajaksi.

Urheilutoimittajat esiintyivät jutuissa selvästi muita toimittajia useammin. Tässäkin suhteessa juttuluokat eroavat kuitenkin toisistaan. Kaikki tiedottavat jutut olivat (miespuolisten) urheilutoimittajien tekemiä. Muut toimittajat taustoittavat ottelutuloksia lähes yhtä usein kuin urheilutoimittajat. Käytännössä tämä selittyy sillä, että muut toimittajat -kategoriaan laskettava toimittaja Maija Salmi oli MM-kisojen ratkaisuvaiheessa Argentiinan Buenos Airesissa haastattelemassa paikallisia jalkapallofaneja ja analyoimassa argentiinalaista jalkapallohuumaa. Taustoittavissa ilmiöjutuissa muut toimittajat esiintyivät noin kahdessa kolmasosassa toimittajavetoisista jutuista.

Tarkastellun aineiston perusteella Urheiluruudun voi todeta olevan selvästi miesvetoinen. Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan tarkastella sitä, ylikorostuuko miehisuus myös Urheiluruudun sisällöissä. Koska tarkasteltu aineisto koskee jalkapallon miesten MM-kisoja, tällaisten havaintojen tekeminen olisi mahdotonta. Tutkimuksen aineistonkeruuvaiheessa katsottujen Urheiluruudun lähetysten perusteella mies- ja naisurheilijat vaikuttavat kuitenkin saavan melko tasapuolisesti huomiota Urheiluruudussa. Esimerkiksi lentopallo-, mäkihyppy- ja salibandytuloksia raportoidessa naisten sarjojen tulokset esitetään verrattain usein ennen miesten tuloksia.

Aineistosta käy selkeästi ilmi, että urheilutulosten raportointi on Urheiluruudussa lähes yksinomaan urheilutoimittajien tehtävä. Sen sijaan urheiluun liittyvien ilmiöiden käsittely oli ainakin Qatarin MM-kisojen tapauksessa useammin muiden kuin urheilutoimittajien tehtävä. Tähän vaikutti erityisesti Ylen päätös lähettää MM-kisoihin paikan päälle ulkomaanaiheisiin erikoistunut toimittaja.

4.1.4 Juttutyypien esiintyvyydet

Määrällisen sisällönerittelyn viimeisessä vaiheessa tarkastellaan eri juttutyypien esiintyvyyttä eri juttuluokissa. Tässä tutkimuksessa Urheiluruudun MM-kisajutut voidaan jakaa juttutyypin perusteella dialogeihin, raportteihin, sähkeisiin, sähkösatasiin, tulosuutisiin, uutisjuttuihin, verkkonostoihin ja muihin juttutyyppeihin (ks. luku 3.3.1). Alla olevassa taulukossa on esitetty, kuinka usein tiettyä juttutyyppeä käytettiin eri juttuluokkien jutuissa Qatarin MM-kisauutisointiprosessin aikana (taulukko 6). Kahteen eri juttuluokkaan kuuluvien juttujen tapauksessa juttutyypin käyttökerta on merkitty molempien juttuluokkien sarakkeeseen.

TAULUKKO 6. Eri juttutyyppeiden käyttökerrat eri juttuluokissa.

Juttutyyppi	A1	A2	B1	B2
Dialogi	-	4	-	2
Raportti	-	4	-	3
Sähke	7	-	1	-
Sähkesatana	2	-	1	1
Tulosuutinen	15	-	1	-
Uutisjuttu	6	5	2	11
Verkkonosto	1	-	-	-
Muu	-	1	1	1

Qatarin MM-kisoja koskeneiden tiedottavien tulosjuttujen selvästi yleisin toteutustapa oli tulosuutinen. Toiseksi yleisin juttutyyppi kyseisessä luokassa on sähke. Näin ollen voidaan todeta, että Urheiluruudussa käsiteltiin MM-kisojen ottelutuloksia hyvin yksinkertaista ja perinteistä televisiouutisten esitystapaa mukailen.

MM-kisojen tulosraportointia syvennettiin taustoittavien tulosjuttujen juttuluokassa sekä perinteisen uutiskerronnan että keskustelevamman lähestymistavan kautta. Keskustelevaa otetta edustavat dialogit ja raportit. Urheiluruudun ottelutuloksiin keskittyvissä dialogeissa lähetyksen juontaja keskustelee tyypillisesti studioon kutsutun asiantuntijan kanssa. Tulosaiheita käsittelevät raportit puolestaan olivat Qatarin MM-kisojen tapauksessa Argentiinasta ja Englannista lähetettyjä katsauksia paikallisten jalkapallofanien reaktioihin.

Tiedottavat ilmiöjutut koostuivat hyvin sekalaisesta joukosta erilaisia juttutyyppejä, joten kyseisen juttuluokan analysointi juttutyyppeiden esiintyvyyden näkökulmasta ei ole erityisen mielekästä. Sen sijaan taustoittavien ilmiöjuttujen tarkastelu osoittaa, että ilmiöitä selitettiin erityisesti uutisjuttujen kautta. Qatarin MM-kisoihin liittyviä yhteiskunnallisia asioita avattiinkin Urheiluruudussa usein moniulotteisilla kokonaisuuksilla, joissa hyödynnettiin sekä toimittajaa että haastateltavia.

Juttutyyppeiden esiintyvyyden tarkastelusta saadut tulokset mukailevat koko määrällisen sisällönerittelyn analyysivaiheesta saatuja tuloksia. Kokonaisuutena voidaan todeta, että eri juttuluokkiin kuuluvien juttujen välillä on selkeitä eroja tyypillisen esitysajankohdan, toimittajaprofiilien ja juttutyyppeiden näkökulmasta. Qatarin MM-kisojen ottelutuloksia käsiteltiin Urheiluruudussa kisoihin liittyviä ilmiöitä enemmän. Vaikka esitetyt yksittäiset ilmiöjutut olivat usein tyypillisiä tulosjuttuja näkyvämpiä ja syvällisempiä, tulosaiheet saivat MM-kisauutisointiprosessissa enemmän kokonaisuomiota.

Määrällisen sisällönerittelyn kautta esiin nostettuja juttuluokkien eroja tarkastellaan syvällisemmin seuraavassa luvussa, jossa juttuluokkia kuvataan sanallisesti. Tässä luvussa numeroiden tarkastelun avulla tehtyjen havaintojen pohjalta voi kuitenkin jo osittain vastata ensimmäiseen tutkimuskysymykseen. Qatarin MM-kisoja käsiteltiin Urheiluruudussa tulospainotteisesti ja miesvetoisesti, mutta kokonaisuutena melko monipuolisesti ja monesta eri näkökulmasta.

4.2 Juttuluokkien tyypiesimerkit

Tässä alaluvussa edellä esitettyä juttuluokkien numeerista kuvausta täydennetään sanallisilla kuvauksilla. Sanallisten kuvausten tarkoitus on antaa konkreettinen havainnollistus siitä, millaisia Qatarin MM-kisoja käsitteleviä juttuja Urheiluruudussa esitettiin. Havainnollistusta syvennetään esittämällä juttuluokista sellaisia autenttisia juttuesimerkkejä, jotka antavat mahdollisimman hyvän kuvan tyypillisestä juttuluokan jutusta.

4.2.1 Tyypillinen tiedottava tulosjuttu

Tiedottavien tulosjuttujen luokkaan (A1) kuuluvissa jutuissa keskityttiin Qatarin MM-kisojen ottelutulosten ja otteluiden kohokohtien raportointiin. MM-kisojen loppuvaiheessa Urheiluruudussa esitettiin myös juttuja, joissa raportoitiin maailmanmestaruuden voittaneen Argentiinan joukkueen mestaruusjuhlista. Osa näistä jutuista täyttää taustoittavien tulosjuttujen piirteet, sillä jutuissa käsitellään toteavasti ja raportoivasti Argentiinan voittoon päättyneen loppuottelun juhlintaa (juttu 65; juttu 66).

Tiedottavat tulosjutut kuvaavat tyypillisesti ottelutapahtumia yksityiskohtaisesti ja intohimoisesti. Qatarin MM-kisojen tapauksessa tiedottava tulosjuttu oli useimmiten toimittajan kokoama tulosuutinen, johon leikattiin parhaita paloja ottelusta. Etukäteen spiikatuissa tulosuutisissa toimittaja kertoo näistä kohokohdista eläväisesti ja värikästä kieltä käyttäen.

Toimittajan spiikkaamissa tiedottavissa tulosjutuissa on usein urheilujournalismille tyypillisiä kliseitä, joista alla on esitetty muutama esimerkki.

”Argentiina pääsi tauolle siis vain maalin johdossa, ja heti toisen puoliajan alussa yllätys alkoi kypsyä.” (juttu 15)

”– – hienon Belgian hyökkäyksen jälkeen Lukakun laukaus napsahtaa tolppaan. Maalipaikkoja alkoi siunaantua Lukakulle yhä enemmän, mutta parhaimmillaan hurjana maalinsylkijänä tunnettu belgialainen oli ruosteessa, eikä vapauttavaa osumaa syntynyt millään.” (juttu 32)

”Ranskan maalissa Hugo Lloris torjuu, ja lopuksi Varane pelastaa aivan maaliviivalta. Ranska selviää säikähdyksellä.” (juttu 40)

Useimmiten tiedottavien tulosjuttujen lähestymisote urheiluun on innostunut tai jopa intohimoinen. Jos jutuissa esitetään kritiikkiä, se kohdistuu tyypillisesti urheilijoiden heikkoihin suorituksiin.

”Pilkut, ne eivät mene arvokisoissa englantilaisilta aivan nappiin. Nyt ei menty rangaistuspotkukilpailuun asti, mutta Englannilta nähtiin kuitenkin jälleen karu epäonnistuminen 11 metristä.” (juttu 52)

Tyypillistä tiedottavaa tulosjuttua kuvaa hyvin Brasilian ja Kroatian välistä puolivälieräottelua käsitellyt tulosuutinen (juttu 48). Juttu alkaa Urheiluruudun juontajan alkujuonnolla eli liidillä, jossa juontaja luonnehtii ottelua jännitysnäytelmäksi. Tämän jälkeen esitetään etukäteen leikattu ja toimittajan spiiikkaama kooste ottelusta.

Toimittaja aloittaa koosteensa kertomalla ottelun urheilullisista lähtökohdista. Brasilia on ottelun ennakkosuosikki, ja ”katsomossa nähtiin sambamaan intoa”. Tämän jälkeen toimittaja kertoo Brasilian maalipaikoista, joista huolimatta ”pallo ei vain mennyt sisään” ennen jatkoottelua. Jatko-ottelussa tapahtuneita käännteitä toimittaja kuvaa dramaattisin sanavalinnoin.

”Sitten se tapahtui. Yhteensä 105 minuuttia on pelattu, kun Brasilia pääsee irti. Se oli Neymarille maajoukkuemaali numero 77.”

--

”Sitten tapahtui kummia. Jälleen kerran Kroatia nousee tasoihin. Bruno Petkovićin veto ottaa kimmokkeen ja yllättää Alisonin. Peli päättyy 1–1, ja mennään rankkareille.” (juttu 48)

Seurannutta rangaistuspotkukilpailua toimittaja kuvaa yksityiskohtaisesti. Jutun loppuksi toimittaja tiivistää vielä ottelun lopputuloksen yhteen virkkeeseen.

”Brasilia ulkona, ja Kroatia jatkaa välieriin.” (juttu 48)

4.2.2 Tyypillinen taustoittava tulosjuttu

Taustoittavissa tulosjutuissa (juttuluokka A2) analysoidaan jo pelattuja otteluita tai pohjustetaan tulevia otteluita urheilullisesta näkökulmasta. Tyypillisessä taustoittavassa tulosjutussa Urheiluruudun juontaja keskustelee uutisstudioon vieraaksi kutsutun asiantuntijan kanssa. Qatarin MM-kisojen tapauksessa ottelutulosten käsittelyä syvennettiin myös jalkapallofanien näkökulmasta raporttoimalla heidän reaktioistaan. Käytännössä tällaiset jutut olivat Argentiinasta lähetettyjä raportteja.

Qatarin MM-kisojen taustoittavien tulosjuttujen keskeisiä ominaispiirteitä ovat pitkä kesto ja painottuminen kisauutisointiprosessin loppupäähän. Verrattain pitkää kesto selittää se, että juontajan ja asiantuntijan välisissä keskusteluissa käytiin usein laajasti läpi sekä jo pelattuja että tulevia otteluita. Taustoittavien tulosjuttujen yleistymisen MM-kisojen loppuvaiheessa selittyy puolestaan ensisijaisesti yksittäisten otteluiden merkityksen kasvamisella. Lisäksi asiaan on todennäköisesti vaikuttanut muiden käsiteltävien aiheiden, kuten otteluiden, aikaisempaa pienempi päiväkohtainen määrä.

Urheiluruudun juontajan ja jalkapalloasiantuntija Juho Rantalan Urheiluruudun lähetyksessä 11. joulukuuta käymä keskustelu (juttu 54) on tyypillinen esimerkki taustoittavan tulosjutun kriteerit täyttävästä studiokeskustelusta. Keskustelu sijoittuu MM-kisojen vaiheeseen, jossa kaikki puolivälieräottelut on pelattu, mutta välieräottelut ovat vielä pelaamatta. Keskustelun aluksi pelattuja otteluita käsitellään lyhyesti analysoimalla välierävaiheeseen selviytyneitä joukkueita. Keskustelussa korostetaan MM-kisojen yllätyksellisyyttä kiinnittämällä huomiota Kroatian ja varsinkin Marokon joukkueen välieräpaikan yllättävyyteen.

Tämän jälkeen juontaja pyytää asiantuntijavierastaan ennakoimaan kahta tulevaa välieräottelua yksi kerrallaan. Keskustelun lopuksi osapuolet nostavat vielä esille Argentiinan ja Kroatian välisessä ottelussa nähtävän kahden tähtipelaajan, Lionel Messin ja Luka Modrićin, kohtaamisen. Tällaisten urheilukentän tapahtumiin liittyvien vastakkainasetteluiden ja kilpailuasetelmien korostaminen on taustoittaville tulosjutuille erittäin tyypillistä.

Toinen taustoittavia tulosjuttuja hyvin ilmentävä juttu on toimittaja Maija Salmen Buenos Airesista 17. joulukuuta lähettämä suora raportti (juttu 60). Raportissaan Salmi erittelee, kuinka argentiinalaiset valmistautuvat seuraavana päivänä pelattavaan loppuotteluun.

”Olen tällä hetkellä puistossa, jonne on pystytetty katsomo huomista varten sekä jättiskriinejä. Tällaisia jättiskriinejä on täällä siis ympäri kaupunkia – –. Tällä hetkellä täällä on keskipäivän kuumuudessa vielä vähän piknik-tunnelma.” (juttu 60)

Edellä kuvatun kaltaisissa raporteissa on usein piirteitä myös taustoittavien ilmiöjuttujen luokasta. Esimerkkijutun tapauksessa Salmi analysoi raporttinsa loppupuolella jalkapallomenestyksen vaikutusta Argentiinan inflaatio-ongelmaan, jolloin raportin

yhteiskunnallinen ulottuvuus laajeni huomattavasti. Rajanveto taustoittavien tulosjuttujen ja taustoittavien ilmiöjuttujen välillä ei aina olekaan yksinkertaista. Taustoittavien tulosjuttujen luokkaan laskettavissa jutuissa käsitellään kuitenkin olennaisesti sellaisia asioita, jotka liittyvät suoraan urheilukentän tapahtumiin tai niiden seuraamiseen.

4.2.3 Tyypillinen tiedottava ilmiöjuttu

Tiedottavat ilmiöjutut (juttuluokka B1) ovat toimituksen reagoiteja yllättäviin tapahtumiin. Tiedottavissa ilmiöjutuissa käsitellään pääsääntöisesti urheilukentän ulkopuolisia tapahtumia, mutta Qatarin MM-kisojen tapauksessa niiden joukossa oli myös esimerkiksi uutinen Englannin ja Iranin joukkueiden kentällä tekemistä mielenilmauksista (juttu 14). Tiedottavien ilmiöjuttujen aihekirjo on laaja. Yhteistä aiheille on kuitenkin se, että ne käsittelevät urheiluun liittyviä yhteiskunnallisia ilmiöitä usein kriittisestä näkökulmasta.

Usein tiedottavat tulosjutut on tehty nopeasti ilman erityisiä ennakkosuunnitelmia. Juttujen tarkoituksena onkin kertoa yleisölle mahdollisimman nopeasti uutiskynnyksen ylittävistä tapahtumista. Tästä syystä tiedottavat ilmiöjutut ovat useimmiten lyhyitä ja pohjautuvat kansainvälisiltä uutistoimistoilta saatuun kuvamateriaaliin. Tiedottavien ilmiöjuttujen syntyprosessi nousi esille myös tutkimushaastatteluissa.

” – – vaikka ei olis ollut jossain päiväsuunnitelmassa mitään sen suurempaa valmisteltua jutta, niin kyllä siellä tosi tarkkaan katottiin kaikki kansainväliset uutistoimistot, Reutersit, AFP:t ja muut ja kuvatarjonnat, haastattelumateriaalit. Jos siellä on mitä tahansa mahdollista ja mielenkiintoista, niin matalalla kynnyksellä olis lähetykseen otettu mukaan.” (Ht2)

Tiedottavia ilmiöjuttuja esitettiin varsinkin Qatarin MM-kisojen alkuvaiheessa. Tätä saattaa osaltaan selittää se, että Qatarin juuri saapuneilla toimittajilla oli paljon uutta kerrottavaa. Alkuvaiheessa kansainväliset toimittajat seurasivat myös tarkasti, miten Qatar selviytyy kisojen järjestämisestä, ja miten pelaajat ja jalkapallofanit suhtautuvat kyseenalaisiin kisoihin.

Autenttinen tyypiesimerkki tiedottavasta ilmiöjutusta on Urheiluruudussa esitetty uutinen tanskalaiseen kuvausryhmään Qatarissa kohdistuneesta selkkauksesta (juttu 3). Uutisessa

Urheiluruudun juontaja kertoo kuvausryhmän suoran lähetyksen ”keskeytyneen karusti turvamiesten väliintuloon”. Tämän jälkeen uutisessa näytetään tallenne suorasta lähetyksestä, jossa tanskalaistoimittaja neuvottelee hyökkäävästi käyttäytyvien qatarilaisten turvamiesten kanssa. Vajaan minuutin mittaisen uutisen lopuksi juontaja toteaa qatarilaisviranomaisten pahoitelleen tapahtunutta myöhemmin.

4.2.4 Tyypillinen taustoittava ilmiöjuttu

Taustoittavissa ilmiöjutuissa (juttuluokka B2) käsitellään lähtökohtaisesti samoja aiheita kuin tiedottavien ilmiöjuttujen luokkaan kuuluvissa jutuissa. Erona on kuitenkin se, että taustoittavissa ilmiöjutuissa aihetta avataan laajemmin. Käytännössä taustoittavat ilmiöjutut ovat usein etukäteen huolellisesti suunniteltuja ja sisältävät useita erilaisia elementtejä.

Qatarin MM-kisoja käsittelevät Urheiluruudun taustoittavat ilmiöjutut olivat tyypillisesti joko ulkomailta lähetettyjä raportteja tai verrattain laajoja uutisjuttuja. Paikan päälle Qatarin matkustaneella Ylen ulkomaantoimittaja Sampo Vaarakalliolla oli keskeinen rooli taustoittavien ilmiöjuttujen toteuttajana. Myös muut toimittajat tekivät kuitenkin taustoittavia ilmiöjuttuja.

Ensimmäisten kisaviikkojen aikana Urheiluruudussa esitettiin useita Vaarakallion tekemiä raportteja ja uutisjuttuja, joista osa oli suorina lähetyksiä ja osa etukäteen nauhoitettuja. Käytännössä sekä suorat että etukäteen nauhoitetut jutut olivat lähestymistavaltaan hyvin samankaltaisia. Näissä jutuissa Vaarakallio kertoi paikan päällä tekemistään havainnoista.

Useimmille ilmiöjutuille tyypilliseen tapaan jutuissa oli hyvin kriittinen ote, ja Qatarin kisaisännyyttä kyseenalaistettiin monesta eri näkökulmasta. Kyseenalaistaminen ilmaistiin ennen kaikkea aihevalintojen sekä kriittisten sanavalintojen kautta. Vaarakallio toi kuitenkin jutuissaan esille myös kisajärjestäjien onnistumisia järjestelyissä sekä paikan päälle saapuneiden kannattajien Qatarin ylistäviä kommentteja. Tällaiset Qatarin kisaisännyyttä myönteisessä valossa esittävät seikat saivat kuitenkin jutuissa kokonaisuuteen nähden vähän painoarvoa ja ne esitettiin korostetun neutraalia ilmaisutapaa käyttäen.

Tyypiesimerkki Urheiluruudussa esitetystä raportista on Vaarakallion suorana esitetty katsaus kisajärjestelyjen onnistuneisuuteen ensimmäisen kisapäivän iltana (juttu 11). Vaarakallio luettelee raportissaan sekä kisajärjestäjien onnistumisia että epäonnistumisia. Vaikka onnistumisia on listauksessa vähintään yhtä paljon kuin epäonnistumisia, raportissa korostetaan erityisesti epäonnistumisia.

”Järjestelyt toimivat, ilmastointi toimi. Liikennejärjestelyt sen sijaan eivät oikein toimineet. Itse kun tulin tänne, niin ensiksi auto ajatettiin harhaan, ja liikenne oli todellisessa kaaoksessa.” (juttu 11)

Vaarakallio kertoo raportissaan Qatarin pyrkivän esittelemään maan kulttuuria kisoja varten rakennettujen fasiliteettien kautta. Qatarin pyrkimykseen suhtaudutaan kuitenkin raportissa hyvin kriittisesti.

”Tämä Al Bayt -stadion on noin 50 kilometriä keskustasta aavikolle ja tämä stadion on tällainen nomaditelttä. Eräänlainen qatarilaisen kulttuurin esitys sekin.” (juttu 11)

Raportin lopussa Vaarakallio toteaa lyhyesti paikan päälle saapuneiden jalkapallofanien olevan hyvin innoissaan kisojen järjestämisestä arabimaassa. Tämä toteamus esitetään kuitenkin hyvin lakoniseen sävyyn.

Aineistossa on myös useita uutisjuttuja, joissa valittua aihetta käsitellään taustoittavalle ilmiöjutulle tyypillisesti. Näissäkin jutuissa käsittelyn sävy on useimmiten kriittinen ja aihetta lähestytään useammasta eri näkökulmasta. Esimerkki tällaisesta laajemmasta jutusta on uutisjuttu brasilialaisten jalkapallofanien käyttämien keltaisten pelipaitojen poliittisesta merkityksestä, jolla pohjustettiin Brasilian ja Etelä-Korean välistä neljännesvälieräottelua (juttu 42).

Etukäteen spiikatussa jutussa toimittaja kertoo, kuinka Brasilian entistä presidenttiä Jair Bolsonaroa tukeva äärioikeisto on tehnyt Brasilian jalkapallomaajoukkueen pelipaidoista poliittisen symbolinsa. Juttua on lisäksi täydennetty brasilialaisen historioitsijan haastattelulla sekä urheilun ja politiikan sekoittumista avaavalla taustoituksella.

”Bolsonaro on saanut tuekseen isoja jalkapallotähtiä, kuten Neymarin, Diego Silvan ja takavuosien legendat Rivaldon ja Romáron. – – Historioitsija João Malaian mukaan äärioikeiston ja jalkapalloilijoiden liitto on selitettävissä osin pelaajien köyhällä taustalla ja koulutuksen puutteella.” (juttu 42)

Syvällisen käsittelynsä vuoksi taustoittavat ilmiöjutut olivat olennainen ja näkyvä osa Urheiluruudun Qatar-uutisoitinta. Taustoittavissa ilmiöjutuissa jalkapallon MM-kisoihin liittyviin kielteisiin ilmiöihin suhtauduttiin hyvin kriittisesti. Varsinkin Qatarin kisaisännöisyys esitettiin Urheiluruudussa useasti erittäin kielteisenä asiana. Aiemmissa alaluvuissa esiteltyt tulosjuttujen tyyppiesimerkit osoittavat kuitenkin, että Urheiluruudussa esitettiin myös paljon perinteistä tulosraportointia, jossa MM-jalkapalloa lähestytään ajoittain jopa hehkuttavaan sävyyn.

4.3 Yle Urheilun työntekijöiden kokemukset

Tätä tutkimusta varten haastatellut Yle Urheilun työntekijät kokivat Ylen onnistuneen käsittelemään Qatarin MM-kisoja urheiluruudussa ”hyvin” tai ”kohtuu hyvin”. Tutkimushaastattelujen analyysissä nousi esille kolme teema, jotka toistuivat haastateltavien puheessa. Kaikki haastateltavat korostivat erityisesti kokeneensa, että Urheiluruudussa tasapainoiltiin onnistuneesti ottelutapahtumien välittämisen ja kriittisen ilmiöuutisoinnin välillä. Haastatteluissa todettiin myös toimituksen reagoineen hyvin yllättäviin tapahtumiin. Lisäksi kaksi haastateltavaa koki, että paikan päälle Qatarin lähetetty työryhmä onnistui tehtävässään hyvin, mutta työryhmän roolin olisi voinut suunnitella käytännöllisemmäksi. Nämä kolme teemaa on esitelty erikseen seuraavissa kolmessa alaluvussa.

4.3.1 Onnistunut tasapainoilu tulos- ja ilmiöuutisoinnin välillä

Kaikki haastateltavat totesivat, että Ylen tehtävä on kaikissa julkaisukanavissaan sekä välittää urheiluelämyksiä että uutisoida urheilumaailman kielteisistä ilmiöistä. Haastateltavien mielestä Urheiluruudussa onnistuttiin Qatarin kisojen tapauksessa toteuttamaan kumpaakin tehtävää.

Haastateltu uutispäällikkö ja toinen toimittajista kertoivat, että toimituksessa oli selkeä suunnitelma tasapainoiluista ottelutulosten raportoinnin ja ilmiöuutisoinnin välillä.

Urheiluruudussa pyrittiin haastateltavien mukaan tietoisesti kertomaan laajasti Qatarin ihmisoikeuskysymyksistä ja muista eettisistä epäkohdista ennen kisoja. Kisojen aikana tavoite oli puolestaan pääasiassa keskittyä pelikentän tapahtumiin ja tarvittaessa reagoida kentän ulkopuolisiin asioihin. Haastateltavat kuitenkin totesivat, että myös kisojen loppupuolella yleisöä haluttiin muistuttaa Qatarin epäkohdista.

Haastateltavien kertomuksista on tulkittavissa, että ilmiöuutisoinnin mukana pitäminen oli ainakin ajoittain haastavaa. Tämä johtui siitä, ettei toimituksella ollut alkuvaiheen jälkeen kovinkaan paljoa uutta kerrottavaa Qatarin eettisistä epäkohdista. Lisäksi varsinainen jalkapalloturnaus oli yhden haastateltavan sanoin ”äärettömän mielenkiintoinen”. Otteluihin liittyneet tulokselliset yllätykset sekä Argentiinan joukkueen draamankaarta mukaileva matka maailmanmestaruuteen veivät toimituksen huomiota. Tästä huolimatta haastateltavat kokivat toimituksen onnistuneen pitämään ilmiöuutisoinnin jossain määrin mukana loppuun saakka. Haastateltu uutispäällikkö muisteli kisojen päättymisen jälkeen Urheiluruudussa esitettyä juttua, jossa brittiläinen tutkiva toimittaja totesi pelkäävänsä, että Fifan myöntää vuoden 2032 MM-kisat Saudi-Arabialle (juttu 68).

”Argentiina ja Messi sai sen, mitä moni toivoi. Käsikirjoitettiin tarina, ja Messi lunasti ne kaikki odotukset ja haaveet ja käsitteli ne valtavat paineet. Silti sen jälkeen palataan, että mikäs tässä oli tää ongelma.” (Hup)

Yksi haastateltavista kertoi seuranneensa yleisön reaktioita Ylen MM-kisauutisointiin. Osa yleisöstä oli haastateltavan mukaan sitä mieltä, että Urheiluruudussa voitaisiin keskittyä pelkästään urheilutuloksiin. Haastateltavien mukaan toimituksessa oli kuitenkin itsestään selvää, että Urheiluruudussa kerrotaan myös Qatarin MM-kisojen kyseenalaisista puolista varsinkin kisojen alkuvaiheessa. Toinen haastatelluista toimittajista kokee toimituksen selkeiden linjavetojen helpottaneen päivittäistä työtä.

”— kisojen avausottelu taisi olla Qatar vastaan Ecuador, mistä mä muistaakseni tein jutun, niin kyllä me siinä keskusteltiin, ja mä ihan uutispäälliköltä siinä

illassa kysyin, että onko tässä nyt tarkoitus, että me keskitytään vain ja ainoastaan tähän otteluun. Sieltä tuli selkeä kyllä, niin ei siinä mitään kummempaa.” (Ht1)

Haastateltavien mielestä Qatarin MM-kisojen kielteisiä puolia käsiteltiin Urheiluruudussa riittävästi. Kriittistä sisältöä olisi tosin voinut esittää enemmänkin, jos sen avulla olisi saatu nostettua esiin uusia näkökulmia. Haastateltavien mukaan tällaista sisältöä ei kuitenkaan ollut saatavilla, eikä moneen kertaan todettujen asioiden toistamisella olisi saavutettu mitään.

”Sekin siinä on haaste, että kun on tarpeeksi pitkään rummutettu, että Qatarissa on tämmönen ja tämmönen tilanne, niin mitä uutta siihen voi tuoda, ja mikä on sellaista, mikä vie sitä jollain tavalla eteenpäin.” (Ht2)

Osa haastateltavista koki, että Urheiluruutujen Qatar-utisointi on ilmentymä uudenlaisesta urheilujournalistien työskentelyotteesta. Haastateltavien mielestä urheilutoimittajille on aiempaa selvempää, että myös urheiluun liittyviä kielteisiä ilmiöitä tulee käsitellä osana urheilu-utisointia. Samalla haastateltavat kuitenkin huomauttivat, että urheilujournalismin kriittinen kehitys vaikuttaa olevan ennen kaikkea pohjoismainen ilmiö, eikä vastaavaa ole välttämättä tapahtunut muualla. Haastateltavien puheista välittyikin paikoitellen ylpeyttä pohjoismaisia urheilujournalistia arvoja ja työskentelytapoja kohtaan.

4.3.2 Kyky reagoida yllättäviin tapahtumiin

Qatarin MM-kisojen järjestämisajankohta aiheutti Yle Urheilulle haasteita. Haastatellun uutispäällikön mukaan toimituksessa jouduttiin suunnittelemaan tarkkaan, miten toimittajia riittää käsittelemään sekä MM-kisoja että samaan aikaan järjestettyjä talvilajien tapahtumia. Haastateltavien mielestä haasteet eivät kuitenkaan juuri näkyneet Urheiluruudun sisällöissä. Sen sijaan haastateltavat kokivat, että toimitus onnistui hyvin reagoimaan MM-kisojen yllättäviin tapahtumiin.

Yle Urheilun toimittajat pohtivat käytännössä päivittäin, painotetaanko illan Urheiluruudussa MM-kisojen ottelutapahtumia vai muita uutisaiheita. Paljon iltavuoroja MM-kisojen aikaan tehneen toimittajan mukaan iltavuorolaisille laadittiin valmiiksi suunnitelma Urheiluruudun sisällöistä. Iltavuorossa työskennelleille toimittajille jätettiin kuitenkin mahdollisuus ja

velvollisuus muuttaa suunnitelmia tarpeen mukaan. Toimittajan mukaan iltavuoroissa käytiinkin tarkkaan läpi kansainvälisten uutistoimistojen tarjoamaa MM-kisamateriaalia ja nostettiin sieltä merkityksellisiä uutisia Urheiluruutuun matalalla kynnyksellä.

” – – sitä ei kategorisesti koskaan suljettu pois, että nyt on tämmönen niin kova matsi, että ei voi puhua ihmisoikeuksista, vaan nyt keskitytään matsiin. Aina jos oli jotain merkittävää tapahtunut tai merkittävä ulostulo tai muu, niin ei se olis jääny huomaamatta – –.” (Ht2)

Sama toimittaja kuitenkin totesi myös, ettei hänen työvuoroilleen osunut erityistä reagointia vaatineita tapahtumia. Myös toinen haastateltu toimittaja huomautti, että Qatarissa sattui MM-kisojen aikaan jopa yllättävän vähän erityisiä uutistapahtumia. Hänen mukaansa reagoivia juttuja olisi tehty enemmänkin, jos niihin olisi ollut aihetta. Näin ollen voikin kysyä, oliko toimituksen reagointikyky todellisuudessa niin hyvä kuin haastateltavien kertomuksista voi tulkita, ja missä määrin asiaan vaikutti uutiskynnyksen ylittävien tapahtumien vähyys.

Yllättäviin tapahtumiin reagoimisen lisäksi haastateltavat kokivat toimituksen onnistuneen myös uutisarvoisten tapahtumien ennakoinnissa. Esimerkeiksi haastatteluissa nousivat Argentiinan maailmanmestaruusjuhlat sekä Suomen palloliiton toimitusjohtaja Ari Lahden kaksi vierailua Qatarin. Yle sai järjestettyä toimittajan Argentiinan jo ennen MM-kisojen ratkaisupelejä. Tämän ansiosta Urheiluruudussa pystyttiin raportoimaan paikan päältä sekä argentiinalaisten jalkapallofanien valmistautumisesta ratkaisupeleihin että mestaruusjuhlista. Toimitus myös havaitsi Lahden suunnitteilla olleet kyseenalaiset matkat ja onnistui tavoittamaan hänet haastatteluun paikan päällä Qatarissa. Toimituksen reagointikykyä edesauttoivatkin sekä Suomessa että eri puolilla maailmaa työskennelleet toimittajat.

4.3.3 Epäkäytännölliset ohjeet Qatarin matkustaneille

Yle lähetti MM-kisojen alkupuoliskon ajaksi Qatarin kolme työntekijää. Qatarin matkustivat Ylen ulkomaantoimittaja Sampo Vaarakallio, Yle Sportenin toimittaja Sebastian Backman sekä molempien toimittajien yhteinen kuvaaja Jani Saikko. Vaarakallio ja Saikko tekivät matkallaan huomattavan paljon Urheiluruudussa esitettyä sisältöä. Kaikissa tutkimushaastatteluissa nousikin esille Qatarin matkustaneiden merkitys Urheiluruudun sisältöjen kannalta.

Haastateltavat puhuivat erityisesti Vaarakallion roolista, koska raportoivana toimittajana hän oli erittäin näkyvästi esillä Urheiluruudussa.

Kaikki haastateltavat korostivat kokevansa, että Vaarakallio suoriutui työstään erinomaisesti. Osa haastateltavista painotti tätä useampaan kertaan. Haastateltu uutispäällikkö ja toinen toimittajista kokivat kuitenkin, että toimituksessa Vaarakallion matka olisi voitu suunnitella hieman toisenlaiseksi.

Urheiluruudun sisältöjä suunnitellut uutispäällikkö pohti haastattelussa omaa rooliaan hyvin itsekriittisesti. Hän koki suhtautuneensa suunnitteluvaiheessa ylioptimistisesti siihen, millaista sisältöä Qatarissa on mahdollista tuottaa. Vaarakalliolta toivottiin etukäteen muun muassa epäeettisen kohtelun kohteeksi joutuneiden siirtotyöläisten haastatteluja. Paikan päällä Qatarissa suunnittelijoille selvisi kuitenkin, että tällaisten haastattelujen saaminen vaatisi pidempikestoista paikallaoloa ja luottamuksellisten suhteiden luomista, kuin mihin Vaarakallio pystyi kymmenen päivää kestäneen matkansa aikana.

” – se heidän [siirtotyöläisten] asemansa on niin heikko, ja sit se pelko siitä, että he kuitenkin paljastuu, ja sit ihmishenki voi olla aika halpa.”

– –

”Ehkä ei itekään pysähtynyt miettimään, mikä on realistista, koska jos sinne noin vain kävellään ja saadaan haastatteluja, niin miksi niitä ei myöskään olisi ollut ennen kisoja, koska siellä on varmasti ollut paljon toimittajia.” (Hup)

Myös toinen toimittajista koki, että Qatariin lähetetty työryhmä olisi voinut olla paikan päällä koko kisojen ajan. Vaihtoehtoisesti työryhmää olisi voitu vaihtaa puolesta välin kisoja. Toimittaja ei osannut sanoa, olisiko pidemmällä läsnäololla saavutettu mitään lisää. Hänen mielestään olisi kuitenkin perusteltua, että MM-kisoissa olisi oma toimittaja paikalla koko ajan ainakin kaiken varalta.

Epärealististen sisällöllisten toiveiden ohella Vaarakalliolta vaadittiin uutispäällikön mielestä sisältöä liian moneen paikkaan. Urheiluruudun lisäksi Vaarakallion työtä hyödynnettiin laajasti myös muissa Ylen tv- ja radiolähetyksissä sekä verkkosivujen sisällöissä. Uutispäällikön mielestä erityisen ongelmallista oli se, että eri Ylen toimitukset pyysivät Vaarakalliolta useita suoria raportteja. Tällaisiin suoriin lähetyksiin valmistautuminen vei huomiota muulta

työskentelyltä Qatarissa. Uutispäällikön mielestä hänen tai jonkun muun esimiehen olisi pitänyt toimia eräänlaisena suodattimena ja hallita keskitetysti eri toimitusten pyyntöjä.

” – – olis pystynyt tuomaan työrauhaa sillä, että olis blokannu muutaman niistä suorista. Ei pitäisi koskaan jättää yksittäiselle työntekijälle, että hän joutuu tekemään sen valinnan, mihin hän suostuu.” (Hup)

Ylioptimistisesta ennakkosuunnittelusta johtuneista haasteista huolimatta haastateltavat kokivat, että Qatariin matkustanut työryhmä tuotti erinomaista sisältöä. Haastatteluissa pohdittiin jonkin verran sitä, miksei Qatariin lähetetty suomenkielistä urheilutoimittajaa tekemään kriittistä ilmiöraportointia. Kukaan haastatelluista ei ollut mukana päättämässä asiasta. Yle Urheilun johto ei puolestaan halunnut avata päätöksen yksityiskohtia julkisesti. Kaikki haastateltavat kokivat kuitenkin, ettei valinta ulkomaan- ja urheilutoimittajan välillä ollut kovin oleellinen lopputuloksen kannalta. Haastateltavat olivat vakuuttuneita siitä, että myös urheilutoimittaja olisi tarvittaessa kyennyt tuottamaan kriittistä sisältöä. Konkreettisena esimerkkinä tästä mainittiin Yle Sportenin Sebastian Backmanin työsuoritus Qatarissa. Toisaalta haastateltavat eivät myöskään kyseenalaistaneet ulkomaantoimittajan kykyä työskennellä urheilutapahtumassa.

5 POHDINTA

Tämän tutkielman alussa esitettyjen tutkimuskysymysten kautta on tarkasteltu Urheiluruudun sisältöjä ja Yle Urheilun työntekijöiden kokemuksia. Tutkimuksessa selvitettiin ajanjaksolla 21.9.2022–17.1.2023 esitettyihin Ylen television pääuutislähetysten jälkeisiin Urheiluruutuihin sekä kolmeen tutkimushaastatteluun rajautuen:

1. Miten Urheiluruudussa käsiteltiin vuoden 2022 jalkapallon miesten MM-kisoja ja kisoihin liittyviä ilmiöitä?
2. Miten tutkimushaastateltavat kokevat Ylen suoriutuneen vuoden 2022 miesten jalkapallon MM-kisojen käsittelystä Urheiluruudun osalta?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta voidaan todeta, että Urheiluruudun Qatar-sisällöistä noin kaksi kolmasosa keskittyi jollain tavalla ottelutuloksiin ja loput ilmiöaiheisiin. Ottelutuloksia kerrottiin sekä perinteisten tulosraporttien että taustoittavien otteluanalyysien ja -ennakoiden kautta. Ilmiöuutisoinnissa keskityttiin erityisesti Qatarin kisaisännöiden kritisointiin ja suppeammassa mittakaavassa myös Argentiinan maailmanmestaruuden yhteiskunnalliseen merkitykseen argentiinalaisten näkökulmasta. Ilmiöuutisointi painottui kuitenkin MM-kisojen alkupäähän, ja siitä vastasivat ensisijaisesti muut kuin urheilutoimittajat.

Tutkimushaastateltavien kokemuksiin keskittyneeseen tutkimuskysymykseen voidaan vastata esittelemällä kolme keskeistä teemaa, jotka nousivat esiin haastatteluissa. Haastatellut Yle Urheilun työntekijät luonnehtivat Qatarin MM-kisojen käsittelyä Urheiluruudussa pääosin laadukkaaksi ja monipuoliseksi. He kokivat toimituksen onnistuneen tasapainoilemaan tulos- ja ilmiöuutisoinnin välillä (teema 1) sekä reagoimaan yllättäviin uutistapahtumiin (teema 2). Jälkikäteen tarkasteluna toimituksen olisi kannattanut etukäteissuunnittelussa huolellisemmin pohtia haasteita, joita Qatarissa työskentely aiheuttaa (teema 3). Kokonaisuutena kaikki haastateltavat olivat kuitenkin tyytyväisiä siihen, miten laajasti Urheiluruudussa tuotiin esille sekä Qatarin MM-kisojen eettisiä epäkohtia että ottelutapahtumia. Haastateltavien mielestä eri aiheiden välillä vallitsi sopiva tasapaino, minkä ansiosta Urheiluruudun Qatarin MM-kisauutisoinnin kokonaisuutta voi heidän mielestään luonnehtia pääosin onnistuneeksi.

Tässä luvussa edellä esitettyjä tutkimustuloksia arvioidaan kriittisen pohdinnan kautta. Pohdinnassa tutkimustuloksia vertaillaan kolmannessa luvussa eriteltyyn aiempaan tutkimuskirjallisuuteen. Samalla tässä luvussa arvioidaan sitä, miten Yle Urheilu onnistui Urheiluruudun osalta vastamaan tutkielman alussa kuvattuun haasteelliseen lähtöasetelmaan. Toisin sanoen luvussa analysoidaan Yle Urheilun kykyä välittää sekä vastuullisia uutisia kuoleman kentiltä että urheilumaailman elämyksiä. Pohdinnan tarkoituksena on tiivistää tutkimuksen tuottama uusi tieto ja antaa samalla ehdotuksia siitä, miten suomalaista urheilujournalismia voidaan jatkossa kehittää.

Kokonaisuutena voi todeta, että tutkimuksen tuottamat havainnot ovat hyvin yhdenmukaisia uusimpien kansainvälisten urheilujournalismin tutkimusten tuottamien havaintojen kanssa. Urheiluruudun Qatar-uutisointi kuvastaa eräänlaista urheilujournalismin pitkän aikavälin kehityskaaren taitekohtaa. Qatarin MM-kisoja koskevissa Urheiluruudun sisällöissä urheilun yhteiskunnallinen ulottuvuus oli säännöllisen ja kriittisen tarkastelun kohteena. Tässä suhteessa urheilujournalismi on päässyt selvästi eteenpäin ajasta, jolloin sitä verrattiin tavaratalojen leluosastoihin (ks. esim. Rowe 2007). Toisaalta huomattava osa Urheiluruudun Qatar-kritiikistä oli muiden kuin urheiluaiheisiin erikoistuneiden toimittajien tekemiä.

Tarkastellun Urheiluruudun aineiston ja tutkimushaastattelujen perusteella Yle Urheilussa tunnistettiin selvästi Qatarin ja Fifan urheilupesun tähtäävät vaikuttamisyrietykset. Tätä urheilupesua pyrittiin myös aktiivisesti torjumaan. Yle lähetti Qatarin pelkäämään ilmiöaiheiden uutisointiin keskittyvän toimittajan. Tämän valinnan seurauksen paikan päältä Qatarista ei välitetty lainkaan kisakaupungin tunnelmaa ja jalkapallofanien reaktioita raportoivaa sisältöä. Ylen aiempaan urheilutapahtumauutisointiin verrattuna ratkaisua voi pitää poikkeuksellisen jyrkkänä protestina Qatarin ja Fifaa kohtaan. Urheiluruudussa myös arvosteltiin hyvin kriittisesti Fifan puheenjohtaja Gianni Infantinon toimittajille pitämää yksipuolista puhetta (juttu 9). Tutkimuksissa tällaisten monologioiden on osoitettu olevan Fifan keino kiinnittää huomiota haluamiinsa asioihin (Kolamo 2014, 83–105). Infantinon puheen tuomitseminen on esimerkki aktiivisesta urheilupesun torjunnasta ja kriittisestä uutisoinnista, jota Urheiluruudussa harjoitettiin ainakin osittain. Vastaavanlaisia esimerkkejä olivat myös Sampo Vaarakallion Qatarista lähettämät raportit, joissa painotetaan Qatarin kisaisännöiden ongelmakohtia.

Aiempaan tutkimukseen verrattuna on yllättävää, että Urheiluruudussa jatkettiin Qatarin MM-kisoihin liittyvien ilmiöiden käsittelyä koko MM-kisojen ajan. Tutkimuskirjallisuuden perusteella olisi voinut olettaa, että kriittinen raportointi loppuu lähes kokonaan kisojen alkuvaiheessa (Horne 2017, ks. myös Hammet 2011). Tässä suhteessa Ylen urheilujournalismin voi katsoa kulkevan kohti entistä kriittisempää suuntaa. Kriittisen tarkastelun määrä ja sisältöjen uutuusarvo tosin vähenivät jonkin verran kisojen edetessä.

Qatarin kisaisännyyttä kritisoivien juttujen määrällinen vähentyminen kisojen edetessä oli osin Yle Urheilun tietoinen valinta. Toimituksella oli kuitenkin myös jonkin verran vaikeuksia tuottaa haluttua määrää uutta sisältöä Qatarin ihmisoikeusloukkauksista. Tämä johtui osaltaan Qatarissa työskentelemisen poikkeuksellisesta haastavuudesta. Ihmisoikeussisältöjen määrään vaikuttivat kuitenkin myös jossain määrin ylioptimistinen ennakkosuunnittelu ja liian lyhyt läsnäoloaika Qatarissa. Ylen Qatarin MM-kisauutisoinnissa onkin viitteitä tutkivan journalismin aliresursoinnista. Kyvyttömyys riittävän kattavaan tutkivaan journalismiin on myös aiemmissa tutkimuksissa usein todettu urheilujournalismin haaste (Boyle & Haynes 2009; Rowe 2007). Jatkossa urheilutoimitusten kannattaakin sijoittaa resursseja ennakkosuunnitteluun ja tutkivaan journalismiin, jos tavoitteena on urheilutapahtumiin liittyvien kyseenalaisuuksia mahdollisimman kattava ilmentäminen.

Vaikka Urheiluruudussa käsiteltiin Qatarin MM-kisoihin liittyviä ilmiöitä enemmän tai vähemmän koko MM-kisojen ajan, käsittely loppui hyvin pian kisojen päättymisen jälkeen. Havainto tukee aiempia tutkimuksia, joiden mukaan urheilutoimittajat ovat haluttomia palaamaan käsittelemään menneitä urheilutapahtumia uusien kiinnostavien tapahtumien lähestyessä (Billings & Wenner 2017). Tutkimushaastateltavat pitivät ainakin periaatteellisella tasolla tärkeänä, että ongelmallisiin urheilutapahtumiin palattaisiin jossain vaiheessa niiden päättymisen jälkeen. Käytännössä Urheiluruudussa on kuitenkin korkeintaan satunnaisia esimerkkiä tällaisesta toimintatavasta.

Urheiluruudun Qatarin MM-kisauutisoinnin kriittistä tarkasteluotetta heikensi jonkin verran tuloksetraportoinnin vahva painottaminen varsinkin kisojen keskivaiheilla. Tällaisissa tulosisällöissä on toisinaan piirteitä urheilujournalismille ominaisesta urheilun dramaattisuuden hehkuttamisesta ja ihailusta (vrt. esim. Oates & Pauly 2007; Rowe 2007). Tulosisällöille on myös tyypillistä, että ne ovat useimmiten miespuolisten urheilutoimittajien

tekemiä (Hutchins & Rowe 2012, 125). Tämä pätee myös Urheiluruudun Qatarin MM-kisauutisoinnin tapauksessa.

Aiempien tutkimusten mukaan miesvetoinen tuloksetraportointi altistaa helposti miehisten näkökulmien ylikorostumiseen ja objektiivisuuden heikkenemiseen (Hardin ym. 2006; Claringbould ym. 2004). Tämän tutkimuksen perusteella ei kuitenkaan voida väittää, että Ylen urheilujournalismi olisi jollain tavalla epätasa-arvoista. Miesvetoisesta uutisoinnista huolimatta tarkastelluissa Urheiluruudun lähetyksissä on viitteitä eri sukupuolten hyvin tasa-arvoisesta huomioimisesta. On myös syytä huomata, että Yle Urheilussa työskentelee paljon naisia, joista useampi esimiestehtävissä. Ulospäin miesvetoisena näyttäytyvä uutisointi ei välttämättä tarkoittakaan heikompilaatuista urheilujournalismia. Miesvetoisuuden painottumisen tunnistetuista riskeistä on kuitenkin syytä olla tietoinen.

Edellä kuvattujen Urheiluruudun tulossisältöjen voi jossain määrin katsoa siirtäneen huomiota pois Qatarin ihmisoikeusloukkauksista ja edistäneen näin Qatarin urheilupesua (vrt. Fruh ym. 2022). Tämä herättääkin kysymysten siitä, missä määrin Urheiluruudussa toteutuvat vallan vahtikoiralle kohdistetut odotukset objektiivisesta ja kriittisestä journalismista (vrt. Palmer ym. 2020). Toisaalta Urheiluruudun lähetyksistä muodostuvassa kokonaiskuvassa suhtautuminen Qatarin MM-kisaisännyyteen on erittäin kielteinen ja tuomitseva. Kriittistä ilmiöuutisointia esitettiin niin usein ja näkyvästi, että keskeisimmät Qatarin MM-kisoihin liittyvät epäkohdat tuskin jäivät yleisölle epäselviksi. Urheiluruudun uutisoinnin myötä merkittävälle osalle suomalaisia jalkapallokatsojia todennäköisesti konkretisoitui se, että Qatarin MM-kisat pelattiin kirjaimellisesti kuoleman kentillä.

Sisältöjen kriittisyyden ja yhteiskunnallisen merkittävyyden näkökulmasta Urheiluruudun voikin katsoa edustavan entistä kriittisempää urheilujournalismin trendiä. Qatarin MM-kisauutisoinnissa Urheiluruudussa kiinnitettiin huomiota esimerkiksi urheilun ja politiikan yhteyteen sekä naisten asemaan Qatarissa. Nämä ovat teemoja, joiden käsittelyn olemattomuudesta urheilujournalismia on aiemmin kritisoitu (McDonald 2012; Chen & Colapinto 2010).

Urheilujournalismin arvostuksen ja uskottavuuden parantamiseksi huomiota tulisi kuitenkin kiinnittää sisältöjen lisäksi myös urheilutoimittajien julkisuuskuvaan. Toistaiseksi urheilutoimittajia pidetään suhteellisen usein urheilutulosten kertojina (ks. Laine & Turtiainen

2018; Hutchins & Rowe 2012, 125). Vaikka urheilutoimittajat tiedostavatkin kriittisen urheiluraportoinnin merkityksen, tämä ei ainakaan Urheiluruudun Qatar- uutisoinnissa täysin välittynyt suurelle yleisölle. Urheiluruudun Qatarin MM-kisauutisoinnin tapauksessa ilmiöuutisointi oli merkittävältä osin ulkomaantoimittajan tehtävänä. Samaan aikaan Yle Urheilun urheilutoimittajat kuitenkin kokevat pystyvänsä tarvittaessa kriittiseen ilmiöuutisointiin.

Jatkossa urheilutoimittajien kyky kriittiseen uutisointiin tulisi osoittaa useammin käytännössä urheilujournalismin kehittämiseksi. Urheilumaailman lieveilmiöiden kriittisen tarkastelu eriyttäminen ulkomaantoimitukselle ei ainakaan paranna urheilujournalismin uskottavuutta. Jos vallan vahtikoiran tehtävä luovutetaan tietoisesti urheilutoimituksen ulkopuolelle, tämä pitäisi pystyä selkeästi ja avoimesti perustelemaan yleisölle. Pelkkä ulkomaantoimittajan lähettäminen Qatarin MM-kisoihin ilman tarkentavaa selitystä antaa yleisölle helposti käsityksen siitä, etteivät urheilutoimittajat kykene riittävän kriittiseen uutisointiin.

Ylen urheilujournalismin kriittisyyttä arvioidessa on syytä huomioida myös Ylen yhteiskunnallinen tehtävä. Ylellä on selkeä velvollisuus harjoittaa mahdollisimman vastuullista uutisointia, johon myös urheilun kriittinen tarkastelu kuuluu. Toisaalta yksi Ylen tehtävistä on myös välittää urheilumaailman elämyksiä. (Yleisradio 2020.) Näin ollen Ylen urheilutoimittajille voi perustellusti sallia myös jonkinasteisen tarinankertojan roolin. Yle Urheilun onnistumisen arvioiminen riippuukin pitkälti siitä, miten Ylen odotetaan painottavan eri tehtäviään. Tämä on puolestaan kysymys, jota tulee jatkossakin käydä yhteiskunnallista arvokeskustelua.

Kansainvälisen tutkimuskirjallisuuden perusteella edellä analysoituja tutkimuksen tuloksia voi pitää pääosin odotettuina. Aiempiin tutkimuksiin verrattaessa merkittävin uusi tieto on se, Urheiluruudussa Qatarin MM-kisaisännöiden epäkohtia käsiteltiin jossain määrin koko MM-kisojen ajan. Tämä on hyvin epätyypillistä urheilun megatapahtumien uutisoinnille (Horne 2017). Kotimaisen tutkimustiedon näkökulmasta tutkimustulokset ovat erityisen kiinnostavia. Aiemmissa vertaisarvioituissa suomalaistutkimuksissa kotimaisen urheilujournalismin on useimmiten todettu olevan huomattavan kritiikitöntä (ks. esim. Laine & Turtiainen 2018; Laine 2011). Urheiluruudussa Qatarin MM-kisoihin suhtauduttiin kuitenkin kokonaisuutena poikkeuksellisen kriittisesti.

Johtopäätöksinä voidaan todeta, että Urheiluruudussa käsiteltiin laajasti sekä Qatarin MM-kisoihin liittyviä ottelutapahtumia että kisoihin liittyviä ilmiöitä. Tulospainotteisuus painottui käsittelyssä, mutta aiempien tutkimusten tuottamiin havaintoihin verrattuna ilmiöuutisointia oli poikkeuksellisen runsaasti. Ilmiöuutisoinnissa Qatarin MM-kisaisännöityksen suhtauduttiin erittäin kielteisesti.

Tarkasteltujen Urheiluruudun sisältöjen ja tutkimushaastateltavien kertomusten perusteella Yle Urheilun toimituksessa tunnustetaan selkeästi kriittisen urheilu-uutisoinnin tarve ja merkitys. Jos kriittistä urheilujournalismia halutaan jatkossa kehittää, erityisesti kahteen asiaan tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota. Urheilujournalismin osoitettuja resursseja kannattaa suunnata entistä enemmän laadukkaaseen ennakkosuunnitteluun ja tutkivaan journalismiin. Toiseksi urheiluun erikoistuneille toimittajille on annettava entistä enemmän vastuuta urheilun kielteisten ilmiöiden raportoinnista urheilujournalismin uskottavuuden ja arvostuksen lisäämiseksi.

6 LOPUKSI

Tässä tutkielman viimeisessä pääluvussa eritellään toteutetun tutkimuksen vahvuuksia ja heikkouksia. Tällainen kriittinen tarkastelu on välttämätöntä, jotta lukija voi arvioida tuotetun tutkimustiedon luotattavuutta. Vahvuuksien ja heikkouksien arvioinnin jälkeen luvussa esitetään vielä muutamia jatkotutkimusehdotuksia. Nämä jatkotutkimusehdotukset perustuvat sekä tässä tutkimuksessa esiin nousseisiin kiinnostaviin havaintoihin että hyödynnetyn tutkimusasetelman rajallisuuteen.

6.1 Tutkimuksen arviointi

Kaikkien tutkimusten vahvuuksia ja heikkouksia tulee tarkastella kriittisesti. Tällaisessa tarkastelussa voidaan hyödyntää validiteetin ja reliabiliteetin käsitteitä. Validiteetilla mitataan sitä, kuinka hyvin tutkimus tuottaa vastauksia asetettuihin tutkimuskysymyksiin (Guion ym. 2011, 1). Reliabiliteetin kautta voidaan puolestaan tarkastella tutkimuksen toistettavuutta (Franklin ym. 2010).

Validiteettia ja reliabiliteettia on perinteisesti hyödynnetty varsinkin määrällisten tutkimusten arvioinnissa. Tutkijat ovat kuitenkin olleet erimielisiä siitä, kuinka hyvin validiteetin ja reliabiliteetin tarkastelu soveltuu laadullisten tutkimusten arviointiin (Franklin ym. 2010, 355; ks. myös Golafshani 2003, 602). Tämän monimenetelmä tutkimuksen arvioinnissa validiteetin tarkastelua hyödynnetään tutkimuskysymysten ja saatujen tulosten yhdenmukaisuuden vertailuun. Reliabiliteetin arvioinnin kautta pohditaan puolestaan sitä, kuinka hyvin tutkimuksen tulokset olisivat toistettavissa.

Tämän tutkimuksen tarkoituksen on kuvata Qatarin MM-kisojen käsittelyä Urheiluruudussa sekä Yle Urheilun työntekijöiden kokemuksia MM-kisojen uutisoinnista. Urheiluruudun sisältöjä on tarkasteltu Urheiluruudun lähetyksistä kerätyn aineiston määrällisellä sisällönerittelyllä sekä tyypittelyllä. Aineiston valintaa voi pitää onnistuneena, sillä Urheiluruudun jutut toimivat tarkastelukohteen autenttisina ilmentäjinä. Myös aineistonkeruujanjakson voi katsoa olleen riittävä. Ajanjakson molemmissa ääripäissä oli pitkä jakso, jolloin Qatarin MM-kisoja ei käsitelty Urheiluruudussa lainkaan.

Määrällisen sisällönerittelyn ja tyypittelyn käyttäminen analyysimenetelminä edistää tutkimuksen menetelmällistä triangulaatiota ja tukeen näin validiteettia. Toisaalta valitut analyysimenetelmät antavat jossain määrin rajallisen sanallisen kuvauksen aineistosta. Esimerkiksi diskurssianalyysin tai hermeneuttisen analyysin hyödyntäminen olisi voinut tarjota syvällisempää ymmärrystä tarkastelukohteesta ja helpottaa saatujen tutkimustulosten sanoittamista.

Tutkimushaastattelujen kautta saatujen tulosten validiteetin voi kyseenalaistaa erityisesti haastateltavien pienen määrän vuoksi. Kolmeen haastatteluun tyytyminen ei välttämättä tuota yleistettävää tietoa koko Yle Urheilun toimituksesta. Toisaalta kolmesta haastattelusta saadussa aineistossa on selkeitä merkkejä saturaatiosta, vaikka saturaation saavuttaminen ei edes ollut haastateluille asetettu tavoite (vrt. luku 3.2).

Haastateltavien määrää suurempana haasteena validiteetin näkökulmasta voikin pitää haastatteluasetelmaa. Kaikki haastateltavat tiesivät toisensa, mikä on saattanut rajoittaa haastateltavien halua kertoa kokemuksistaan täysin avoimesti. Haastateltavat painottivat useampaan kertaan esimerkiksi sitä, että he pitävät kollegansa Sampo Vaarakallion työsuoritusta hyvin onnistuneena. Tällainen erityinen painottaminen saattaa joissain tapauksissa kertoa haastateltavien ylimääräisestä harkitsevuudesta kertomustensa suhteen.

Tutkimuksen reliabiliteetin näkökulmasta erityisesti Urheiluruudun lähetyksistä saadun aineiston luokitusrunkoa voi pitää haasteellisena. Teoriasidonnaisuudestaan huolimatta eri Urheiluruudun lähetysten jakaminen eri juttuluokkiin on ollut jossain määrin subjektiivista. Eri tutkijat eivät välttämättä pystyisi määrittelemään tietyille jutuille täsmälleen samaa juttuluokkaa. Tämä johtuu erityisesti Urheiluruudun sisältöjen monipuolisuudesta ja jatkuvasti vaihtelevista toteutustavoista. Luvussa 4.3.1 kuvatun aineiston koodausmenettelyn avulla eri tutkijoiden pitäisi kuitenkin pystyä jaottelemaan eri jutut juttuluokkiin siinä määrin yhdenmukaisesti, ettei lopputuloksen kokonaiskuva muutu merkittävästi.

Tutkimushaastattelujen toistettavuutta voi pitää pääosin hyvänä. Toisaalta valitussa avoimen haastattelun menetelmässä haastattelijalla on korostunut rooli. Näin ollen eri haastattelijoiden haastatteluote voi vaikuttaa suurestikin saatuihin vastauksiin. Tässä suhteessa puolistrukturoidun haastattelumenetelmän hyödyntäminen olisi ollut perusteltua.

Saatujen tutkimustulosten voi kokonaisuutena todeta antavan kattavan kuvauksen Urheiluruudun Qatarin MM-kisoja käsitelleistä sisällöistä. Tuloksia yleistettäessä tulee kuitenkin harjoittaa kriittisyyttä. Tutkimuksessa ei esimerkiksi tarkasteltu käytännössä lainkaan Urheiluruutujen kuvakerrontaa tai Urheiluruudun juttujen verkkoversioita. Johtopäätöksiä vedettäessä on myös huomioitava tapaustutkimuksen luonne. Tulokset antavat hyvän kuvan Qatarin MM-kisojen käsittelystä Urheiluruudussa. Ne eivät kuitenkaan välttämättä kerro Urheiluruudusta kokonaisuutena. Yksi tämän tutkimuksen keskeisistä havainnoista on, että Qatarin MM-kisojen ilmiöuutisoinnista vastasivat suurelta osin muut kuin urheilutoimittajat. Olisi kuitenkin virheellistä väittää, etteivät Ylen urheilutoimittajat kykene kriittiseen ilmiöuutisointiin. Esimerkiksi Yle Urheilussa työskentelevän Riikka Smolander-Slotten juttu suomalaisen voimistelun eettisistä epäkohdista oli ehdolla vuoden 2022 journalistiseksi jutuksi (Suuri journalistipalkinto 2023). Tulosten perusteella ei myöskään voi arvioida Ylen urheilujournalismia kokonaisuudessaan, sillä esimerkiksi verkkouutisointi muodostaa erittäin merkittävän osan Ylen urheilujournalismista. Sen sijaan tuloksia voi vertailla muihin suomalaisesta urheilujournalismista saatuihin kokemuksiin ja havaintoihin.

6.2 Jatkotutkimusehdotukset

Tämän tutkimuksen rajoitteet huomioon ottaen Ylen harjoittamaa urheilujournalismia on syytä tarkastella myös jatkossa. Sama pätee laajemminkin suomalaiseen urheilujournalismiin. Tämän tutkimusprosessin aikana nousi muutamia kiinnostavia havaintoja, joita ei ollut tämän tutkimuksen puitteissa mahdollisuutta tarkastella syvällisemmin. Ne tarjoavat kuitenkin hyviä lähtökohtia jatkotutkimukselle.

Urheiluruutu on Ylen sisällä hyvin omaleimainen julkaisukanava. Jos Ylen urheilujournalismia haluaa tarkastella laajemmin, Urheiluruudun sisältöjä on mielekästä vertailla Ylen verkkosisältöihin. Olisi myös kiinnostavaa tarkastella sitä, kuinka paljon urheiluaiheita käsitellään Ylen uutislähetyksissä. Qatarin MM-kisojakin käsiteltiin esimerkiksi puoli yhdeksän uutisissa yksittäisten juttujen muodossa. Tällainen tarkastelu voisi tuottaa ymmärrystä siitä, millaiset urheilumaailman aiheet ylittävät televisiouutisten uutiskynnyksen.

Ylen urheilujournalismia olisi myös mielekästä vertailla muihin kotimaisiin ja kansainvälisiin toimijoihin. Kaksi tämän tutkimuksen haastateltavista kertoi kokevansa, että MTV käsitteli

Qatarin MM-kisoja Yleä tuloskeskeisemmin. Jos tällaiset kokemukset pystytään osoittamaan todeksi tutkimuksen kautta, saadaan ymmärrystä suomalaisille urheilumediakuluttajille tarjotuista vaihtoehdoista syvennettyä.

Yleisemmin urheilujournalismia tulisi tutkia muun muassa pohjoismaisesta näkökulmasta. Haastateltavien mielestä pohjoismainen urheilujournalismi on kehittynyt monessa muussa länsimaassa harjoitettua urheilujournalismia kriittisemmäksi. Myös sukupuolten tasa-arvoon tulee kiinnittää huomiota tulevilla tutkimuksilla. Vaikka sukupuolittunutta urheilujournalismia on tutkittu suomessakin verrattain laajasti, tämän tutkimukset havainnot puoltavat jatkotutkimusta. Tässä tutkimuksessa Urheiluruudun uutisoinnin havaittiin olevan hyvin miesvetoista. Samaan aikaan tarkastelluissa Urheiluruudun lähetyksissä on kuitenkin merkkejä siitä, että eri sukupuolia kohdeltaisiin uutisoinnissa tasa-arvoisemmin kuin aiempien tutkimusten perusteella olisi syytä olettaa.

Suomalaisella urheilujournalismin tutkimuksella on aiemman tutkimuksen ansiosta vankka perusta. Erityisen merkityksellisenä alan kotimaisen tutkimuksen kannalta voi pitää helmikuussa 2023 julkaistua urheilujournalismin bibliografiaa (ks. Laine & Särkivuori 2023). Jotta laadukas aiempi tutkimus pääsee arvoiseensa hyötykäyttöön, urheilujournalismin tutkimusta on syytä jatkossakin tukea yli oppiainerajojen. Tämä auttaa puolestaan suomalaista urheilutoimituksia suoriutumaan sillä tasolla, jota miltä tahansa riippumatonta journalismia harjoittavalta taholta voi perustellusti vaatia.

LÄHTEET

- Adhabi, E. A. R. & Anozie, C. B. (2017). Literature Review for the Type of Interview in Qualitative Research. *International Journal of Education* 9 (3), 86–97. doi: 10.5296/ije.v9i3.11483.
- Al-Emadi, A., Kaplanidou, K., Diop, A., Sagas, M., Le, K. T. & Mustafa, S. A-A. (2017). 2022 Qatar World Cup: Impact Perceptions among Qatar Residents. *Journal of Travel Research* 56 (5), 563–694. doi: 10.1177/0047287516652502.
- Al-Emadi, A., Sellami, A. L. & Fadlalla, A. M. (2022). The Perceived Impacts of Staging the 2022 FIFA World Cup in Qatar. *Journal of Sport & Tourism* 26 (1), 1–20. doi: 10.1080/14775085.2021.2017327.
- Alshenqeeti, H. (2014). Interviewing as a Data Collection Method: A Critical Review. *English Linguistics Research* 3 (1), 39–45. doi: 10.5430/elr.v3n1p39.
- Al Thani, M. (2021). Channelling Soft Power: The Qatar 2022 World Cup, Migrant Workers, and International Image. *The International Journal of the History of Sport* 38 (17), 1729–1752. doi: 10.1080/09523367.2021.1988932.
- Arponen, A. O. (1998). *Tunnettuja Urheilutoimittajia. Teoksessa A. Halmesvirta & H. Roiko-Jokela (toim.) Urheilu, historia ja julkisuus. Jyväskylä: Atena, 55–78.*
- Bihu, R. (2020). Using Unstructured Interviews in Educational and Social Science Research: The Process, Opportunity and Difficulty. *Global Scientific Journals* 8 (10), 712–721. Viitattu 3.3.2023. www.globalscientificjournal.com
- Beck, D. & Bosshart, L. (2003). Sports and Media. *Communication research trends* 22 (4), 1–43.
- Billings, A. C., Qiao, F., Conlin, L. & Nie, T. (2017). Permanently Desiring the Temporary? Snapchat, Social Media, and the Shifting Motivations of Sports Fans. *Communication & Sport* 5 (1), 10–26. doi: 10.1177/2167479515588760.
- Billings, A. C. & Wenner, L. A. (2017). The Curious Case of the Megasporting Event: Media, Mediatization and Seminal Sports Events. *Teoksessa L. A. Wenner & A. C. Billings (toim.) Sport, Media and Mega-events. London & New York: Routledge, 3–18.*
- Biscomb, K. & Matheson, H. (2019). Are the Times Changing Enough? Print Media Trends across Four Decades. *International Review for the Sociology of Sport* 54 (3), 259–281. doi: 10.1177/1012690217716574.
- Boyle, R. (2017). Sport Journalism: Changing Journalism Practice and Digital Media. *Digital Journalism* 5 (5), 493–495. doi: 10.1080/21670811.2017.1281603.

- Boyle, R. (2012). Reflections on Communication and Sport: On Journalism and Digital Culture. *Communication & Sport* 1 (1–2), 88–99. doi: 10.1177/2167479512467978.
- Boyle, R. & Haynes, R. (2009). *Power Play: Sport, the Media and Popular Culture*. Toinen painos. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Cassidy, W. P. (2017). Inching Away from the Toy Department: Daily Newspaper Sports Coverage of Jason Collins’ and Michael Sam’s Coming Out. *Communication & Sport* 5 (5), 534–553. doi: 10.1177/2167479516642205.
- Chen, C. C. & Colapinto, C. (2010). Beijing Olympics between Media, Sport and Politics: Perspectives from the Swiss and Italian Media. *The International Journal of the History of Sport* 27 (9–10), 1694–1716. doi: 10.1080/09523367.2010.481120.
- Claringbould, I., Knoppers, A. & Elling, A. (2004). Exclusionary Practices in Sport Journalism. *Sex Roles* 51 (11–12), 709–718. doi: 10.1007/s11199-004-0720-3.
- DiCicco-Bloom, B. & Crabtree, B. F. (2006). The Qualitative Research Interview. *Medical Education* 40 (4), 314–321. doi: 10.1111/j.1365-2929.2006.02418.x.
- Dooley, B. D. (2022). Sportswashing: The 2022 Beijing Olympics. *SAGE Business Cases Originals*. doi: 10.4135/9781529607987.
- Doyle, L., Brady, A-M. & Byrne, G. (2009). An Overview of Mixed Methods Research. *Journal of Research in Nursing* 14 (2), 175–185. doi: 10.1177/1744987108093962.
- Dun, S. (2014). No Beer, no Way! Football Fan Identity Enactment Won’t Mix with Muslim Beliefs in the Qatar 2022 World Cup. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure & Events* 6 (2), 186–199. doi: 10.1080/19407963.2014.925256.
- Elliott, V. (2018). Thinking about the Coding Process in Qualitative Data Analysis. *The Qualitative Report* 23 (11), 2850–2861. Verkkojulkaisu. Viitattu 12.3.2023. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/thinking-about-coding-process-qualitative-data/docview/2155621346/se-2?accountid=11774>.
- English, P. (2018). *Sports Journalism*. doi: 10.1093/acrefore/9780190228613.013.873
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2008). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 8. painos. Tampere: Vastapaino.
- Fairley, S. & Tyler, B. D. (2012). Bringing Baseball to the Big Screen: Building Sense of Community Outside of the Ballpark. *Journal of Sport Management* 26 (3), 258–270. doi: 10.1123/jsm.26.3.258.
- Fett, M. (2020). The Game has Changed – A Systematic Approach to Classify FIFA World Cups. *International Journal of Sport Policy and Politics* 12 (3), 455–470. doi: 10.1080/19406940.2020.1784978.

- Fourie, J. & Santana-Gallego, M. (2011). The Impact of Mega-sport Events on Tourist Arrivals. *Tourism Management* 32 (6), 1364–1370. doi: 10.1016/j.tourman.2011.01.011.
- Franklin, C. S., Cody, P. A. & Ballan, M. (2010). Reliability and Validity in Qualitative Research. Teoksessa B. A. Thyer (toim.) *The Handbook of Social Work Research Methods*. Toinen painos. London: Sage Publications, 355–374.
- Fruh, K., Archer, A. & Wojtowicz, J. (2022). Sportswashing: Complicity and Corruption. *Sport, Ethics and Philosophy*. doi: 10.1080/17511321.2022.2107697.
- Ganji, S. K. (2016). Leveraging the World Cup: Mega Sporting Events, Human Rights Risk, and Worker Welfare Reform in Qatar. *Journal on Migration and Human Security* 4 (4), 221–259. doi: 10.1177/233150241600400403.
- Gantz, W. (2011). Keeping Score: Reflections and Suggestions for Scholarship in Sports and Media. Teoksessa A. C. Billings (toim.) *Sports media: Transformation, Integration, Consumption*. London & New York: Routledge, 7–18.
- Golafshani, N. (2003). Understanding Reliability and Validity in Qualitative Research. *The Qualitative Report* 8 (4), 597–607. doi: 10.46743/2160-3715/2003.1870.
- Grix, J. (2012). ‘Image’ Leveraging and Sports Mega-events: Germany and the 2006 FIFA World Cup. *Journal of Sport & Tourism* 17 (4), 289–312. doi: 10.1080/14775085.2012.760934.
- Gruneau, R. (1989). Making Spectacle: A Case Study in Television Sports Production. Teoksessa L. A. Wenner (toim.) *Media, Sports & Society*. 1. painos. London: Sage Publications, 134–156.
- Guion, L. A., Diehl, D. C. & McDonald, D. (2011). Triangulation: Establishing the Validity of Qualitative Studies. University of Florida. 3s. doi: 10.32473/edis-fy394-2011.
- Gunter, B. (2002). The Quantitative Research Process. Teoksessa K. B. Jensen (toim.) *A Handbook of Media and Communication Research: Qualitative and Quantitative Methodologies*. London: Routledge, 209–234.
- Hammet, D. (2011). British Media Representations of South Africa and the 2010 FIFA World Cup. *South African Geographical Journal* 93 (1), 63–74. doi: 10.1080/03736245.2011.566310.
- Hamqvist, S. (2009). Dagspress, sport och doping – medieskandalen i ett samtida Sverige. Lunds universitet. *Lund Studies in Media and Communication*. Väitöskirja.
- Hannan, A. & McKenzie, L. (2007). *Interviews in Education Research*. University of Plymouth, Faculty of Education. Viitattu 3.3.2023.

- <https://eclass.aspete.gr/modules/document/file.php/EPPAIK269/UsingInterviewsinEducationResearch.pdf>.
- Hardin, M., Dodd, J. E. & Lauffer, K. (2006). Passing It On: The Reinforcement of Male Hegemony in Sports Journalism Textbooks. *Mass Communication & Society* 9 (4), 429–446. doi: 10.1207/s15327825mcs0904_3.
- Harrower, T. (2006). *Inside Reporting: A Practical Guide to the Craft of Journalism*. Ensimmäinen painos. New York: McGraw-Hill.
- Hartal, G. (2022). Touring and Obscuring: How Sensual, Embodied and Haptic Gay Touristic Practices Construct the Geopolitics of Pinkwashing. *Social & Cultural Geography* 23 (6), 836–854. doi: 10.1080/14649365.2020.1821391.
- Haynes, R. & Boyle, R. (2017). The FIFA World Cup: Media, Football and the Evolution of a Global Event. Teoksessa L. A. Wenner & A. C. Billings (toim.) *Sport, Media and Mega-events*. London & New York: Routledge, 85–99.
- Hofisi, C., Hofisi, M. & Mago, S. (2014). Critiquing Interviewing as a Data Collection Method. *Mediterranean Journal of Social Sciences* 5 (16), 60–64. doi: 10.5901/mjss.2014.v5n16p60.
- Horne, J. (2017). Sports Mega-events: Mass Media and Symbolic Contestation. Teoksessa L. A. Wenner & A. C. Billings (toim.) *Sport, Media and Mega-events*. London & New York: Routledge, 19–32.
- Horne, J. (2007). The Four ‘Knowns’ of Sports Mega-Events. *Leisure Studies* 26 (1), 81–96. doi: 10.1080/02614360500504628.
- Horne, J. & Whannel, G. (2010). The ‘Caged Torch Procession’: Celebrities, Protesters and the 2008 Olympic Torch Relay in London, Paris and San Francisco. *Sport in Society* 13 (5), 760–770. doi: 10.1080/17430431003650950.
- Hutchins, B. & Rowe, D. (2012). *Sport Beyond Television: The Internet, Digital Media and the Rise of Networked Media Sport*. London & New York: Routledge.
- Itkonen, H., Imanen, K., Matilainen, P. & Jaskari, L. (2008). Media urheilun tulkkina ja tekijänä. *Jyväskylän yliopisto, liikuntatieteiden laitos. Tutkimuksia* 1/2008.
- Kolamo, S. (2022). *Riistopallon MM-kisat Qatarissa*. Tampere: Vastapaino.
- Kolamo, S. (2014). *FIFAn valtapeli: Etelä-Afrikan jalkapallon MM-kisat 2010 keskitettynä mediaspektaakkelinä*. Jyväskylän yliopisto. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 116. Viitattu 19.1.2023. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/44920>.

- Laine, A. (2012). Katsaus suomalaisen urheilujournalismin historiaan. Teoksessa K. Ilmanen ja H. Vehmas (toim.) Liikunnan areenat: yhteiskuntatieteellisiä kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston liikuntakasvatuksen laitos, 273–288.
- Laine, A. (2011). Urheilujournalismin Suomi–Ruotsi-maaottelu: Vertaileva tutkimus suomalaisten ja ruotsalaisten iltapäivälehtien Ateenan 2004 ja Torinon 2006 olympiauutisoinnista. Helsinki: Edita. Väitöskirja.
- Laine, A. & Särkivuori, J. (2023). Suomalaisen urheilujournalismin bibliografia. Jyväskylän yliopisto. JYU Studies 2. Viitattu 22.3.2023. doi: 10.17011/jyustudies/2.
- Laine, A. & Turtiainen, R. (2018). Urheilujournalismi vallan vahtikoirana? Tapauskohtaisessa tarkastelussa huippu-urheilun muutostyötä käsittelevä uutisointi suomalaisissa sanomalehdissä. *Media ja viestintä* 41 (4), 280–301. Viitattu 18.1.2023. <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/77461>.
- Laine, A. & Välimäki, E. (2012). Helsingin Sanomien urheilu-uutisoinnin ominaispiirteet – tapauskohtaisessa tarkastelussa vuoden 2009 tennisjutut. *Liikunta & Tiede* 49 (6), 66–73. Viitattu 12.3.2023. https://www.lts.fi/media/lts_vertaisarvioidut_tutkimusartikkelit/2012/lt612_tutkimusartikkelit_laine_lowres.pdf.
- Leverett, T. S. Jr. (1981). ‘Wandering among old Dodgers’: The Sports Journalism of Roger Kahn. *Journal of Sport History* 8 (2), 111–117.
- Levy, H. (2017). Reporting the 2014 World Cup: Football First and Social Issues Last. *Sport in Society* 20 (5–6), 572–582. doi: 10.1080/17430437.2016.1158477.
- Matzarakis, A. & Fröhlich, D. (2015). Sport Events and Climate for Visitors – the Case of FIFA World Cup. *International Journal of Biometeorology* 59, 481–486. doi: 10.1007/s00484-014-0886-5.
- McDonald, B. (2012). The Dominant Logic of Australian Sport: Narratives from the Beijing Olympics. Teoksessa K. Ilmanen ja H. Vehmas (toim.) Liikunnan areenat: yhteiskuntatieteellisiä kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston liikuntakasvatuksen laitos, 227–238.
- McEnnis, S. (2020). Toy Department within the Toy Department? Online Sports Journalists and Professional Legitimacy. *Journalism* 21 (10), 1415–1431. doi: 10.1177/1464884918797613.
- Meinander, H. (2012). Tasavallan tiellä: Suomi kansalaissodasta 2010-luvulle. Toinen uudistettu painos. Helsinki: Schildts & Söderströms.

- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. Toinen painos. London: Sage Publications.
- Moragas Spà, M., Rivenburgh, N. K. & Larson, J. F. (1995). *Television in the Olympics*. London: John Libbey.
- MTV Urheilu. (2020). MTV ja Yle hankkivat jalkapallon miesten MM-kisojen esitysoikeudet – ”Historiallinen yhteistyö”. Verkkouutinen. Viitattu 1.2.2023. www.mtvuutiset.fi.
- Müller, M. (2015). What Makes an Event a Mega-event? Definitions and Sizes. *Leisure Studies* 34 (6), 627–642. doi: 10.1080/02614367.2014.993333.
- Nieminen, H. & Pantti, M. (2009). *Media markkinoilla: Johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen*. Uudistettu painos. Helsinki: Loki-kirjat.
- Nikkinen, A. & Vacklin, A. (2012). *Television ruonousoppia: Toisenlainen katse tv-ohjelmiin*. Helsinki: Like.
- Oates, T. P. & Pauly, J. (2007). Sports Journalism as Moral and Ethical Discourse. *Journal of Mass Media Ethics* 22 (4), 332–347. doi: 10.1080/08900520701583628.
- Palmer, R., Toff, B. & Nielsen, R. K. (2020). ”The Media Covers Up a Lot of Things”: Watchdog Ideals Meet Folk Theories of Journalism. *Journalism Studies* 21 (14), 1973–1989. doi: 10.1080/1461670X.2020.1808516.
- Pokkinen, P. (2022). Vastaavalta toimittajalta: Pitääkö Ylen näyttää urheilua? Mitä ja kuinka paljon? Verkkouutinen. Viitattu 1.2.2023. <https://yle.fi/a/3-12304294>.
- Raney, A. A. (2011). Fair Ball? Exploring the Relationship between Media Sports and Viewer Morality. Teoksessa A. C. Billings (toim.) *Sports media: Transformation, Integration, Consumption*. London & New York: Routledge, 77–93.
- Real, M. (2011). Theorizing the Sports–Television Dream Marriage: Why Sports Fit Television so Well. Teoksessa A. C. Billings (toim.) *Sports media: Transformation, Integration, Consumption*. London & New York: Routledge, 19–39.
- Reporters without borders. (2023). Qatar. Verkkosivu. Viitattu 19.1.2023. <https://rsf.org/en/country/qatar>.
- Riffe, D., Lacy, S. & Fico, F. (2014). *Analysing Media Messages: Using Quantitative Content Analysis in Research*. 3. painos. New York: Routledge.
- Rivenburgh, N. K. (2003). The Olympic Games: Twenty-First Century Challenges as a Global Media Event. Teoksessa A. Bernstein & N. Blain (toim.) *Sport, Media, Culture: Global and local dimensions*. London & Portland: Frank Cass Publishers, 31–51.
- Rookwood, J. (2019). Access, Security and Diplomacy: Perceptions of Soft Power, Nation Branding and the Organisational Challenges Facing Qatar’s 2022 FIFA World Cup.

- Sport, Business and Management: An International Journal 9 (1), 26–44. doi: 10.1108/SBM-02-2018-0016.
- Rowe, D. (2017). Sports Journalism and the FIFA Scandal: Personalization, Co-optation, and Investigation. *Communication & Sport* 5 (5), 515–533. doi: 10.1177/2167479516642206.
- Rowe, D. (2011a). *Global Media Sport: Flows, Forms and Futures*. New York: Bloomsbury.
- Rowe, D. (2011b). Sports Media: Beyond Broadcasting, Beyond Sports, Beyond Societies? Teoksessa A. C. Billings (toim.) *Sports media: Transformation, Integration, Consumption*. London & New York: Routledge, 94–113.
- Rowe, D. (2007). Sports Journalism: Still the ‘Toy Department’ of the News Media? *Journalism* 8 (4), 385–405. doi: 10.1177/1464884907078657.
- Rowe, D. (2005). Fourth Estate or Fan Club? Sports Journalism Engages the Popular. Teoksessa S. Allan (toim.) *Journalism: Critical Issues*. Maidenhead: Open University Press, 125–136.
- Rowe, D. (2004). *Sport, Culture and the Media: The Unruly Trinity*. 2. painos. Maidenhead: Open University Press.
- Räihä, F., West, P. & Lång, L. (2022). Finlands saldo i Peking: åtta medaljer – se våra framgångar i vinterspelen genom tiderna i Svenska Yles medaljmaskin. Päivittyvä verkkoartikkeli. Viitattu 4.2.2022 ja 8.4.2023. <https://svenska.yle.fi/a/7-10012412>.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Verkkojulkaisu. Viitattu 12.3.2023. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>.
- Salokangas, R. (1996). *Aikansa oloinen: Yleisradion historia 1926–1996, toinen osa*. Helsinki: Yleisradio.
- Schallhorn, C. (2019). ”The Land of Football”: An Analysis of Media Coverage of the 2014 FIFA World Cup and its Effects on People’s Perceptions of Brazil. *International Journal of Intercultural Relations* 72, 25–35. doi: 10.1016/j.ijintrel.2019.06.002.
- Sirkiä-Jarva, S. (2007). *TV-urheilun puoli vuosisataa: Nurmesta Niemiseen*. Teoksessa J. Wiio (toim.) *Television viisi vuosikymmentä: Suomalainen televisio ja sen ohjelmat 1950-luvulta digiaikaan*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 447–477.
- Skey, M. (2022). Sportswashing: Media Headline or Analytic Concept? *International Review for the Sociology of Sport*. Verkkoversio. 16s. doi: 10.1177/10126902221136086.

- Sobral, V., Fairley, S. & O'Brien, D. (2022). Factors Influencing Event Media Personnel's Frame Building Process at the 2018 FIFA World Cup Russia. *Tourism Management* 92, 1–11. doi: 10.1016/j.tourman.2022.104553.
- Sugden, J. & Tomlinson, A. (2007). Stories from Planet Football and Sportsworld: Source Relations and Collusion in Sport Journalism. *Journalism Practice* 1 (1), 44–61. doi: 10.1080/17512780601078860.
- Suuri journalistipalkinto. (2023). Ehdokkaat 2022. Verkkosivu. Viitattu 5.4.2023. <https://suurijournalistipalkinto.fi/palkitut/ehdokkaat-vuosittain/ehdokkaat-2022/8615042>.
- Tashakkori, A. & Creswell, J. W. (2007). Editorial: The New Era of Mixed Methods. *Journal of Mixed Methods Research* 1 (1), 3–7. doi: 10.1177/2345678906293042.
- The Guardian. (2021). Revealed: 6,500 migrant workers have died in Qatar since World Cup awarded. Verkkouutinen. Viitattu 23.1.2023. <https://www.theguardian.com/global-development/2021/feb/23/revealed-migrant-worker-deaths-qatar-fifa-world-cup-2022>.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.
- Turtiainen, R. (2012). Nopeammin, laajemmalle, monipuolisemmin: Digitalisoituminen mediaurheilun seuraamisen muutoksessa. Turun yliopisto. Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen julkaisuja. Väitöskirja.
- Uutismedian liitto. (2023). Journalismi. Verkkosivu. Viitattu 2.4.2023. <https://www.uutismediat.fi/sanomalehtitieto/journalismi/>.
- Valtioneuvoston asetus yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien televisioinnista 199/2007. (2007). Viitattu 8.4.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070199>.
- Viljakainen, J. (2004). Radiomonopolista kanavatulvaan: Poimintoja Suomen radio- ja televisiotoiminnan vaiheista. Helsinki: Edita.
- Virtapohja, K. (1998). Sankareiden salaisuudet: Journalistinen draama suomalaista urheilusankaria synnyttämässä. Jyväskylä: Atena. Väitöskirja.
- Wallin, U. (1998). Sporten i spalterna: Sportjournalistikens utveckling i svensk dagspress under 100 år. E-kirja. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet. Viitattu 1.2.2023. <https://hdl.handle.net/2077/73606>.
- Weed, M. (2007). The Pub as a Virtual Football Fandom Venue: An Alternative to 'Being there'? *Soccer & Society* 8 (2–3), 399–414. doi: 10.1080/14660970701224665.

- Wenner, S. C., Vickers, B., Russel B. H., Blackburn, A. M., Borgatti, S., Gravlee, C. C. & Johnson, C. C. (2018). Open-ended Interview Questions and Saturation. *Plos One* 13 (6), 1–18. doi: 10.1371/journal.pone.0198606.
- Whannel, G. (2003). From Pig's Bladders to Ferraris: Media Discourses of Masculinity and Morality in Obituaries of Stanley Matthews. Teoksessa A. Bernstein & N. Blain (toim.) *Sport, Media, Culture: Global and local dimensions*. London & Portland: Frank Cass Publishers, 73–94.
- Wong, D. & Chadwick, S. (2017). Risk and (In)security of FIFA Football World Cups – Outlook for Russia 2018. *Sport in Society* 20 (5–6), 583–598. doi: 10.1080/17430437.2016.1159362.
- Yleisradio. (2020). Kaikille yhteinen, jokaiselle oma – Ylen strategia. Strategia-asiakirja. Viitattu 1.2.2023. <https://drive.google.com/file/d/1KFkxwRqTrjUJ3lgntHAQCb3NSlZBQOIM/view>.
- Yle Urheilu. (2023). Olympialaiset näkyvät Ylen kanavilla vuoteen 2032 asti. Verkkouutinen. Viitattu 1.2.2023. <https://yle.fi/a/74-20013009>.
- Youtube. (2023). Urheiluruudun tunnukset 1963–2018. Verkkovideo. Viitattu 1.2.2023. <https://www.youtube.com/watch?v=s-mPrQodqCc>.

LIITTEET

LIITE 1. Kuvaukset tarkasteltujen Urheiluruudun juttujen aiheista.

Juttunumero	Aihe
1	Qatarin heikko ihmisoikeustilanne
2	Qatarin heikko ihmisoikeustilanne
3	Tanskalaistoimittajaan kohdistunut selkkkaus
4	Jalkapalloliittojen suhtautuminen Qatarin kisaisännyyteen
5	Qatarin selviäminen kisajärjestelyistä
6	Qatariin rakennettu kisainfrastrukturi
7	Qatarin miesten jalkapallomaajoukkue
8	MM-kisojen järjestäminen arabimaassa
9	Fifan puheenjohtaja Gianni Infantinon puhe
10	Qatar–Ecuador-ottelu
11	Qatarin selviäminen kisajärjestelyistä
12	MM-kisojen ennakkosuosikit ja haastajat
13	Ylen rooli jalkapallon MM-kisojen välittäjänä
14	Englanti–Iran-ottelu ja ottelun yhteydessä tehdyt protestit
15	Argentiina–Saudi Arabia- ja Tanska–Tunisia-ottelut
16	Saksa–Japani-ottelu
17	Espanja–Costa Rica-ottelu
18	Qatariin rakennettu kisainfrastrukturi
19	MM-kisojen lisäaikamäärät
20	Portugali–Ghana-ottelu
21	Wales–Iran-ottelu ja iranilaispelaajien protestoinnit
22	Hollanti–Ecuador-ottelu
23	Ranska–Tanska-ottelu
24	Argentiina–Meksiko-, Belgia–Marokko- ja Kroatia–Kanada-ottelut
25	Brysselin mellakat
26	Saksalaisten jalkapallofanien suhtautuminen Qatarin MM-kisoihin
27	Brasilia–Sveitsi- ja Kamerun–Serbia-ottelut
28	Ecuador–Senegal- ja Hollanti–Qatar-ottelut
29	Australia–Tanska-ottelu
30	Jalkapallon yhteiskunnallinen merkitys Argentiinassa
31	Lionel Messi
32	Kroatia–Belgia- ja Kanada–Marokko-ottelut
33	Belgian päävalmentajan eroilmoitus
34	Puola–Argentiina-ottelu
35	Etelä-Korea–Portugali-ottelu
36	Saksan putoaminen kisoista
37	MM-kisojen alkulohkovaiheen yhteenveto
38	Alkava Serbia–Sveitsi-ottelu

39	Hollanti–Yhdysvallat-ottelu
40	Ranska–Puola-ottelu
41	Argentiina–Australia-ottelu
42	Jalkapallon ja politiikan yhteys Brasiliassa
43	Japani–Kroatia-ottelu
44	Portugali–Sveitsi-ottelu ja nuorten pelaajien onnistumiset MM-kisoissa
45	MM-kisojen puolivälieräparit
46	Qatariin rakennettu kisainfrastruktuuri
47	Hollannin maalivahdin kommentit ennen puolivälieräottelua
48	Kroatia–Brasilia-ottelu
49	MM-kisojen otteluohjelma
50	Marokko–Portugali-ottelu
51	Englannin päävalmentajan kommentit ennen puolivälieräottelua
52	Englanti–Ranska-ottelu
53	Englannin putoaminen kisoista
54	Välieräotteluiden ennakkosuosikit ja altavastajat
55	Tunnelmat Argentiinassa ja Kroatiassa ennen Argentiina–Kroatia-ottelua
56	Alkava Ranska–Marokko-ottelu
57	Ranska–Marokko-ottelu ja mellakat Ranskassa ja Belgiassa
58	Kroatia–Marokko-ottelu
59	Lähestyvä MM-loppuottelu
60	Argentiinalaisten valmistautuminen loppuotteluun
61	Naisten jalkapallo Qatarissa
62	Argentiina–Ranska-ottelu
63	Argentiinan maailmanmestaruusjuhlat
64	MM-kisojen yhteenveto
65	Argentiinan maailmanmestaruusjuhlat
66	Argentiinan maailmanmestaruusjuhlat
67	Argentiinan maailmanmestaruusjuhlat
68	Fifan toiminta tulevaisuudessa

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

26.1.2023

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

1. Pyyntö osallistua Qatarin jalkapallon MM-kisojen uutisointia koskevaan tutkimukseen

Sinua pyydetään mukaan pro gradu -tutkimukseen, jossa tutkitaan Yleisradion Qatarin jalkapallon MM-kisoja koskevaa uutisointia Urheiluruudun osalta. Tutkimuksella selvitetään, miten Urheiluruudussa käsiteltiin Qatarin kisoja sekä sitä, miten tutkimushaastattelavat kokevat Ylen onnistuneen kisojen uutisoinnissa Urheiluruudun osalta.

Sinua pyydetään tutkimukseen, koska olet ollut keskeisesti vaikuttamassa Ylen MM-kisauutisointiin.

Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja siihen osallistumista. Liitteessä on kerrottu henkilötietojesi käsittelystä.

Tutkimukseen osallistuu yhteensä kolme henkilöä Yle Urheilun toimituksesta.

Tämä on yksittäinen tutkimus. Sinuun voidaan kuitenkin ottaa yhteyttä jatkotutkimusta varten, mikäli annat yhteydenottoon suostumuksesi.

2. Vapaaehtoisuus

Tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voit kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen, -keskeyttää osallistumisen tai peruuttaa jo antamasi suostumuksen syytä ilmoittamatta milloin tahansa tutkimuksen aikana. Tästä ei aiheudu sinulle kielteisiä seurauksia.

3. Tutkimuksen kulku

Tutkimus toteutetaan osaltasi avoimena ja vapaamuotoisena haastatteluna. Haastattelun tavoitekesto on yksi tunti, mutta sitä varten on hyvä varata noin 1,5 tuntia. Haastattelu äänitetään tutkimuskäyttöä varten.

4. Tutkimuksesta mahdollisesti aiheutuvat hyödyt

Tutkimuksen tavoite on tuottaa tietoa, jonka avulla suomalaista urheilujournalismia voidaan kehittää. Tutkimus auttaa myös yleisöä ymmärtämään Ylen Urheilun toimintaa.

5. Tutkimuksesta mahdollisesti aiheutuvat riskit, haitat ja epämukavuudet sekä niihin varautuminen

Tutkittavan haastatteluvastaukset voidaan haastateltavan toiveesta tai tutkijan päätöksellä esittää tutkimuksessa nimettöminä. Tutkimuksen luonteen ja pienen haastateltavajoukon takia esimerkiksi Yle Urheilun työntekijät saattavat kuitenkin tunnistaa vastaajat.

6. Tutkimuksen kustannukset ja korvaukset tutkittavalle sekä tutkimuksen rahoitus

Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta palkkiota.

7. Tutkimustuloksista tiedottaminen ja tutkimustulokset

Tutkimuksesta valmistuu julkiseksi tarkoitettu pro gradu -tutkielma sekä mahdollisesti muita tieteellisiä julkaisuja tai seminaariesityksiä.

8. Tutkittavien vakuutusturva

Jyväskylän yliopiston toiminta ja tutkittavat on vakuutettu.

Jyväskylän yliopiston vakuutukset korvaavat etänä suoritettavissa tutkimuksissa ainoastaan sellaiset vahingot, jotka liittyvät suoraan annettuun tutkimustehtävään ja jotka ovat sattuneet varsinaisen ohjeistetun tutkimustehtävän aikana. Vakuutus ei korvaa taukojen aikana sattuneita vahinkoja.

Jyväskylän yliopiston vakuutukset eivät ole voimassa etänä suoritettavissa tutkimuksissa, jos tutkittavan kotikunta ei ole Suomessa.

Vakuutus sisältää potilasvakuutuksen, toiminnanvastuuvakuutuksen ja vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen. Tutkimuksissa tutkittavat (koehenkilöt) on vakuutettu tutkimuksen ajan ulkoisen syyn aiheuttamien tapaturmien, vahinkojen ja vammojen varalta. Tapaturmavakuutus on voimassa mittauksissa ja niihin välittömästi liittyvillä matkoilla.

TIETOSUOJAILMOITUS

Olet osallistumassa tieteelliseen tutkimukseen. Tässä tietosuojailmoituksessa sinulle kerrotaan henkilötietojesi käsittelystä osana tutkimusta. Sinulla on lain mukaan oikeus saada nämä tiedot.

1. Rekisterinpitäjä

Rekisterinpitäjä vastaa henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta tutkimuksessa.

Tämän tutkimuksen rekisterinpitäjä on:

Alberto Politi

Työtä ohjaavat:

professori Mikko Villi

yliopistotutkija Anna-Katriina Salmikangas

2. Henkilötietojen käsittelijä(t)

Henkilötietojen käsittelijällä tarkoitetaan tahoa, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun ja sen antamien ohjeiden mukaisesti. Henkilötietojen käsittelijän kanssa on laadittava tietojenkäsittelysopimus. Tässä tutkimuksessa henkilötietojen käsittelijöitä ovat:

Alberto Politi

Tutkimuksen toteutuksen aikana rekisterinpitäjä voi käyttää myös muita henkilötietojen käsittelijöitä, joita ei pystytä nimeämään etukäteen. Käsittelijöiden kanssa tehdään aina tarvittavat sopimukset ja niiden soveltuvuus henkilötietojen tietoturvalliseen käsittelyyn arvioidaan ennen sopimuksen tekoa. Rekisteröityä informoidaan käsittelijän käyttämisestä erikseen, jos muutos on merkittävä rekisteröidyn näkökulmasta.

Tutkimustiedon oikeellisuuden varmistamiseksi rekisterinpitäjä voi antaa tietoja käsiteltäväksi (ensisijaisesti ilman suoria tunnistetietoja) ns. tutkimuksen monitoroijalle tai verifioijalle

määräjälle, mikäli tämä on välttämätöntä. Nämä toimivat tutkimushenkilöstön valvonnassa ja heidän kanssaan tehdään tietojenkäsittelysopimukset.

3. Henkilötietojen muu luovuttaminen tutkimuksen aikana

Tietojasi käsitellään luottamuksellisesti eikä niitä luovuteta sivullisille.

4. Tutkimuksessa käsiteltävät henkilötiedot

Henkilötietojasi käsitellään tiedotteessa kuvattua tutkimustarkoitusta varten.

Tutkimuksessa Sinusta kerätään seuraavia henkilötietoja:
nimi, työ sähköposti, työpuhelinnumero, äänitallenne, haastattelumuistiinpanot

Tutkimuksessa ei käsitellä erityisiä henkilötietoryhmiä.

5. Henkilötietojen käsittelyn oikeudellinen peruste tieteellisessä tutkimuksessa

Yleisen edun mukainen tieteellinen tutkimus (tietosuojalain 6.1.e, erityiset henkilötietoryhmät 9.2.j)

6. Henkilötietojen siirto EU/ETA ulkopuolelle

Tutkimuksessa tietojasi ei siirretä EU/ETA-alueen ulkopuolelle.

7. Henkilötietojen suojaaminen

Henkilötietojen käsittely tässä tutkimuksessa perustuu asianmukaiseen tutkimussuunnitelmaan ja tutkimuksella on vastuuhenkilö. Tutkimuksen rekisteriin tallennetaan vain tutkimuksen tarkoituksen kannalta välttämättömiä tietoja.

Tunnistettavuuden poistaminen

Suoria tunnistetietoja ei kerätä, rekisteröity voi olla aineistosta ainoastaan välillisesti tunnistettavissa eli jos aineistoa yhdistettäisiin muualta saataviin tietoihin ja niiden avulla pyrittäisiin tunnistamaan rekisteröity.

Tutkimuksessa käsiteltävät henkilötiedot suojataan

käyttäjätunnuksella salasanalla käytön rekisteröinnillä kulunvalvonnalla (fyysinen tila)

muulla tavoin, miten:

8. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

Tutkimusrekisteri hävitetään tutkimuksen ja mahdollisten lisätutkimusten päätyttyä arviolta 12/2030 mennessä

9. Rekisteröidyn oikeudet

Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi ja mitä henkilötietojasi käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista tietyissä tapauksissa. Oikeutta tietojen poistamiseen ei kuitenkaan ole, jos tietojen poistaminen estää tai vaikeuttaa suuresti käsittelyn tarkoituksen toteutumista tieteellisessä tutkimuksessa.

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)

Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa kuten, jos kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.

Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)

Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin rekisterinpitäjä ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää oikeutesi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Oikeuksista voidaan poiketa myös jos rekisteröityä ei enää pystytä tunnistamaan.

Profilointi ja automatisoitu päätöksenteko

Tutkimuksessa henkilötietojasi ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon. Tutkimuksessa henkilötietojen käsittelyn tarkoituksena ei ole henkilökohtaisten ominaisuuksiesi arviointi, ts. profilointi vaan henkilötietojasi ja ominaisuuksia arvioidaan laajemman tieteellisen tutkimuksen näkökulmasta.

Tietoturvaloukkauksesta tai sen epäilystä ilmoittaminen Jyväskylän yliopistolle

<https://www.jyu.fi/fi/yliopisto/tietosuojailmoitus/ilmoita-tietoturvaloukkauksesta>

Sinulla on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkasi sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, mikäli katsot, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679. Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

Tietosuojavaltuutetun toimiston ajantasaiset yhteystiedot: <https://tietosuoja.fi/etusivu>